د کتاب نوم: رایه اچونه او د راتلونکې لپاره مبارزه- **د افغاني انتخاباتو لارښود**

لیکوالان: دوکتور بابک خلعتبري او کارنیلوس ادیبار

ژباړونکي: امان الله ایمان

چاپ کال:

چاپ وار: دوهم

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهاند ودير سريزه

لاربنود كتاب((انتخابات په افغانستان كې)) چې په اصل كې په انګريزي ژبه د دوكتور بابک خلعتبری او کارنيلوس اديبار په لاس ليكل شوى، د KONRAD-ADENAUER-Stiftung موسسې لخوا د ژباړې په موخه ماته راكړل شو.

ياده دې وي، چې ژباړه يو پيچلى كار دى، ځكه له يوې ژبې څخه د يو متن بلې ژبې ته اړول، دا ايجابوي چې بايد هغه اصلي مفهوم پكې وساتل شي او امانت او صداقت پكې په نظر كې ونيول شي، په دې مانا، چې ژباړن په متن كې نه يوه كليمه يا جمله زياتولى شي او نه يې ترې كمولى شي. دې ته په كتو، ددغه كتاب په ژباړه كې زه درنو لوستونكو ته خپل نظر داسې څرګندوم:

د ليكوالانو په سريزه سربيره، دغه كتاب، داسې څېزونه له ځانه سره لري چې د افغانستان د اوسني نظام په اړه او د هغو كسانو لپاره يو لاربنود دى چې د افغانستان ملي شورا ته د كانديديدو هيله او هوډ لري.

دوى ته د كانديديدو شرايط، د انتخاباتي مبارزې د مخته وړلو لارې چارې او د برياليتوب رازونه او د خلكو د خدمت لپاره ددوى په اقدام كې موفقيت ته د پاملرنې لارې چارې وربښيي.

له بله اړخه، دغه لاربنود كتاب، د افغانستان د خلكو((رايه وركوونكو)) لپاره يو لوى خدمت هم دى. ځكه دوى ته خپل په شرايطو برابر كانديدان ورپېژني او د رايه وركولو تر ورځې پورې دوى ته په دې اړه لازمې لاربښوونې وركوي څو د خپل استازي د ټاكلو په اړه په ښه توګه قضاوت وكړى شي.

په دغه كتاب كې چې ځيني معلومات وړاندې شوي، ښايي په اوس وخت كې موثق او بشپړ نه وي ځكه له كومو منابعو څخه چې ليكوالانو استفاده كړې ده، هغه په پخوا كلونو(٢٠٠٥م) كې چاپ شوي دي.

www.ketabton.com د پښتو كتابونو پر ليكه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

په عمدي توګه دغه لارښود کتاب، رسمي راپورونه او له کارپوهانو سره مرکې، د ((افغانستان د ارزونې او تحقیق بنیاد)) له خوا د ولسي جرګې او ولایتي شوراګانو د انتخاباتو بالمشاهده رپورټ، د ۲۰۰۵م کال د افغانستان د انتخاباتو لپاره د اروپایي کمیسیون د مشاهداتي پلاوي وروستی رپورټ، د انتخاباتي چارو د تنظیم د ګډ ارګان رپورټ، په ۲۰۰۵کال کې د افغانستان د ازادو او عادلانه ټاکنو د عمومي بنسټ رپورټ او د ایلدر او اندرو ایلدرو له خوا په ۲۰۰۵م کال کې د افغاني انتخاباتو تحلیل او څیړنه په بر کې رانیسي.

په لومړۍ برخه کې د عمومي تحلیل او لارښونې اساس د ((څنګه کولی شو چې ټاکنې وګټو؟ د کارپوهانو تجربې)) تر عنوان لاندې د خپرونې چې مانیلا((فلیپین)) د اجتماعي حکومتي پالیسۍ د مرکز او د konrad- Adenauer- Stiftung له خوا په فلپین کې چاپ او تهیه شوي، تشکیل شوی دی.

په پای کې، په افغانستان کې انتخابات د کتاب د ژباړن په توګه، درنو لوستونکو ته دا وړاندیز وکړم چې ددغه لارښود کتاب مطالعه په ځانګړې توګه په افغانستان کې ټاکنو ته د کاندیدیدو په اړه او د رایه ورکوونکو د پوهاوي لپاره یو ګټور اثر دی. ځینې خال خال تیروتنې چې په کې شته، هغه په خپله د افغانانو دنده بولم چې په خپله ددغه شان کتابونو په تالیف، طبع او تکثیر باندې لاس پورې کړي او له تیروتنو پرته یې د عامه افغان ولس مخې کیږدي.

په درنښت

پوهاند دوکتور ودیر صافی

د کابل پوهنتون

د حقوقو او سیاسي علومو پوهنځي

د نړیوالو اړیکو د ډیپارټمنټ رییس

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

گرانه لوستونکیه!

تر محضې ټاکنو ولسواکي ډېره پراخه ده. د اساسي حقوقو د ژوند ټول عناصر، د قانون واکمنی، د لږه کیو حقوق، او ښه حکومتدارۍ په بر کې رانغاړي، خو دیموکراسي تل په انتخاباتو باندې پیلیږي. د ۲۰۰۹کال ټاکنې لکه څنګه چې ریچارډهولبروګ دا خبره کړې ده((یو ستونزمن کار دی چې تر هر ډول شرایطو لاندې ترسره کیږي، په ځانګړې توګه کله چې د جګړې په حالاتو کې تر عادي حالاتو په ډېر لوړه کچه ترسره شي. هیڅ ټاکنې بشپړې نه وي او دغه ټاکنې له ډول ډول ستونزو سره مخ وي. هیله داده چې په څلورو سیاسي چوکاټونو کې د ۲۰۱۰کال ټاکنې په ښو شرایطو کې ترسره شي.)) د سیاسي هرج مرج له یوې اوږدې مودې وروسته، افغانان په دې وتوانیدل چې د دوهم ځل لپاره له ۲۰۰۱کال وروسته د یوه وګړي په توګه د خپلو مورد نظر نوماندانو د انتخاب لپاره استفاده وکړي. انتخابات د افغانستان د خلکو تر قوي فرد پورې منحصر د یو فرصت په توګه د ملي هویت او ولسي هویت د ساتنې لپاره دي، چې په هغه کې نه یوازې د رایې کارل مهم دي، بلکې ضرور ده چې سیاسي ډګر ته نوي ګوندونه او نوې څیرې راووزي. دې خبرې ته په پام چې ډیری افغانان تر دیرشو کم عمر لري، باید یو متقابله پوهاوی رامنځته شي څو ټول وپوهیږي چې حاکمه پوهې طبقې، نه یوازې افغانستان بې له خپلو نیکونو څخه په میراث نیولی، بلکې افغانستان د خپلو ماشومانو مدیون او پوروړی هم بولي دا په دې مانا ده چې باید راتلونکې نسل ته موکه ورکړل شي څو له سیاسي اړخه په دوهم پړاو پارلماني ټاکنو کې، تر ډېره دخیل وي، انشاالله.

ددغه لارښود کتاب موخه د انتخاباتو د بهیر په اړه د عمومي پوهې لوړول دي چې ددغه کتاب په مطالعې سره یو شخص کولی شي د اساسي حقوقو، نقشونو، او ښاري مسوولیتونو په اړه د یوې ولسواکۍ د الګو په محدوده کې څه زده کړي. دغه کتاب نه یوازې عامه خلکو او فعاله او واقعي نوماندانو ته ځانګړي او خاص معلومات ورکوي، بلکې د خبریالانو او د رسمي حکومتي چارواکو لپاره هم ګټور لارښود دی.

ددغه لارښود عمده مخاطبان هغه کسان دي چې د خپلې نوماندۍ په اړه سوچ کوي. موږ غواړو له هغې پروسې څخه ملاتړ وکړو چې په هغه کې هغه کسان چې غواړي یو لړ عمده موضوعات او پوښتنې مطرح کړي او دغه ته وردننه شي او بریالي نوماندان باید ددې په اړه فکر وکړي، مخکې تر دې چې د نوماندۍ پاڼې وسپاري او رسما ځان مطرح کړي. دوهم، دغه کتاب د یوې انتخاباتي سیالۍ د پرمختګونو به اړه یوه ستراتیژي ده، نو له همدې امله، دغه لارښود کتاب، درې برخې په بر کې لري:

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ برخه یې د هر فرد لپاره اساسي سیاسي معلومات وړاندې کوي.

دوهمه برخه یې، له هغو کسانو سره مرسته کوي چې د خپلو چانسونو په اړه سوچ کوي. دغه برخه د یو ټیم یا ډلې د جوړولو په اړه اولیه معلومات او د نوماندانو لپاره د انتخاباتو د ستراتیژی د پراختیا موکه په لاس ورکوي.

دریمه برخه یې، د یوې ریښتوني مبارزې د مخته وړلو په منظور د لوړې روحیې په درلودلو سره له تاسو سره مرسته کوي.

د کتاب ضمیمې هم مهم حقوقي معلومات او دغه شان د سیاسي گوندونو لیست وړاندې کوي.

د پورتنیو اهدافو په مطالعه، په پوره یقین سره ویلی شو چې دغه لارښود کتاب د افغاني ټولنې د اوس او راتلونکي لپاره له زیات ارزښت څخه برخمن دی. حاضر کتاب د افغان ولس د هیلو لپاره علمي لارښوونې په برکې رانغاړي، چې نه یوازې د لسیزو جگړو غمونه یې گاللي، بلکې لوړه سلنه افغانان د بیسوادۍ، غربت، قومي اختلافاتو او دیته ورته نورو څخه اغیزمن دي او دغه شان د قدرت غوښتونکو جگړو له افاتو څخه هم متاثر شوي دي. افغان ولس، د نورو ولسونو په شان، د یو مرفه او سوکاله ژوند په موخه د خپلې ټولنې د پیژندلو او پرمختگ حق لري څو ددې متمدنې او پرمختللې نړۍ د یو سوله خوښوونکې کورنۍ په توگه یوه برخه شي.

په ځانگړې توگه هغه کسانو ته بیله پاملرنه شوې ده چې د ټولنې د راتلونکې پراختیا لپاره په تاکنو او میکانیزم کې یې له حقوقي، سیاسي، او ټولنیز نظره دخیل وو او له بله اړخه هم د خپلې ټولنې ورځني ژوند ته د پرمختگ لپاره د افغانستان د خلکو د استازیتوب او د پارلماني او قانون جوړونې له لارې دي.

هیله من یم چې د افغانانو لپاره دغه له ارزښته ډک خدمت او مرسته، ددوی په ملي ژبو وژباړل شي او نشر ته وسپارل شي څو مطالعه کړل شي او د هیواد په پوهنتونونو کې په ځانگړې توگه د حقوقو او سیاسي علومو په پوهنځی او نوور حقوقي او سیاسي اړونده موسسو کې د درسي مرستندوي په توگه ځای ونیسي. پرته له شکه، دغه کتاب د افغانانو د حقوقي او سیاسي ځیره کۍ په برخه کې غټه مرسته کوي او له هغو سره چې د خپل هیواد لپاره د خدمت په موخه د استازي کیدو هیله لري.

غواړم له کارنیلیوس ادیبار Adebahr Cornelius څخه ددغه لارښود کتاب د مسودې د تکمیل په برخه کې د مرستې، او له توماس روتیگ Rttig Thomas څخه د مسودې د نهایي کولو په موخه د گڼ شمیر ورکشافونو د په لاره اچولو او دغه شان له هغو کسانو څخه چې ددغه مهمې پروژې په بشپړیدو کې یې له ما سره ملگریتوب کړی، مننه او کوروداني وکړم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رایه اچونه او د راتلونکې لپاره مبارزه

د افغاني ټاکنو لاربنود

د کتاب نوم: رایه اچونه او د راتلونکې لپاره مبارزه- د افغاني انتخاباتو لاربنود

لیکوالان: دوکتور بابک خلعتبري او کارنیلوس ادیبار

ژباړونکي: امان الله ایمان

چاپ کال:

چاپ وار: دوهم

مندرجات

سریزه

۱-په افغانستان کې ولسواکي

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- ولسواکي په افغانستان کې

دا کتاب د افغانستان د ټاکنو په اړه یو لارښود دی. که څه هم ټاکنې د یو ولسواک نظام لپاره یو مهم عنصر دی، خو ټاکنې که ((ازاده او عادلانه)) هم وي، په خپله ولسواکي نه شي راوستلی، د افغاني نظام ډیر مهم او د قدر وړ عناصر لکه تاریخي اساسات او نوي عناصر، لاندې تاسو ته وړاندې کوو.

۱،۱ اوسنی نظام

د ۲۰۰۴کال د افغانستان اساسي قانون دا خبره په ډاګه کړې، چې افغانستان یو اسلامي او ولسواک دولت دی، چې یو ولسمشر، ملي شورا او نور ګڼ سیمه ییز حکومتونه لري.

۱،۱،۱ اجرایه څواک

د افغانستان د مرکزي حکومت اجرایه څانګه، د ولسمشر دفتر، د ولسمشر دوو مرستیالانو، لوی څارنوالي، اوسني ۲۵وزیرانو، دغه شان څینو خپلواکو ارګانونونو او نورو د مرکزي حکومت ادارو ته شامله ده.

د افغانستان د اسلامي دولت ولسمشر د مستقیمو ټاکنو او پټو رایو له لارې د یوې پنځه کلنې دورې لپاره ټاکل کیږي، چې حد اکثر دوه دورې ولسمشر کولی شي خدمت وکړي. ولسمشرۍ څوکۍ ته نوماندان له خپلې نوماندۍ سره جوخت، خپل دوه مرستیالان هم کاندیدوي. ولسمشر په اکثریت مطلق سره ټاکل کیږي، که چیرې یو نوماند هم تر ۵۰ سلنه زیاتې رایې خپلې نه کړې، د دوو هغه نوماندانو ترمنځ، چې تر نورو یې زیاتې رایې ګټلې، ټاکنې دوهم پړاو ته درومي.

ولسمشر د وسله والو څواکونو د اعلی سرقوماندان او د دولت او کابینې په راس کې وي. معمولا ولسمشر به وزیران، لوی څارنوال، د افغانستان بانک رییس، د سترې محکمې غړي، د خپلواکو کمیسیونونو مشران او د څینې نور پوستونه د ولسي جرګې په تایید مقرروي.

د ۲۰۰۴کال د اکتوبر په میاشت کې حامد کرزی د ۵۵،۴سلنه رایو په ترلاسه کولو، په لومړي پړاو ټاکنو کې د افغانستان ولسمشر وټاکل شو. دده دوه مرستیالان هر یو احمدضیا مسعود او محمدکریم خلیلي دي. د دوی د لوړې(تحلیف)مراسم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د همدغه کال د ډسمبر په ۷مه نیټه ترسره شول. ۲۵تنه وزیران وټاکل شول او د ملي شورا له تایید وروسته یې په خپلو دندو پیل وکړ.

۱،۱، ۲ مقننه ځواک:

دوه مقننه مجلسونه(ولسي جرگه او مشرانو جرگه) د قانون جوړونې تر ټولو لوړ ارگانونه دي، چې د ولس د ارادو څرگندوونکي او دغه شان د ټول ملت استازي وي (د اساسي قانون ۸۱مه ماده). د ۲۰۰۴ کال د اساسي قانون پر بنسټ، ملي شورا یا پارلمان له دوو مجلسونو څخه جوړ دی، یانې مشرانو جرگه(د مخورو یا مشرانو مجلس) او ولسي جرگه (د ولس مجلس) دي. ملي شورا د لومړي ځل لپاره د ۲۰۰۵ کال په ډسمبر کې د انتخاباتو په پایله کې خپله لومړنۍ غونډه ترسره کړه.

د ولسي جرگې غړي د پنځو کلونو لپاره د ازادو، نیغو، او پټو رایو اچونې له لارې د ولایتونو په ټاکنیزو حوزو کې وټاکل شول. اوسمهال په ولسي جرگه کې، ۲۴۹څوکۍ شته. اساسي قانون په دې اړه ۲۵۰ حداکثر څوکیو باندې تصریح کړې ده. څوکۍ د ولایتونو ترمنځ د نفوس په اساس ویشل شوې دي(ضمیمه وگوري) ټولې اته شپیته څوکۍ او له هره ولایته دوه څوکۍ د ښځو لپاره ځانگړې شوې دي. لس څوکۍ کوچیانو ته ځانگړې شوې، چې له هغه څخه درې دانې د ښځو لپاره دي. ولسي جرکې ته نوماند کس باید د کاندیدوالي پر مهال ۲۵کلن وي.

مشرانو جرگه ۱۰۲ غړي لري، چې یو لړ یې د ولسمشر له خوا انتصاب شوي او بل د غیرمستقیمو انتخاباتو له لارې او د ولسي جرگې او ولایتي شوراگانو د انتخاباتو په ترڅ کې له ولسوالیو یا ناحیو څخه دي، چې یو په دریېمه برخه غړي یې د څلورو کلونو لپاره له ولایتي شوراگانو څخه ټاکل کیږي. او د ناحیوي شوراگانو له لارې یو په درېیمه یې د دریو کلونو لپاره ټاکل کیږي او یو په دربیمه برخه یې د ولسمشر له لوري د نظر خاوندانو او باتجربه کسانو له ډلې، د پنځو کلونو لپاره ټاکل کیږي، چې پنځوس سلنه به پکې ښځې وي. له دې امله چې تر یوې نامعلومې مودې پورې د ولسوالیو یا ناحیو ټاکنې وځنډېدې، یوه لنډمهاله حل لاره ورته ولټول شوه چې ولایتي شوراگانې دوه کسه خپل غړي مشرانو جرگې ته (یو د څلورو کلونو لپاره او بل د ناحیوي ټاکنو تر ترسره کیدو پورې د دریو کلونو لپاره) وټاکل شول. په دې ترتیب، ۱۱۲ برخه(غیرمستقیم) د ټاکلو سیټونو لپاره وټاکل شول او تر هغې دوام به لري چې ناحیوي شوراگانې جوړې شي. د مشرانو جرگې غړي باید د انتخاب یا انتصاب پر مهال د ۳۵کلنۍ عمر بشپړ کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ملي شورا غړي باید افغاني تابعیت ولري او یا تر نوماند کیدو، ټاکل کیدو یا مقرریدو لس کاله وړاندې یې د افغانستان تابعیت ترلاسه کړی وي. په یو وخت کې د دواړو مجلسونو ولسي جرګې او مشرانو جرګې غړیتوب ناشونی دی. د ملي شورا غړي د جرمونو له قانوني تعقیب څخه خوندي نه دي.

ملي شورا په کال کې په دوو غونډو کې سره راټولیږي او ددغه غونډې وخت په کال کې نهه میاشتې دی. غونډې به ښکاره جوړیږي، پرته له هغه چې رییس یا لږ تر لږه د ملي شورا ۱۰ تنه غړي یې د پټوالي وړاندیز وکړي او شورا هم ورسره هوکړه وکړي.

د قوانینو او پالیسیو مسوده د ولسمشر د دفتر، انفرادي وزارتونو او یا ملي شورا له لارې ترتیبیږي او د دواړو مجلسونو له تصویب او د ولسمشر له توشیح وروسته، د قانون په توګه منل کیږي او مرعی الاجرا به وي. مشخص قانوني اسناد(قواعد، لارښوونې، ارشادات او نور دیته ورته) په انفرادي توګه د وزیرانو له خوا هم تصویب کیدی شي. ملي شورا باید یو تقنیني فرمان یا یو وړاندیز شوی سند تر تقدیمیدو یوه میاشت وروسته موده کې تصویب کړي. د اساسي قانون ۹۴مې مادې دا خبره په ډاګه کړې ده چې:

د اساسي قانون له ۹۰مې مادې سره سم، ملي شورا لاندې دندې په غاړه لري:

۱- د تقنیني فرمانونو او قوانینو لغو، تصویب یا تعدیل.

۲- د اقتصادي، کلتوري، ټولنیزو، تکنالوژیکو او پراختیایي پلانونو تاییدول.

۳- د دولتي بودیجې تایید او د پورونو د ښنلو یا ورکولو اجازه.

۴- د اداري واحدونو رامنځته کول، لغوه کول او یا تعدیلول.

۵- د نړیوالو معاهداتو منل او له نړیوالو معاهدو سره د افغانستان پیوسته کیدل یا د پیوسته کیدو له فسخ کیدو سره موافقه.

٦- نور په اساسي قانون کې مندرج واکونه او صلاحیتونه.

- قانون د ملي شورا د دواړو مجلسینو هغه مصوبې ته ویل کیږي، چې د ولسمشر له لوري توشیح شوی وي، پرته له هغه چې په اساسي قانون کې یې په اړه بل ډول یادونه شوې وي.
- که ولسمشر د ملي شورا له مصوبې سره موافق نه وي، کولی شي دغه مصوبه د تقدیم له نیټې وروسته د پنځلسو ورځو په ترڅ کې د موجه دلایلو له یادولو سره ولسي جرګې ته بیرته رد کړي.
- ددغه مودې په سرته رسیدو سره او یا هغه وخت چې ولسي جرګه دغه مصوبه دوهم ځل د ټولو غړو د دوو ثلثو اراو باندې تصویب کړي، مصوبه توشیح شوې بلل کیږي او نافذه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- (په دري او پښتو په اصلي متنونو کې د ژبني توپير له امله ځينې کسان دا خبره کوي چې ولسمشر کولی شي، له پنځلسو ورځو وروسته قانون رد يا مخالفت ورسره وښيي.)

د ټاکل شويو استازو په توګه، د ولسي جرګې غړي د هيواد د ټول ولس استازيتوب کوي او يوازې د هغه کسانو استازی نه دي چې ده ته يې رايه ورکړې ده. د ملي شورا د ټولو غړو دنده ده چې د خپل ولايت يا ناحيې يا ولسوالۍ (په طبعي توګه د خپل هيواد) د موکلينو د ګټو او غوښتنو په نظر کې نيولو سره د قوانينو په اړه تصميم ونيسي. په داسې حال کې چې ټولو ته روښانه ده چې ځينې وخت خلک ددغه علاقو په ترسره کولو کې پوره يو له بله سره موافق نه وي، خو دا هم تر لمر روښانه ده چې قانون هم د يوې ځانګړې ډلې په خدمت يا ښبو کې نه شي پريوتی.

۱،۱،۳ ولايتي شوراګانې:

له ۹څخه تر ۲۹ پورې د مناسبو غړو په درلودلو سره د هر ولايت د نفوس په کچه ۳۴ ولايتي شوراګانې لري او په يوه انتخاباتي حوزه کې ټاکل کيږي. نوماندان بايد په هغه ولايت کې هستوګن وي په کوم کې چې انتخابيږي او نه شي کولی يو وخت هم د ولسي جرګې لپاره او هم د ولايتي شورا لپاره کانديد شي. د ټاکنو اوسنی قانون دا خبره روښانوي چې په ولايتي شورا کې يو په څلوره څوکۍ د ښځو لپاره ساتل شوې دي(۲۹مه ماه، لومړی ث پراګراف)

ولايتي شوراګانې اوس هم په دې لټه کې دي چې د افغانستان د حکومت د فرعي پوړيو په توګه خپل اغيز روښانه او مشخص کړي. تر اوسه په لاندې برخو کې ولايتي شوراګانې اغيز او نقش لري:

- د خپلو منتخبو غړو له ډلې د اکثريت په ټاکلو سره، مشرانو جرګې ته د خپلو ولايتي استازو ټاکل.
- د ولايتونو په پراختيا کې ګډون(لکه اقتصادي، روغتيايي، ښوونه او روزنه، د بيارغونې موضوعات) او د اداري چارو پرمختګ.
- د ولايت له ادارې سره په ګڼو موضوعاتو کې د پراختيايي پلانونو په ګډون مرسته، همکاري سلا مشوره او څارنه.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱، ۱، ۴ ټاکنيز نظام:

په افغانستان کې په ټاکنو کې د ګډون لپاره د رايه ورکولو حق ښځو او نرانو ته تر ۱۸کلنۍ پورته ورکړل شوی دی. ولسمشر د دوه پړاويزه سيستم پر بنسټ ټاکل کيږي، او په لومړي پړاو کې يو کانديد تر ۵۰ سلنه زياتو رايو په ترلاسه کولو سره ټاکل کيږي، که چيرته هيڅ کانديد هم تر ۵۰ سلنه زياتې رايې ترلاسه نه شي کړی، د زياتو رايو د ګټونکو ترمنځ به دوهم دور ټاکنې ترسره کيږي چې د دوهمې دورې وړونکی کس ولسمشر دی.

د ولسي جرګې د ټاکنو په اړه، د ۲۰۰۵کال د اپريل مياشتې د ۲۹مې نيټې فرمان، د ټاکنوقانون د ولسمشرۍ مانۍ له لوري منل شوی دی، د واحد او د نه انتقاليدو وړ (SNTV)د رايې په سيستم باندې يې تصريح کړې ده، او د ټاکنو اوسنی قانون هم دغه سيسټم منلی او ساتلی دی. د SNTVپر اساس، هر افغان چې د رايه ورکولو قانوني شرايط پوره کړې، په يوه ټاکنيزه حوزه(ولايت) کې يو کانديد ته د يوې رايه ورکولو حق لري. د SNTVد سيسټم اساسي ګټې دادي چې دغه سيسټم رايه ورکوونکي ته په ډيره اسانه توګه تشريح کيدی شي او دغه شان، د شميرلو لپاره هم ډير اسان دی، په ورته وخت کې، دغه سيسټم خپلواکو نوماندانو ته داډ ورکوي. په همدې وخت کې، SNTV د فردي کسانو د سياست د هڅولو لامل کيږي، چې د سياسي ګوندونو د اغيز د کميدو لامل کيږي، ځکه ټول رايه ورکوونکي به د ځانګړو کسانو په لور ورمات وي، ښايي په يو ولايت کې يو ګوندي کانديد زياتې رايې وګټي، خو په عين وخت کې، ډيرې لږ څوکۍ به دغه ګوند خپلې کړې وي. په حقيقت کې، په کابل کې ډيری نوماندان ولسي جرګې ته د ۲سلنه څخه په کمو رايو يوه څوکۍ وګټله. په داسې وخت کې، که د يوه ګوند پلويان ټول خپل يو تکړه نوماند ته رايې ورکړي، په اصل کې دغه ګوند دغه ټولې رايې ((ضايع)) کړې دي، چې د بل ګوند له دوهمه درجه کانديد سره ډير توپير لري. دا به د هغه ګوندونو لپاره يوه اغيزمنه تګلاره وي چې په ډير پام سره خپل ټول اړوند کانديدان منظم کړي او په دې هڅه کې وي چې خپل ټول پلويان په دې وپوهوي چې خپلې رايې بې طرفانه وويشي.

دغه شان کيدی شيSNTV سيسټم کانديدان د ملي اجنډا پراختيا ته د هڅولو پرځای، سيمه ييزو، قومي او قبيلوي موضوعاتو ته د لمن وهلو له امله د پارلماني سياست په موثر پرمختګ باندې منفي اغيز پريباسي او د سيمه ييزو او قومي ايتلافونو او ګروپونو د رامنځته کيدو لامل شي. بالاخره، SNTV د ښځو لپاره د ساتل شويو څوکيو له يو ځای کيدو سره، کولی شي په هغه ځايونو کې چې ښځې له ټيټو سطحو د نرانو مقام ترلاسه کوي، په ځينو حالاتو کې يو غيرديموکراتيک روښانه او د ليدلو وړ اغيز پريباسي. د استازيتوب يو متناسب سيسټم، چې په

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه کې ښځینه کاندیدان هم د ګوند په لیست کې شامل وي، کولی شي په شورا کې د ښځو په ګډون مثبت اغیز پریباسي، پرته له دې چې دېته پام وشي چې مخالف نران له غیردیموکراتیک او غیرعادلانه چلن څخه ګیلي او شکایتونه کوي.

اساسی قانون دا خبره روښانوي چې په ولسي جرګه کې څوکۍ د ولایتونو ترمنځ د نفوس په اساس ویشل شوې دي. ددغه حکم پلي کول به له ستونزو خالي نه وي، ځکه نه یوازې دا چې د ولایتونو د ولسوالیو او ناحیو د پولو ستونزې حل شوې نه دي، بلکې د افغانستان د نفوس په اړه منل شوي ارقام هیڅ تر اوسه په لاس کې نشته. په افغانستان کې وروستۍ سرشمیرنه(احصاییه) په ۱۹۷۹کال کې ترسره شوه چې یوازې د ځینو ځانګړو ولایتونو او تر نصف د زیاتو وګړیو برخه یې په بر کې رانیوله. په ولسي جرګه کې د څوکیو تخصیص او ویشنه، په ۲۰۰۵-۲۰۰۴کلونو کې د ترسره شوې کور په کور سروې او د ۱۹۷۹ کال د نامکملې سرشمیرنې په اساس ترسره شوې ده.

۱. ۱. ۵ اساسي مجریان:

- د ټاکنو خپلواک کمېسیون(IEC) په افغانستان کې د ټاکنو د ټولو موضوعاتو او ټولپوښتنې د ټولو ډولونو په اړه د څارنې او اداري واک او مسوولیت په غاړه لري. (د اساسي قانون ۱۵۶مه ماده) دغه کمیسیون د ۲۰۰۵کال د جنورۍ په میاشت کې د (۹)تنه افغان غړي درلودل، چې د دغه کمیسیون د رییس او د رییس د مرستیال په شمول ټول د ولسمشر له خوا مقرر شوي وو. د IEC له لوري به ټول پلانونه او دستورالعملونه خپریږي. د ټاکنو ولایتي دفترونه(PEOS) په هر ولایت کې د IEO د هر ولایت د سکرتریت د څانګې په توګه تاسیس شوي دي. دغه دفترونه په خپل اړونده ولایت کې د ټاکنو د جریان د تنظیم د نظارت مسوولیت او د ټاکنو د فعالیتونو د همغږۍ کولو مراقبت په غاړه لري او ټول ولایتي کارکوونکي به سره منظموي.
- د ټاکنیزو شکایتونو کمېسیون(ECC)، د ټاکنو د قانون د ۵۲مې مادې په امر د کاندیدانو د قانوني خنډونو او ټاکنیزو تیروتنو په اړه د رارسیدلو شکایتونو د پربکړې او څیړنې دنده په غاړه لري. ECCپنځه غړي لري، یو افغان د سترې محکمې په استازیتوب، یو افغان د بشر د حقوقو د خپلواک کمیسیون په استازیتوب، او درې نړیوال استازي د ملګرو ملتونو د سرمنشي په استازیتوب (SRSG). دوی یو تن د دوی له منځه د رییس په توګه ټاکي. د ECCډله، د څیړنې د یوې کوچنۍ ډلې له خوا حمایه کیږي، چې کولی شي قانوني مجوزونه لکه: ګواښ، جریمه او یا د پوره جرمي شواهدو د درلودلو په صورت کې د جرمونو د څیړنې سیمه ییزو دفترونو ته د کاندیدانو استول،

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

صادر کړي. د ټاکنیزو شکایتونو کمیسیون کولی شي له وسله والو غیرقانوني ډلو ټپلو سره د اړیکو درلودلو په تور نوماندان محروم یا سلب صلاحیت کړي. ECC دغه شان کولی شي د دوهم ځل رایه اچونې او دوهم ځل رای شمیرنې امر هغه وخت صادر کړي، چې د کومې تیروتنې یا ټاکنیز جرم په اړه پوره یقین تر لاسه کړي.

- په افغانستان کې د ملګروملتونو د معاونیت پلاویUNAMA دنده لري، چې د نورو دندو ترڅنګ، د ټاکنو د خپلواک کمیسیونAIEC له لارې د ټاکنو له پروسې ملاتړ وکړي. (د ملګروملتونو د امنیت شورا د ۲۰۰۸کال د مارچ میاشتې د ۱۸۰۶(۲۰۰۸)۲۰مه شمیره پریکړه لیک). دغه پلاوی د ټاکنو د پروسې لپاره اداري او لوجیسټیکي ملاتړ چمتو کوي. د UNAMA له توظیف او نظارت سره، د ملګروملتونو پراختیایي پروګرام(UNDP) د ټاکنو د فعالیتونو د همغږۍ دنده د ټاکنو د ظرفیت د حقوقي پیاوړتیا د پروګرام په مالي ملاتړ د راتلونکي لپاره(ELECT) پلی کوي. ELECT دغه شان د IEC لپاره مستقیم تخنیکي او د ظرفیت جوړونې او د انتخاباتو د ټولو فعالیتونو لپاره مرسته کوي.د ۲۰۰۴کال په ټاکنو کې، UNAMA د افغانستان د بشر د حقوقو د خپلواک کمیسیون(AIHRC) په مرسته د سیاسي او امنیتي محدودې په موجودیت کې له ازادو او عادلانه ټاکنو څخه نظارت او څارنه وکړه.
- د افغانستان ملي اردو(ANA) او د افغانستان ملي پولیس(ANP) د ټاکنو لپاره امنیت نیسي. ANP د رای ورکونې د مرکزونو او د نوم لیکنې د پروسې د امنیت د تامین دنده پر غاړه لري، په داسې حال کې چې ANAد سیمه ییز امنیت مسووله ده چې د افغانستان لپاره د نړیوالو نظامي ځواکونو په مټ، د ایتلاف دواړو ځواکونو(هغه امریکایي ځواکونه چې د طالبانو او القاعده پر ضد جګړه کوي) او (د نړیوال امنیتي معاونیت ځواکونهISAFچې د ملګرو ملتونو په تایید د هیواد په اطرافو کې د ځانګړو سیمو د امنیت لپاره له اقوامو څخه مختلط ځواکونه دي) له لوري یې ملاتړ کیږي. نړیوال ځواکونه دغه شان په ځینو حالاتو کې د درندو وسایلو د لیږد او د موادو د ویش په برخه کې هم مرسته کوي.
- د ټاکنو د څار نړیوالې او کورنۍ موسسې، د انتخاباتو د پروسې مهم مجریان دي، تر هغه پورې، څو پوره ډاډ تر لاسه کړي چې عادلانه او شفافه ټاکنې ترسره شوې دي. د ټاکنو څارونکي د ټاکنو د اعتبار په پیاوړتیا کې مهم اغیز لري او د ټاکنو د پایلو په بااعتباره کولو او تصدیق کې مهم رول پرغاړه لري. په مخکنیو ټاکنو کې، اروپایي ټولنې، د ازادو ټاکنو اسیایي شبکې(ANFREL) د اروپا لپاره د مرستو او امنیت سازمان(OSCE) او د ټاکنیز سیسټم لپاره نړیوال سازمان(IFES) نړیوال څارونکي استخدام کړي وو. د افغانستان لپاره د ازادو او عادلانه ټاکنو

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنسټ(FEFA) د افغانستان د مدني ټولنو او د بشر د حقوقو د خپلواک کميسيون له خوا زرگونه داخلي داوطلبان او څارونکي استخدام کړي وو.

۱، ۱، ٦ د رايه ورکوونکو نوم ليکنه:

د ټاکنو د يوې غټې پروسې په ډول په ۲۰۰۴او ۲۰۰۵کلونو کې د زيات شمير رايه ورکونکو نوم ليکنه په ټول افغانستان کې ترسره شوه، چې ۱۰،۵ميليونو زيات کارتونه د افغانستان د ولسمشريزو ټاکنو د نوم ليکنې لپاره چاپ شول او يو کال وروسته نږدې يو مليون کسانو نورو دوهم ځل د پارلماني ټاکنو لپاره نوم ليکنه وکړه. له هغه وخته تر ننه، ډير شمير افغانان د ۱۸کلنۍ عمر ته رسيدلي او اوس د راى حق لري، ځينې نور د بياراستنيدو د پروسې په مټ، خپل هيواد ته بيرته راغلي دي او ځينې نورو چې مخکې يې نوم ليکنه کړې وه، ولاياتو ته تللي دي. وروستۍ ډله ډيره مهمه ده، ځکه چې افغانان يوازې په هغه ولايت کې د راى ورکولو حق لري چې هلته يې کارت درج شوى وي. د نوم ليکنې اوسنۍ مرحله يوازې په دوهم ځلې نوم ليکنه باندې تمرکز لري او دغه مرحله بشپړې سرشميرنې ته شامله نه ده.(لکه چې وړاندې مو هم ترې يادونه وکړه) د مرکزي او شمال- غربی ولايتونو نوم ليکنه د ۲۰۰۸کال په اکتوبر مياشت کې پيل شوه او په جنوبي او غربي ولايتونو کې د ۲۰۰۹ کال په مارچ مياشت کې پاى ته ورسيده. په ټول هيواد کې د ٦۰۰په حدودو کې د نوم ليکنې مرکزونه وو، چې تقريبا ۲ ميليونه نويو رايه ورکوونکو او يا بيرته راستنيدونکو رايه ورکوونکو ځانونه پکې ثبت کړل.

۱، ۲ تاريخي اساسات او وروستي پرمختگونه:

د افغانستان د ولسواکۍ تاريخ تر ډيره تير ۲۰۰۴وخت ته ورگرځی، هغه مهال چې د ملگروملتونو تر څار لاندې د بن د پروسې په پاى کې له څو لسيزو کورنيو جگړو وروسته د لومړي ځل لپاره ټاکنې ترسره شوې. تر ټولو وړاندې، افغانستان د يوې لرغونې سنتي ولسواکۍ درلودونکی دی. له ډير پخوا، سنتي جرگه په يوه ناسته کې د افرادو د برابرۍ د اصل انځوروونکې ده، چې هيڅ ډول سلسله مراتب نه مني. د ډيرو اوږدو شخړو او قبيلوي اختلافاتو د حل او فصل د موضوعاتو په اړه به جرگې د عمومي رضايت پر اساس پريکړه کوله. کله کله به يوازې مشرانو، او ډيری وخت به د يوې قبيلې ټول نران په يوه جرگه کې سره راټوليدل. جرگه د يوه سازمان يا ادارې په شان، په افغانستان کې د يوه غټ قانونيت واک لري. له همدې امله ده چې په ۲۰۰۳کال کې د افغانستان د اساسي قانون د تصويب لپاره وړانديز شوې لويه جرگه جوړه شوه او دا کومه ناڅاپي پيښه نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه. په پايله کې، لويې جرگې رسما د ملي شورا غړي او د ولايتونو رييسان او دغه شان د ولسوالۍ شوراگانې د افغانستان د خلکو د تر ټولو لوړ مظهر په توگه(۱۱۰مه ماده) تاسيس کړه. د دولتمندانو د کمزوريتوب او يا نه درلودلو په وخت کې به د ډير وخت لپاره شوراگانې د يوې دايمي ادارې په توگه د سيمه ييزو چارو د ادارې مسووليت پر غاړه لري.

دوهم، پارلمان ته ورته ادارې د لومړي ځل لپاره د ۱۹۲۳کال په لومړيو کې هغه مهال تاسيس شوې، کله چې امير امان الله خان پارلمان او ولايتي شوراگانې له اساسي قانون سره يو ځای وړانديز کړلې. وروسته، دوه ځله د ولسواکۍ پيل چې د کثرت پالنې او پېژو ټاکنو معرف و او دغه شان د رسنيو ازادي او پارلماني شخړې د (۱۹۵۱-۱۹۴۷ او ۱۹۷۳-۱۹۶۳) کلونو کې د پخواني شاه، ظاهر شاه تر مشرۍ لاندې وې. له اساسي قانون سره سم، د مقننه قوا پر وړاندې د اجراييه قوا په گټه، د قواوو له يو ډول تعادل سره چې په هغه کلونو کې، سره له دې چې د پخوانيو شوراگانو په نسبت پارلمان ته زياتره لفظي بدلون ويل کيده، خو د يوه وروستي بري لپاره يې لاره اواره کړه. د سياسي او مدني ژوند غوړيدا د پراخه ټولنيزو بدلونونو انعکاس ورکاوه او د ښاري کيدو ښکارندويي يې کوله، ښوونه او روزنه او اقتصاد وو، چې له فعاله سياسي ارمانونو او افکارو سره يو ځای يې د يوې متوسطې سياسي طبقې رامنځته کولو ته لاره وکړه. دغه ټولنيز جوړښت د ډيری سياسي خوځښتونو د پراختيا لامل شو، چې ځينو دغه ډلې د کين اړخو، اسلامپالو، ملتپالو او قومپالو په نومونو وويشلې(وروستۍ برخې ته نظر وکړي)

په پای کې، دواړو رواجونو که قبيلوي ولسواکي وه او که د پارلماني ولسواکۍ مخکښان، له طالبانو وروسته يې د د ولسواکو اصلاحاتو د کار بنسټ کېښود. له ۲۰۰۱کال وروسته، په لومړيو کې د ۱۹٦۴کال د اساسي قانون په استناد، يو نوی رژيم رامنځته شو، وروسته لويې جرگې اساسي قانون تصويب کړ او بالاخره په ۲۰۰۵کال کې د ملي سراسري ټاکنو له لارې پارلمان رامنځته شو، چې بيا يې د يوه مقننه مجلس معرفي او استازيتوب کاوه، نه د نړيوالې ټولنې له غوښتنو سره سم يو د پردي عناصرو د پليتابه سياسي عنصر.

۱، ۲، ۱پارلمان او سياسي گوندونه:

په داسې حال کې چې په افغانستان کې سياسي گوندونه شته، سره له دې چې ډير کم ډيموکراتيک عمر لري، دوی په زړه پورې پراختيا نه ده کړې او تر ټولو بده لا دا چې دغه گوندونه د پيژندلو له سختې ستونزې سره لاس دي. ډير خلک يې د خلق ديموکراتيک افغانستان(PDPA) تر ملاتړو، د ښکيلاکگرو روسانو او يا د مجاهدينو تر اسلامي ډلو ټپلو(تنظيمونو) پورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړوند بولي، کوم چې ددوی د جګړو له لاسه د ۱۹۹۰کلونو په ترڅ کې خونړۍ جګړې او بې ثباتۍ رامنځته شوې. په پایله کې، ډیری افغانان، د دولت د لوړپوړو مقاماتو په ګډون، په ګوندونو باور نه لري او دغه ګوندونه د خپلو شخصي غوښتنو په اساس د پالیسیو د مخته وړلو پلویان او د خپلو ځانګړو قومي او قبیلوي ډلو ملاتړي بولي. یو له هغه دلایلو چې د SNTVسیستم يې غوره بللی دی، دادی چې په دغه سیستم کې په افرادو تمرکز وي نسبت سیاسي ګوندونو ته. لا اوس هم په یوه ولسواک نظام کې د وګړو د اغیزمن استازیتوب او غوښتنو لپاره او دغه شان د اغیزمنو پالیسیو د جوړښت لپاره د ګوندونو شتون ضروري دی.

په ۲۰۰۱کال کې له ولسواکې دورې وروسته، درې ډوله تاریخي، سیاسي او افغاني ایډیالوژۍ راڅرګر ته شوې او د سیاست په ماحول کې يې د پام وړ غوره توبونه تر لاسه کړل: ګیڼ اړخي، اسلامپالي او قومپالي یا ملتپالي. سره له دې چې دغه درې ډلې تر پخوا ډیرې ځواکمنې دي، دریيمه ډله هم رامنځته شوې ده: نوي ولسواکان چې ، د نورو ایډیالوژیکو خنډونو په ماحول کې د یو نوي ځیز د پیل په هیله دي.

اساسي قانون هغه ګوندونه ممنوع اعلان کړي چې نظامي تشکیلات ولري، یا د قومیت، ژبې، سمت یا د مذهبي ډلو د ملاتړ په اساس وي. (۳۵مه ماده) د ۲۰۰۵کال په ټاکنو کې، تر ۷۰ زیات شمیر ګوندونه د عدلیه وزارت له لوري تایید او ثبت شول. (د قانوني سیاسي ګوندونو لیست په ضمیمه کې وګوري). په هر حال، یو ډله کاندیدانو(یوازې ۱۲۱) د خپل سیاسي ګوند نوم، د نوم لیکنې په پاڼه کې راوړي، ځکه چې د رایه ورکولو په پاڼه کې ددغه شان پلویتوب یادول طرح شوي نه دي، ځینې کاندیدان په تکرار سره د خپل سیاسي ګوند نوم په هغه ځایونو کې لیکي چې د نوم لپاره په نظر کې ورته نیول شوي. په داسې حال کې چې د پاڼې نه طرح د رایې ورکول نور هم اسانه کوي. ښایي رایه ورکوونکی د خپلو هغو متحدینو له پیژندلو لرې کړي، کوم چې غواړي هغه ته رایه ورکړي.

دا حقیقت چې سیاسي ګوندونو رسما د کمپاین اجازه نه درلوده، په دې ونه توانیدل چې ګوندونه د خپلو کاندیدانو له تنظیم او ځای ورکولو څخه منع کړي. په حقیقت کې، تصور داسې و چې د ولسي جرګې د ټولو غړو تر دوه ثلثه زیات، تر یو ګوند پوري رسمي یا نارسمي تړلي دي. دغه شان، د مجاهدینو ډلو په پراخه کچه د استازو تر نیمایي زیات د وسله والو قوماندانانو له ډلې چې تر مجاهدینو پورې تړلې وې، پارلمان ته لاره وموندە. د نارسمي اټکل له مخې، د ۲۴۹غړو له ډلې، د دریيمې برخې په شاوخوا کې نوي ټاکل شوي غړي د نظامي ډلو قوماندانان، د مجرمو ډلو غړي، د نشه یي توکو قاچاقچیان او جنګي مجرمین دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسنی مقننه مجلس د مختلفو گوندونو ترمنځ د همکارۍ پر شتون سربیره، تر اوسه د یوه منسجم پارلماني گروپ اړتیا نه ده پیژندلې، ددې پر ځای، د سمت ورکولو بدلون، ایتلافونه او وفقه یی وابستگی یې رواج کړې دي. دا چې د انتخاباتي سیستم SNTV سیاسی گوندونه نه پیژني، ډیری نوماندانو د یوې ملي هر اړخیزه تگلارې پر ځای، سیمه ییزو یا قبیلوي محدودو ته مخه کړې ده. پر دې سربیره، ټاکنیزې سیالۍ په ځاني شهرت او تشو ژمنو باندې راڅرخي، نسبت مسلکي ځواکمنتیا ته چې د یو قانون جوړوونکي لپاره اړین توکي دي.

په پایله کې، پارلمان ځو ټوټې او کمزوری شوی دی او په پوچه وړتیا ملي موضوعات تر پاملرنې لاندې راولي او یا اجرایه قوه کنټرولوي. په ځانگړې توگه، د حکومت د ملاتړو روښانه ځانگړنه یا د هغوی مخالف ځواک تر اوسه نشته، هغه څه چې شته، د ځاني غوښتنو پر بنسټ د ایتلافونو بدلون او دغه شان قومي او قبیلوي اړیکي دي. سره له دې چې د یادو شویو گوندونو جوړښت ډیری خلک ویني، د شفافیت کمښت، حساب ورکول او نظم هم په گوندونو کې تر سترگو کیږي.

دغه شته وضعیت په عامه عرصه کې هم وروسته والی له ځانه سره مل کړی دی. په داسې ځای کې چې د ولسمشر یا نورو سیاسي گوندونو د مشرانو، ټوپکواکانو او د نشه یی توکو د قاچاقچیانو زور او واک واکمن وي، په دې ډول شرایطو کې هیڅ((گوندي بنسټ)) نه شي رامنځته کیدی، چې په هغه دې سړی حساب وکړی شي. که گوندونه رسمي غړي ولري هم، هغه بیا د گوند د رهبرۍ په جوړښت او یا پالیسیو کې ډیر لږ عملي نفوذ لري. دا چې په انفرادي توگه اشخاص تل د ډول ډول گوندونو غونډو ته ورځي، دغه موضوع دا ستونزه رامنځته کړې چې رهبري په کومو کسانو حساب وکړي؟

۲،۱،۲، نور اساسي عناصر:

ـکه چیرته سیاسي گوندونه نه وي، کومې ډلې، ایډیالوژۍ او یا عوامل به د سیاسي فعالیت ډگر ته راشي؟ په دغه وخت کې تر ټولو مهم، ښایي قومي او قبیلوي اړیکې نسبت سیاسي اتیلافونو ته زیات وزن ولري. دا په تیرو ټاکنو کې له گوندونو څخه یو بد تصور چې ډیری رایه ورکوونکي یې د سیاسي فکر په نسبت، د قومي او قبیلوي اړیکو په صفونو کې ودرول. پر دې سربیره، مذهبی مشران د احترام وړ مقام لري، په ځانگړې توگه هغه چې د شوروي پر ضد جگړو کې یې رول درلود، لکه جهادي مشران. نو، د هیواد په شمال او جنوب او په کلیو او ښارونو باندې داخلي ویش موجود دی چې د رایه ورکوونکو د کړنو لپاره ټاکونکی رول لري. پر دې علاوه، په راتلونکو ټاکنو کې د نړیوال عنصر شتون ته، هغه که د اماده گې یا اجرا په

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت کې وي او یا د نظارت په حالت کې، یو ځل اړتیا ورته شته. دغه ټول فکټورونه د موجوده ایتلافونو او سیاسي پروګرامونو او ټاکنو پر پایلو یو ټاکونکی نقش لري.

۲، اماده ګي(تیاری)

کله چې تاسو دغه متن لولی، ښایي داسې فکر وکړی چې تاسو د ولسي جرګې د راتلونکو ټاکنو لپاره یو نوماند یاست. په خپله پوه یاست چې نوماند کیدل خلکو، سرچینو، سیسټمونو، سازماندهۍ، تګلارو، جدي کار او ژمنتیا ته ضرورت لري. ډیری تازه دمه سیاستوال په دې باور دي چې د دولتي پوستونو د لاسته راوړلو لپاره هڅې ټاکنیز کمپاینونه یا مبارزې دي. په هر صورت، تر دې زیات نور څه هم شته. د سیاسي ځوکۍ د ترلاسه کولو لپاره منظمو سیاسي تشکیلاتو ته اړتیا ده. د ټاکنیزو مبارزو لپاره یوازنۍ لاره هر لور ته منډې او د رایه ورکوونکو د ملاتړ له راجلبولو سره مخامخ کیدل، د سیاسي تشکیلاتو رامنځته کیدو ته اړتیا لري. کمپاینونه مرسته کوي، خو د بریالیتوب ضمانت له ځانه سره نه لري. یوازې سیاسي تشکیلات دي چې سړی بریالیتوب ته رسوي. د خپلو پلویانو منظمول، د یو ماهرې ډلې مشري، د یوې ښې او پلان شوې تګلارې تعقیبول او د یو لړ ښو سرچینو له لارې د هغه پیاوړي کول، ستاسې رایې حصول او له هغه څخه ساتنه کوي. په سیمه ییزه کچه، چې ټولنې کوچنۍ او اړیکې تر ډیره شخصي وي، رایه ورکوونکي باید تاسو ووینې او په دې باوري شي چې تاسو ګټونکي یاست.

دغه فصل تاسو ته د کمپاین لپاره د تیاري درس نه درکوي، بلکې ښایي تاسو ته دا لاره وښيي چې د رایې د ترلاسه کولو سیسټم څنګه رامنځته کړی. ښایي ګڼ شمیر لیستونه مو تر سترګو شي: اړتیاوې، ګام په ګام لارښوونې، او هغه یادښتونه چې ښایي ستاسو لومړني فعالیتونه یوه سم مسیر ته سیخ کړي. دغه بحث څلور برخې لري. په ((ځان ارزونه)) کې د ټاکنو لپاره ستاسو تیاری تر ارزیابۍ لاندې نیسي. د ((سیاسي زمینې)) په برخه کې تاسو په دې لاسبري کیږی چې تصمیم ونیسي چې رایه ورکوونکي تاسو ته د کاندید په سترګه ګوري. ستاسو د رایو د لاسته راوړلو او ساتنې لپاره، د ((ستاسو ډله)) او ((ستاسو تګلاره)) عناوینو ته پام واړوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲، ۱ ځان ارزونه:

په لومړي پړاو کې ولې غواړی چې دولتي څوکۍ ولری؟ ولې په دغه ولایت یا ښار یا ولسوالۍ کې؟ یا ولې همدا اوس؟ هر دلیل چې وي، باید تاسو ته روښانه وي. دا خبره به تاسو ته در په یاد کړي چې تاسو څنګه کولی شي خپله نوماندي مطرح کړی، خپلو جوړښتونو ته تشکیلاتي بڼه ورکوی او خپل کمپاین ترسره کوی. یو ځل ځان ارزونه به له تاسو سره دا مرسته وکړي چې د یوه نوماند په شان دغه کار ته ودریږی.

۹ دانې د پام وړ موضوعات، چې د انتخاباتي مسابقې د په لاره اچولو تر تصمیم وړاندې، په یوه ارزونه کې هغه ته رسیده ګي وکړی:

- ٙستاسو موخې
- په شرایطو باندې ستاسو برابروالی
- ستاسو ارزښتونه
- ستاسو شخصیت
- ستاسو شهرت
- ستاسو د ملاتړ میکانیزم
- ستاسو شتمني
- وړتیا او برجسته ګي
- ستاسو د ګټلو چانس

۱،۱،۲ ستاسو موخې:

تاسو ولې غواړی چې له نوماندۍ یې راپیل کړی؟ که غواړی چې مرسته وکړی ایا کولی شی دا مشخص کړی چې ولې او څنګه غواړی مرسته وکړی؟ که تاسو غواړی چې اصلاح او سمون رامنځته کړی، ایا تاسو هغه اصلاحات یو یو ویلی شی او د هغه لپاره یو جدول کښلی شی؟ ستاسو موخې ایا د تاسو د کار اساسي خطوط دي، تاسو باید یو ځل بیا پاملرنه وکړی او له ځانه سره سوچ وکړی چې ایا اوس هم تاسو له خپلو اساسي خطوطو سره سراو کار لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲،۱،۲،په شرايطو باندې ستاسو برابروالی:

لږ ترلږه ايا تاسو له لس کاله راپديخوا افغاني تابعيت لری؟ ايا د دغه موقف لپاره مناسب عمر لری؟ ايا په خپله سيمه کې له ډير پخوا هستوګن ياست چې د نوماندۍ د شرايطو لرونکې وی؟ دا لومړنۍ پوښتنې دي چې تاسو کولی شي چې واجد الشرايط و اوسی. که په تاسو کې له دغه شرايطو څخه يو هم کم وي، نو ښايي تاسو بريالي نه شی(په شرايطو باندې ستاسو برابروالی ووينې).

نور ډير جدي شرايط هم شته. ايا ددې مخينه يا تجربه لری چې د يو سازمان له شمير وتلي کسان يا څو کسه تر لاس لاندې کسان په يوه معين وخت کې کنټرول کړی؟ ايا تاسو په ابتدايي تقنيني چارو خبر ياست؟

د کانديدانو د څيړنې رسمي پروسه به دا په ډاګه کړي چې يو نوماند د شرايطو وړ دی او د نوماندۍ اجازه لري کنه؟

په همدې ترتيب، نوماندان بايد د نوماندۍ پر مهال يوه اخلاقي لايحه لاسليک کړي، په لايحه کې پر دې لوړه(تحليف) کوي چې په هيڅ ډول هغه جرمي فعاليتونو کې لاس نه لري چې دده د نوماندي د سقوط لامل ګرځي.

د ۲۰۱۰کال په ټاکنو کې به د نوماندۍ پروسه د کانديدانو د څيړنې له پروسې څخه بيله وي.

۳،۱، ستاسو ارزښتونه:

کوم اصولي او معنوي اساسات لرئ چې په رښتوني توګه ستاسو په ژوند کې مهم وو؟ سياست ته په وردننه کيدلو سره حتمی نه ده چې له ارزښتونو سره ((تطابق)) ولری، بلکې هغه به وازمويی. ايا تاسو د فشار يا وسوسې تحمل لری؟

۴،۱،۲ ستاسو شخصيت:

د ټاکنيزې مبارزې په ترڅ بايد تر حد زيات صميمي و اوسی. که مو کافي بوديجه په لاس کې درلوده، بايد د ننه غونډې مو په ښو خوراکونو باندې جوړې شي، څو زيات شمير د نعمتونو څښتنانو ته قناعت ورکړی، چې ستاسو له ټاکنيزو سياليو ملاتړ وکړي. که مو کمه بوديجه په لاس کې وه، بايد جوماتونه، تکيه خانې، عمومي غونډې، د تدفين مراسم او چای خونې د ځان لپاره وټاکی څو له دې لارې د ولس له پراخه زيات شمير خلکو سره اړيکې ونيسی او هغوی د ځان لپاره منسجم کړی، پر دې سربيره، بايد له رسنيو سره راشه درشه ولری. کمپاين کړل د کانديدۍ د يو ډول واقعي رنګونو د اخطار يوه لاره هم ده. دغه شان، د فعاليتونو په فاصله کې، د کم نظيره او ناڅاپي حالتونو د ننداري لپاره هم مواظب اوسی.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵،۱،۲ ستاسو شهرت:

ـدا ومنی چې ستاسو سیالان ستاسو د شهرت د بدنامولو لپاره هر څه ته لاس اچوي، دارنګه چې یوازې ستاسو پلویان کولی شي ستاسو ګردچاپیره ستاسو ناکامۍ حس کړي. که تاسو د افغانستان په وروستیو لسیزو کې په افغانستان کې ژوند کړی وي، ډیری خلک په دې پوهیږي چې تاسو په مخکنیو رژیمونو کې چیرته وی. په دې مو هم سر خلاص اوسه چې له دغه شان څنګه او چیرته څخه به د ستاسو پر ضد استفاده وشي. دغه شان، د دغه سرچپه هم یو حقیقت دی، که تاسو بیرته په دې وروستیو کې افغانستان ته راغلي وی، خلک تاسو د هغو بهرنیانو به نوم پیژني چې د خلکو له ورځنیو ستونزو څخه کوم خبر نه لری.

یا نور هغه شهرتي عناصر لکه چې کله مو رشوت یا بډې منلې او یا مو له خپل موقف څخه د نورو د ملاتړ لپاره استفاده کړې ده. دغه شان، په دا شان ځایونو کې ستاسو شخصي مسایل لکه اخلاقي سلوک چې ښایي ځینو کسانو ته ورمعلوم وي، کولی شي د رایه ورکوونکي اعتماد پر تاسو له منځه یوسي. له همدې امله، د یوه نوماند لپاره د حل لاره داده چې یووالی او اعتبار ولري څو د شریرو بریدونو پر وړاندې د مقاومت وس ولري. د یوه عادل سیال په شان، باید تاسو د خپل مخالف د شخصي او مسلکي ژوند په توپیر باندې قایل شی. ستاسو د سیال شخصي ژوند باید د انتخاباتي مسابقې برخه ونه ګرځي. د سیال عامه او سیاسي ژوند دی چې تاسو کولی شي هغه ته چلنج ورکړی.

٦،١،٢ ستاسو د ملاتړ میکانیزم:

په رښتیا د یو چا د کورنۍ د غړو ملاتړ، ښایي دده نور نږدې خپلوان او ملګري دده په کمپاین کې تر هر څه زیات، دی مطرح کړي. ستاسو کورنۍ او نږدې دوستان ستاسو د پیاوړتیا او هڅونې سرچینه ده. کله چې داسې موضوعات رامنځته کیږي چې ستاسو او د کمپاین په اړه مو ریښتوني نظریاتو او معلوماتو ته اړتیا وي، ستاسو کورنۍ او دوستان کولی شي تاسو لپاره تر ټولو غوره سرچینه وګرځي.

ددې خبرې بل دلیل چې خپلوان او د کورنۍ غړي د کمپاین لپاره ټاکونکی رول لري، دادی چې دوی د حساسو دندو د په غاړه اخستو لپاره د اعتماد وړ کسان دي، په ځانګړي ډول هغه دندې چې قربانۍ ته اړتیا لري. دوی ستاسو د مالي لارو چارو موندونکي او ښایي د اراوو د یو ځای کولو په جریان کې مالي امرین وي (د هغه کسانو په شان چې د رایه ورکولو پر مهال په

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخاباتي حوزو باندې څارنه کوي) تاسو بله لاره نه لرئ چې خپلې شخصي او په حقیقت کې د خپلې کورنۍ پیسې رابهر ته کړئ.

۷،۱،۲ ستاسو مالي لارې چارې:

تر کمپاین وړاندې مو د کمپاین تمویل ته باید پام وي، تاسو د کمپاین د پیل لپاره پیسو او د کمپاین د رسمي او نارسمي فعالیت لپاره یوې ملاتړییزې شبکې ته اړتیا لرئ. تاسو او یا کورنۍ مو دیته تیاره ده چې یو د پام وړ پیسې مصرف کړئ؟ او ایا تاسو د پیسو د نه ترلاسه کیدو په صورت کې نور امکانات لرئ؟ او که تاسو پیسې لرئ، غواړئ بهر ته یې واچوئ؟ ایا تاسو لږ تر لږه یو برید ورته ټاکلی شئ؟

۸،۱،۲ ستاسو وړتیا یا برجسته ګي:

له دینه مو موخه ظاهري او رواني وړتیا یا برجسته ګي نه ده. ټاکنیزې سیالۍ د ځواک د له لاسه ورکولو لارې هم په مخ کې لري. که تاسو په ملي شورا کې د یوې څوکۍ په هڅه کې یاست، ایا تاسو دا ځواک په ځان کې لرئ چې د خپلې ولسوالۍ لیرو پرتو سیمو ته لاړ شئ او د شپې، سهار او ماسپښین په غونډو کې برخه واخلئ؟ په دې ترڅ کې، تاسو باید په ګڼ شمیر غونډو کې لکه د کمپاین منظمول او د کمپاین لپاره د مالي سرچینو تیارولو کې هم ګډون وکړئ څو د کمپاین د جریان په اړه معلومات ترلاسه کړئ او دغه شان د کمپاین له ستونزو هم خبر شئ. شیبه په شیبه د استراحت لپاره وخت واخلئ، ځکه د یوه کامیابه کمپاین لپاره تفریح ډیره مهمه ده.

۹،۱،۲ ستاسو د ګټلو چانس:

په دې ځان مه غولوئ چې په ښو صفاتو مو ځان معرفي کړئ دئ او په دې فکر کې یاست چې تاسو یې ګټئ. د نیت خلوص کفایت نه کوي، تاسو باید دا وس ولرئ چې ټاکنې ګټئ. یو ژمن انتخاب کوونکی چې لاندې صفتونه ولري، ښایي ټاکنې وګټي: یو ښه او د اعتماد وړ نوماند اوسئ، یوه داسې سیمه باید ولرئ چې په هغه کې اوس هم نفوذ لرئ، یوه د پام وړ منبع باید

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولرى، د صادقه خلکو یا سازمان ایتلاف(یانې له دواړو، سیاسي ګوند او انتخاباتي ډله) او بالاخره یوه ښه او پلان شوې ستراتیژي ولرى. په مهربانۍ سره دا په یاد ولرى چې کله کله خلک ګڼ شمیر نوماندانو ته د ملاتړ هسې تشه وعده ورکوي.

د ګټلو لپاره تاسو څه ته اړتیا لرى؟

۱ـ یو ښه او د اعتماد وړ نوماند اوسی.

۲-یوه سیمه(یا لږ تر لږه یوه ناحیه)باید ولرى چې په هغه کې نفوذ ولرى.

۳-یوه د پام وړ سرچینه ولرى.

۴-له یو سازمان یا صادقه خلکو سره ایتلاف.

۵-یوه ښه او پلان شوې ستراتیژي.

ښایي تاسو په دې هیله یاست چې د نوماندۍ د وس درلودلو یا د وړلو په اړه د شک، یو لیست تهیه کړی. دغه لیست باتجربه او د اعتماد وړ شخص ته وسپاری څو ستاسې توان وسنجوی او هغه ته پاملرنه وکړي. که داسې یو دلیل وي چې ښایي تاسو یې ټاکنۍ بایلی او تاسو د هغه ستونزې حل ته په وس نه وي پوره، نو ښه خبره داده چې له خپلې نوماندۍ څخه بیخي تیر شی.

۱،۱،۲ هغه اسباب چې رایه ورکونکي یې د پوښتلو قصد لري:

ستاسو د ګټلو چانس ددې لپاره ټاکونکی دی چې تاسو خپل ځان ته څرنګه موقعیت او موقف ورکوئ؟ له (۹)باطني ټکیو څخه ستاسو درک کولی شي چې یو ټاکونکی رول ولرى، چې څرنګه ځان په خلکو کې مطرح او څرنګه خپل د قوت ټکي نور هم ځواکمنوئ. د یو نوماند د قوت په ټکیو تمرکز وکړئ. په یاد لرئ هغه خلک چې تاسو خپل ځان او خپله تګلاره ورپیژنی، یوازې رایه ورکونکي نه دي، بلکې ستاسو د راتلونکي کمپاین تمویلوونکي هم دي. کله چې تاسو په سیاسي مناظرو کې راځرګندیږئ، درې ټکي شته چې ښایي رایه ورکوونکي د هغه په اړه له تاسو څخه وپوښتي: تاسو څوک یاست؟ په تیرو کې مو څه ثابت کړي؟ نور څه کولی شی؟

۳هغه پوښتنې چې رایه ورکوونکي او تمویلوونکي یې له یوه تازه دمه سیاسي فعال څخه وپوښتي:

- تاسو څوک یاست؟ تاسو باید ډیر کلونه او یا د کلي له خلکو سره په نږدې تماس کې ژوند تیر کړی وي.
- تاسو څه ثابت کړي دي؟ تاسو باید په بله سیمه یا برخه کې یو شهرت لاسته راوړی وي، یا تاسو باید د ټولنې خلک یا انفرادي کسان او یا د ښار اوسیدونکو ته له یوې لارې مرسته یا ملګریتوب کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تاسو نور څه کولی شی؟ تاسو باید مشخصې موخې، د لاسرسي وړ اهداف او یو شفاف مهالویش ولرئ.

تاسو څوک یاست؟

تاسو نه شی کولی چی په ناپیژندلې توګه د خپلې حوزې موکلینو ته ځان نوماند کړی. تر ټولو ښه هویت چې رایه ورکوونکي یې له تاسو هیله لري، د تاسو سیمه ییزې ریښې او اړیکې دي. ایا تاسې د خپل ولایت اصلي اهل یا اوسیدونکي یاست؟ د خپل ښار قانوني اوسیدونکي یاست؟ په بل عبارت، ایا تاسو ځان یو تن ددوی له ډلې بولی؟ په ځانګړي ډول له لویو ښارونو بهر، ستمپالنه او قامپالنه سختې ځواکنمې ریښې لري. دا به یو مصلحت وي چې تر ټاکنو وړاندې یو سیمه ییز هویت د ځان لپاره ومومی، د ساري په توګه، په ټولنیزو معاشروتونو، خیراتونو او سیاسي پیښبو کې په پرلپسې توګه د ګډون له لارې. غیر رسمي ټاکنیزه مبارزه کیدی شي مخکې تر هغه پیل کړی، کومه چې تاسو یې غواړی.

څه مو تر اوسه کړي دي؟

د کمپاین مدیریت د یوې لاسته راوړنې د تولید مدیریت ته ورته دی، خو په کمپاین کې د ښه برداشت لپاره تاسو باید یو ښه محصول او لاسته راوړنه ولری. کوم څه چې په ډیره چټکۍ باندې ستاسو لاسته راوړنه جالبه کوي، ستاسو لاسته راوړنې دي. مخکې تر دې چې د نوماندۍ په اړه سوچ وکړی، په یوه بله حوزه کې ستاسو تثبیت ستاسو لپاره یو امتیاز دی. هغه څه چې یو رایه ورکوونکی تر خپل اغیز لاندې راولي، ستاسو د وروستیو کلونو لاسته راوړنې دي.

تاسو نور څه کولی شی؟

ستاسو تګلاره باید غوره او روښانه مراحل ولري. په هغه صورت کې که چیرته تاسو د خپلو موکلینو استازی شوی، باید دوی ته د دوی د راتلونکي د امنیت په اړه پوره احساس ورکړی. نو د ځانګړو موضوعاتو مشخصولو ته په پاملرنه سره کولی شی، دا خبره په ډاګه کړی چې تاسو څرنګه هوډ کړی چې دغه موضوعاتو ته پام وکړی او ستاسو د منلو وړ بګروند څه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲،۲ په سیاسي حوزه کې:

د یوه نوي قلمرو ته ورته سیاسي عرصې ته د وردننه کیدو پر مهال، تر هر ډول اقدام وړاندې باید خپل اړخونه او اطراف ښه درک کړی او دا چې د سیمې په اړه خپل معلومات څرنګه بشپړولی شی، باید له مختلفو زاویو په کافي اندازه د سیمې سیاسي نقشې له ځانه سره ولرئ.

۱،۲،۲ د خپل چاپیریال ارزونه:

ستاسو مشخص موقعیت یا سیمه ښایي ځینو ځانګړو معلوماتو ته اړتیا ولري او تاسو باید ځینې تحقیقات ترسره کړی. تاسو باید ځینې لومړني معلومات ترلاسه کړی.

⇒ د رایه ورکوونکو په اړه(ډاډ تر لاسه کړی چې ځواب ورکوونکو د رایه ورکولو قانوني عمر پوره کړی او په همغه سیمه کې یې نوم لیکنه کړې وي)

- دوی له رایه ورکولو وړاندې ددې په اړه سوچ کوي چې چاته رایه ورکړي او له چا سره سلا مشوره وکړي؟

⇒ د وضعیت په اړه

- ستاسو د ټولنې اندیښنې او ستونزې کومې دي؟
- د رایه ورکوونکو له انده، د ستونزو علت څه دی؟ او یا د دوی په نظر ددغه ستونزو مسوول څوک دي؟
- ایا د قدرت موجوده واکمن ددغه ستونزو د حل لپاره کوم څه ترسره کړي دي؟ که داسې وي ایا دوی خپلو ستونزو ته د رسیده ګۍ له څرنګوالي خوښ دي؟
- دوی کومو ستونزو ته لومړیتوب ورکوي، چې باید زرترزره حل شي؟ دوی څه ډول غواړي چې دغو ستونزو ته د حل لارې راوباسي؟

⇒ د لوبغاړو په اړه

- رایه ورکوونکو ته د اوسنیو استازو کوم ځیزونه په زړه پورې دي او کوم ځیزونه یې نه دي؟
- ایا رایه ورکوونکي دا سوچ کوي چې دوی به خپلې کمۍ سمې او اصلاح کړي؟ په څه ډول؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

- هغه کسان چې غواړي ستاسو په سيمه کې د ولسي جرګې راتلونکو ټاکنو ته ځان ونوموي، هغوی څوک دي؟ د رايه ورکوونکو ترمنځ له څه ډول شهرت څخه برخمن دي؟

خيړنه او ارزونه بايد د سيمه ييزو رسنيو او نارسمي کارپوهانو نظارت او څار ته هم شامله وي، ځکه دوی عامه احساساتو ته انعکاس ورکوي. راډيو ته غوږ شی (چې راډيو په ولايت کې د پيښو د رپوټ ورکولو په اړه يو بلامنازعه انتخاب دی). سيمه ييزې ورځپاڼې ترلاسه کړی او هغه خبرې چې د رايه ورکوونکو په اړه پکې خپريږي، جدول بندي کړی. ايا د رايه ورکوونکو اصلي انديښنه د اقتصادي پراختيا يا ځاني امنيت په اړه ده؟ د خلکو د روحيې درک به له تاسو سره دا مرسته وکړي چې د کمپاين په ترڅ کې څه رنګه مسايل انتخاب کړی. د لومړنيو تحقيقاتو په پايله کې، تاسو به د رايه ورکوونکو د روحيې په اړه خبر وی او دا مرسته درسره کولی شي چې دوی په راتلونکو ټاکنو کې خپله رايه څنګه کاروي.

له بله پلوه، درې لاندې ټکي چې د کمپاين په بهير کې د مسايلو او پيغامونو د انتخاب په اړه مطرح کيږي، تاسو ته لارښوونه کولی شي. که تاسو غواړی چې د تجارانو، اغيزمنو ډلو او نورو کسانو ملاتړ له ځانه سره ولری، په دې وخت کې ستاسو د کمپاين خبرې او مسايل بايد د پاملرنې وړ او په مهمو ټکيو ولاړ وي.

- چا او څه ډول نوماند په ځينو سيمو يا سکتورونو کې ټاکنې بايللې يا ګټلې دي؟ په څومره اندازه رايو او ولې؟
- د رايه ورکوونکو نظريات، انديښنې او اړتياوې

د لومړنيو ارزونو له لارې د ثبوت د ښه والي د ارايه کولو په مبنا چې د ګټلو لپاره ښه موکه په لاس کې لری، دادی چې کولی شی خپل باالقوه پلويان انتخاب کړی. دا په دې مانا چې تاسو په يو داسې موقعيت کې ياست چې کولی شی د سوال برانګيزه اهدافو تمويلوونکې مرستې، او يا هغه کسان چې ښايي په راتلونکې کې ستاسو په شهرت له بل نوماند سره معامله وکړي، رد کړی. د ارزونو پايلې دغه شان کولی شي تاسو ته د سياسي وضعيت په اړه يو ښه تصوير په لاس درکړي او له دې لارې مطرح مشران او رهبران ستاسو له برمته کولو ناتوانه شي. که تاسو په ټينګو معلوماتو مجهز وی، ستاسو د کمپاين کارکوونکي او داوطلبان، ان ستاسو سياله يا مخالفه ډله نه شي کولی چې تاسو بې لارې کړي.

تاسو دغه شان کولی شی يو بل ډول تحقيق ترسره کړی چې ستاسو د مهمو سيالانو د اسنادو او دوسيو راټولولو ته شامل وي. دا کار په دې موخه نه دی چې خپل معلومات په چټکه او جدي بڼه استعمال کړی، بلکې دغه به د يوې ذخيرې په توګه درسره وي چې که ستاسو سيالان وغواړي له تاسو سره يو ناوړه چلن وکړي، تاسو يې پر وړاندې له دغه اسنادو استفاده کولی شی. دا به ښه نه وي چې په خپلو سيالانو د هغوی د شخصي مسايلو په اړه بريد وکړی په داسې حال کې چې تسلط هم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږ لرى. په هر حال، هغه معلومات چې تاسو ګټه ترې اخلی، باید په دولتي ادارو کې د ثبت شویو اسنادو، قضايي هغو اوراقو چې تاسو غواړی پټې يې وساتی او يا د مطبوعاتو له ثبت شويو مرکو څخه رااخستل شوي وي. که نومورې کس په ټولنه کې یوه مطرح څیره وي، د يادو شويو معلوماتو ترلاسه کول بیا ډېر اسانه دي.

۲،۲،۲د خپلو سیالانو پیژندنه

تاسو باید خپل سیالان وپیژنی. کله چې تاسو سياسي وضعيت ارزوی، ښايي دا مو تر سترګو شي چې نور مينه وال هم د همدغه دندې لپاره همدغه شان كارونه ترسره كوي. په دې وخت کې ښایي تاسو په دې پوه شی چې ستاسو باالقوه سیالان څوک دي. ددغه ټولو کسانو د نومونو اوریدل او دا فکر چې د دوی هر يوه پر وړاندې به ستاسو د وړلو چانس څومره وي، بايد تاسو تر خپل اغيز لاندې رانه ولي. له دغه کسانو يوازې د هغو نومونه انتخاب کړی چې تر ټولو زيات د ګټلو چانس لري، وروسته ددغه کسانو پر وړاندې خپله اماده ګي او چانس د نهو هغه ټکيو پر اساس چې تاسو خپل ځان د هغه پر اساس ارزولی دی، وتلی او ارزيابي یې کړی.

خپل سیالان د هغه دریو پوښتنو پر وړاندې وسنجوی، چې رایه ورکوونکي او تمويلوونکي يې مطرح كوي. دوی څوک دي؟ څه لاسته راوړنې لري؟ نور څه كولی شي؟ په هر حال، د غیرقابل انتقال واحدې رايې د سيسټم په نظر کې نیولو سره، تاسو دې ته اړتيا نه لری چې د ټولو نوماندانو په سر کې دې وی، وار ددې شو چې تاسو بشپړ اکثريت رايې وګټی. همدومره اندازه رايې كفايت كوي چې تاسو د هغه كسانو په ليكه كې ودروي چې هغوی د سر كسانو په ډله كې راځي. د ساري په توګه، د پنځو هغو کسانو په ډله کې باید تاسو هم وی چې ستاسو له ولایته یې د ولسي جرګې د څوکيو لپاره تر ټولو زياتې رايې ګټلې دي.

۳،۲،۲ د موکلینو د موقعیتونو ټاکل:

دا چې د سیالانو پر وړاندې مو د یوه نوماند په توګه له خپلو توانایيو څخه ډاډ ترلاسه کړ، د خپلو مواضعو په ایجاد پیل وکړی. په کومو سيمو کې مو خلک ملاتړ کوي؟ څرنګه کولی شی د نورو سیمو يا ډلو ملاتړ راخپل کړی؟ تاسو کولی شی مختلفو هغو سيمو ته لاړ شی چې د افرادو له لارې هلته ورو‌پیژندل شی. تاسو کولی شی د ټولنیزو اړیکو له لارې له دغه کسانو سره وګورئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ستاسو خپل خپلوان او د کمپاین همکاران. که دوی ستاسو په انتخاباتي حوزه کې اوسيګي، معمولا ستاسو کمپاين د ځان د کمپاين په څير بولي.
- غټې کورنۍ او سيمه ييز مشران. که تاسو وکولی شی چې د لويو کورنيو د تصميم نيوونکو او سيمه ييزو مشرانو ملاتړ ترلاسه کړی، تاسو په عملي ډګر کې د هغه سيمې ټولې رايې د ځان کړلې.
- جوماتونه او مذهبي سازمانونه. هغه کسانو او افرادو ته هم پاملرنه وکړی چې کولی شی له تاسو سره مرسته وکړي.

دا خبره تاسو د ولسواليو تقسيم بندۍ ته متوجه کوي او ديته چې هغه ځنګه سره اولويت بندي کړی. د يوه نوماند په توګه بايد لاندو ټکو ته مو پام وي:

- ډيری وخت خپل منابع په هغو سيمو مصرف کړی چې د رايه ورکولو اړخ يې معلوم نه وي، ځکه د موافقو او مخالفو سيمو رايه مخکې له مخکې ثابته او معلومه ده. په پايله کې هغه کس ګټونکی وي چې نامعلومه سيمې ورته رايه ورکړي. اصلي خبره داده چې د هرې سيمې په اساس د رای اخستلو يو مشخص هدف تعيين کړی. له دې لارې کولی شی چې د همدغه پربنسټ خپلې سرچينې تخصيص کړی.

خپلې محفوظې انتخاباتي حوزې پياوړې کړی.

هغه ولسواليو ته د لاره موندلو په هيله اوسی چې ستاسو د سيالانو په ولکه کې دي. يو نوماند بايد د معلوماتو د راټولولو لپاره يوه ښه شبکه ولري. دغه واقعبين او ناراضي رايه ورکوونکي ښايي په دې نه وي قادر چې د ولسوالۍ ټول اوسيدونکي ستاسو لور ته راهنمايي کړي، مګر لږتر لږه کولی شي چې خپلې کورنۍ تاسو ته د رايه ورکولو لپاره وهڅوي او په پايله کې ستاسو د سيال واکمني ماته کړي. که مو خبر ترلاسه کړ چې ستاسو د سياسي سيال په سيمه کې ناراضي کسان شته، دا يوه غوره لاره او ښه چانس دی چې لاړ شی او له هغوی سره خبرې وکړی. دغه ناراض خپلواک رايه ورکونکي ته خپله تګلاره شرح کړه او ديته يې وهڅوه چې په هغه سيمه کې چې ستاسو د سياسي سيال تر ولکې لاندې ده، خپل مخالفت ته نور هم دوام ورکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳,۲ستاسو ډله يا ټيم:

په انتخاباتو کې سيالي متخصصينو ته اړتيا لري، ځو ستاسو کمپاين ته لارښوونه وکړي او برنامې ورته جوړې کړي. هر انتخاباتي کمپاين بايد درې متخصيصين هر يو يې مالي، عملياتي او اطلاعاتي مسايلو ته رسيده گي وکړي، متخصصين ولري. دوی بايد ستاسو د ټيم مرکزي هسته جوړه کړي. د پوره مالي او کافي افرادو د لارو چارو په نظر کې نيولو سره، ددغه دريو کارپوهانو ترلاس لاندې يو ډله افراد بايد کار وکړي يا هغه کارونه سره همغږي کړي چې بايد ترسره شي. تاسو کولی شی دغه مرکزي هسته له هغه ځانگړي سياسي وضعيت سره سم چې تاسو پکې قرار لری، هغه موقف چې تاسو يې غواړی او دغه شان د رايه ورکوونکو د نفوس له تعداد سره سم پراخه يا محدوده کړی. اساسي قاعده داده چې بايد مسلکي افراد استخدام کړی(د سياسي کارونو د ترسره کولو لپاره، له رسنيو او تبليغاتي مسايلو سره اړيکې)، ځو د کمپاين سيستم مو پيل کړي او مخته يې درته يوسي. په دريو برخو کې د پيسو د راټولولو، مالي مديريت او د ټاکنو له پايلو څخه نظارت کې بايد د کانديدانو د خپلوانو له ډلې د اعتماد وړ کسان اجازه ولري. که غواړی کومې يوې برخې ته نوره پراختيا هم ورکړی، د مالي برخې اضافي کارکوونکي بايد ستاسو د کورنۍ له غړو او يا شخصي دوستانو له ډلې او د عملياتي برخې اضافي کارکوونکي بايد ستاسې له ټولنيزې او سياسي شبکې څخه وټاکل شي.

ستاسو ټيم بايد د لاندې برخو له مسوولينو څخه جوړ شوی وي:

۱- عملياتي

۲- مالي

۳- اړيکې يا ارتباطات

۴- ملاتړ: محققين، سياسي ماهران، حقوقي ماهرين، کارپوهان، سلاکاران.

مخکې د هغه دريو کسانو له ټاکلو چې دهغوی په ټاکلو هغوی ستاسو له شخصيت څخه استازيتوب کوي، خپل ځان له هغه خدماتو سره اشنا کړی، چې له دوی څخه يې د ترسره کيدو هيله لری او هغه اړيکې چې غواړی له هغوی سره يې ولری.

۱،۳،۲چلوونکي يا پلي کوونکي:

دا چې سيالي يو رسمي دفتر او يو سياسي ميکانيزم ته اړتيا لري، نو چې په ټوله کاري ډله کې ډير مسووليت لري، هغه سياسي کارپوه دی. په حقيقت کې، دی يو داسې ځوک دی چې ستاسو د ټول کمپاين برنامې طرح کوي. هغه د جيپ موټر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د موټروان په څير دی، په داسې حال کې چې شتمنو کسانو څخه راټولې شوې پیسې لکه تیل داسې دي او د کمپاین اطلاعاتي تګلاره هغه تزیینات دي چې مسافر هڅوي چې په جیپ کې سواره شي. په لږو تیلو او محدودو تزییناتو موټر کولی شي مسافر خپل منزل او هدف ته ورسوي، خو دا تر ډریور(ستاسو ستراتیژي جوړوونکي) پورې اړه لري چې منزل ته د مسافرینو د رسولو لپاره، مخکې تر دې چې تیل یې خلاص شي، لنډه لاره انتخاب کړي.

متخصص هغه څوک دی چې ستاسو د سیاسي چاپیریال له سیاسي وضعیت څخه خبر وي. دا کیدی شي داسې د سیمې د خلکو له ډلې څخه یو څوک وي او له سیاسي فعالینو سره اړیکې ولري یا له کابل یا بل ځای څخه یو کس راوستل شي چې په کمپاینونو کې پوره تجربه ولري او وکولی شي په ډیره اسانۍ اړیکې ټینګې کړي. دا یو داسې څوک دی چې د ټاکنو له خپلواک کمیسیون څخه پوره خبر دی. مسلکي اشخاص، حقوقپوهان او استادان پیژني که ستاسو ډله دیته اړتیا ولري کولی شي دوی وڅاري او یا معامله وکړي. دی کولی شي پیښې تر مطالعې، ارقام تفسیر، او هغه اقدامات چې ښایي ستاسو نوماندي تر اغیز لاندې راولي تحلیل او تجزیه کړي. د یوه مسلکي شخص لپاره ډیره مهمه ده چې باخلاقه او هوښیار وي، ځکه کله چې دی کمپاین ته ځي باید د ممکنه تغییراتو لپاره د وړاندیز شویو سناریوګانو په اړه څو پلانونه له ځانه سره ولري او د اړتیا پرمهال د لازمو تغییراتو د راوستلو وس ولري.

سیاسي کارپوه په حقیقت کې ستاسو د کمپاین مدیر دی، ځکه دی ستاسو کسان او برنامې مدیریت کوي او په غیرمستقیمه توګه(دی په دې اړه چې منابع څنګه وویشل شي، له ځانه سره بیل ویل لري)ستاسو منابع تنظیم کړي. په ملي او سیمه ییزو کمپاینونو کې، ستاسو د کمپاین مدیر کولی شي د سنتي رییس په توګه عمل وکړي او سیمه ییز مشران ستاسو ملاتړ ته وهڅوي و یا کولی شي یو حقیقي مدیر و اوسي او د عملیاتو مسوولیت په غاړه واخلي. د سیمې په کچه، که ستاسو سیاسي کارپوه له پوره ملاتړ څخه برخمن وي، کولی شي د کمپاین او عملیاتو د مدیر په توګه کار وکړي. که ستاسو سیاسي کارپوه له ولایت، پلازمینې یا بل هیواد څخه راغلی وي، دی یوازې د کمپاین د ځینو برخو مسوولیت په غاړه لري او د کمپاین د مرکزي دفتر نورې ورځنۍ چارې یو بل د کمپاین مدیر ته ورپریږدي.

ډیره به ښه وي چې سیاسي کارپوه د ټولو فعالیتونو د مصارفو یو اټکلي لیکنیز پروګرام د تاسو لپاره وړاندې کړي. دغه سند له دوه لحاظه له تاسو سره مرسته کولی شي:

۱-کولی شي دا وارزوئ چې ستاسو سیاسي کارپوه په دې پوهیږي چې ستاسو کمپاین په کوم لور درومي، په داسې حال کې چې تاسو ته اجازه درکوي چې باید کارونه یې تصدیق او ومنی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲-د ټول ټيم لپاره يوه لارښوونه تياره کړی څو دوی وکولی شي د همدغه لارښوونو په رڼا کې خپل فعاليتونه او مصارف وارزوي.

۲،۳،۲مالي چارې:

کولی شی ستاسې مالي مسوول يو داسې شتمن څوک وي چې ستاسو د کمپاين د تغذيې وس ولري، يا داسې يو څوک وي چې په ډيری مواردو کې د بلاعوضه مرستو لپاره د اړيکو د ټينګښت وس ولري. په عادي توګه، دغه شخص بايد ستاسو د اعتماد وړ کسانو يا خپلوانو له ډلې يو څوک وي، ځکه د پيسو خبره مو ترمنځ شته. مالي مسوول دغه شان د مالي منابعو د ترلاسه کولو لپاره يو مناسب کس کيدی شي، ځکه يو داسې څوک دی چې ستاسو په نه شتون کې ستاسو د مالي فعاليتونو مسووليت پرغاړه لري. دا چې مالي مسوول به جدي هڅې کوي څو پيسې ترلاسه کړي، نو بايد همدغه مسوول کس د مصارفو د څرنګوالي او تخصيص په اړه قضاوت کوونکی هم وي.

مالي شخص ددی مسووليت لري چې ستاسو د کمپاين د ستراتيژۍ په اساس پيسې څنګه مصرف شي. په هر حال، سره له دې چې دغه يو مرکزي شخص دی، له سياسي کارپوه سره له سلا مشورې پرته، تخصيص او هدف معين کولی نه شي. که مالي مسوول يو بل کس د خپل ځان په ځای د مصارفو د څارنې لپاره وټاکه(څو ځان د نورو لويو منابعو د لاسته راوړلو لپاره فارغ کړي)، دغه کس بايد د ټولو هغو مرستو په اړه چې په نغدې يا جنسي توګه ترسره شوې دي او په هغه ځايونو کې چې دغه مرستې لګيدلې دي، بايد پوره خبر وي. د پيسو هميشني پلټنه او تفتيش له دوه امله اړين کار دی:

۱-څو پوه شی چې د کمپاين لپاره پوره پانګه لری.

۲-تاسو ته اجازه درکوي څو د کمپاين له مصارفو څخه يو مناسب راپور د انتخاباتو خپلواک کميسيون او د نزاکت له مخې انفرادي تمويلوونکو ته وليکی.

د کمپاين په پای کې د کمپاين د مصارفو تخمين ستونزمن کار دی. په حقيقت کې د يو نوماند د مالي کمپاين لپاره د (۷۵۰،۰۰۰افغانيو، يا د ولسي جرګې د نوماندۍ لپاره په تخميني توګه ۱۵۰۰۰امريکايي ډالرو) په مصرفولو او د (۱۰۰۰ډالرو تقريبا د يو شخص لپاره په انفرادي توګه)تاکيد کوي، عمومی اوازه ده چې د ۲۰۰۵کال په ټاکنو کې ډيری کانديدانو په لوی لاس له دغه رقم څخه سرغړونه کړې وه. قاعده ددې په تشخيص ټينګار نه کوي چې هر نوماند بايد د خپلو مصارفو او مرستو راپور وړاندې کړي، خو د قانوني مرجع د غوښتنې په وخت کې، بايد دغه اسناد اماده کړي. په پای کې، د کانديدانو د راپورونو په اساس، په اټکلي توګه کمپاين له ۱۰۰۰څخه تر ۱۲۰۰۰امريکايي ډالرو پورې لګښت لري. په طبيعي توګه، شتمن يا

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر ليکه نړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدرتمن کاندیدان زیات لگښتونه کوي. کاندیدان باید په لومړیو کې د خپلې کورنۍ د غړو او نورو ملګرو چې له ده څخه یې ملاتړ کړی، په داوطلبانه مرستو ډډه ولګوي. له دوی څخه ځینو دا ادعا هم کړې چې دوی د خپل کمپاین لپاره داوطلب کسان نیولي دي. په راتلونکي کمپاین کې یوه د پام وړ خبره، له دولتي منابعو څخه د هغه کسانو استفاده ده چې په دولتي اداراتو کې په کار لګیا دي.

۲،۳،۳ اړیکې یا ارتباطات:

د ارتباطاتو متخصص یو داسې څوک دی چې ستاسو د شخصي ارزونې پایله او له چاپیریال څخه ستاسو نیوکې په یوه پیغام کې په ښکلې بڼه راژباړي. دا هغه ځیزونه دي چې تاسو ورته د کمپاین په ترڅ کې پاملرنه کوی. د کمپاین پیغامونه یوازې په پوسټرو باندې تر شعارونو پورې محدود نه دي، بلکې تر کیسټو، رسالو، لاریونونو، او دغه شان رایه ورکوونکو ته تر کلیدي معلوماتو او بالاخره د سیمه ییزو رسنیو تر ځانګړو موضوعاتو پورې اړه لري. ستاسو تصویراخستونکي ستاسو د پیغامونو ورپیژندونکي دي او خلکو ته دا ډاډ ورکوي چې د خلکو ترمنځ ستاسو رابرسیره کیدل، د رایه ورکوونکو د اولویتونو لپاره ستاسو مبارزه او خبرې د خلکو لپاره ستاسو یو معقول او په تول تللی پیغام دی.

خلاصه دا، تصویراخستونکی باید له تاسو څخه د یو منلو وړ تصویر په اخستلو توانا وي(داسې نه چې مصنوعي به جوړ شوی وي، بلکې د منلو او پام وړ یو څه به وي)هغه باید د یو پام وړ شعارونو د جوړولو، او د غونډو او رسنیو لپاره د موضوعاتو د لیست برابرولو توان ولري، څو ستاسو کمپاین پرمخ یوسي. هغه باید یو داسې څوک وي چې جنجالي اوریدونکو ته ستاسو پیغامونه ورسولی شي، څو هغوی په اسانۍ سره په موضوعاتو وپوهیږي. پر دې سربیره، هغه باید ستاسو په تحقیقاتو او ارزونو کې ستاسو د ارقامو او شمیرو د پیژندلو توان هم ولري، څو ستاسو له پرمختګ سره مرسته وکړي، د ساري په توګه: د حکومت د یو رسمي غړي په توګه ستاسو لوړه منل شوې رتبه، یا هغه مجلس یا غونډه چې ډیرو مهمو کسانو دا هڅه کړې وي چې له تاسو سره وي، په بهر کې ستاسو د اوسیدلو تجربه چې تاسو له هغه کورنیو څخه چې ستاسو له دوستانو او خپلوانو څخه لیرې دي، ځکه دا دوستان مو مجبوره دي چې په بهر کې له مشقت څخه ډک کارونه ترسره کړي، دا باید ډیره له احساسه ډکه خلکو ته وښیي، یا له عامه مکتب څخه د یو بې ساري محصول په توګه ستاسو شتون چې کولی شی هغه کسان چې د خپلې سیمې د تعلیم او تربیې د پرمختګ توان لري، له تاسو څخه ګټه واخلي.

د مالي مسوول په خیر، د ارتباطاتو متخصص یا کارپوه نه شي کولی د کمپاین د اجرایوي مسوول له سیاسي طرحې سره په مغایرت کې دې هیڅ کمپاین ترسره نه شي کړي. د یوه مسوول شخص په توګه ستاسو تصویر، د اړیکو متخصص د ښه

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

قیافې یا ونې لپاره جملې، مناسب عکس یا شعار باید ستاسو د پوسټرو لپاره ولري. دا به هم متخصص ټاکي چې کوم تصویرونه کومو سیمو ته ولیږل شي. ستاسو د اړیکو کارپوه له تاسو سره په بیانیو کې هم مرسته کوي(ښه به دا وي چې خپل افکار برابر او تهیه کړی او ټولې خبرې د ارتباطاتو مسوول ته مه ورترغاړې کوی چې هغه یې دې تیارې کړي)خو دا بیا ستاسو سیاسي کارپوه ټاکي، چې کله او په کومو ځایونو کې به له کومو ډلو سره ستاسو خبرې اغیزمنې وي.

۴،۳،۲ ملاتړ او پښتیوانه:

یو پرمختللی سازمان یا جوړښت داسې خلک غواړي چې وکولی شي سیاسي اندیښنې، معلومات او حقوقي موضوعات په خپل لاس او کنټرول کې ولري:

معلوماتي امرین باید د نورو په منځ کې، د رسمي اسنادو له متفاوتو پایلو څخه د ورسپارل شویو معلوماتو په تنظیم باندې قادر وي. دوی باید د اړونده حوزو د مشرانو، سیاسي عاملینو او نورو ساحوي کسانو راپورونه له ځانه سره ولري چې ښایي دغه راپورونه ستاسو، د سیاسي کارپوره، مالي امر او د رسنیو یا اړیکو د متخصص له خوا تجزیه او تحلیل شي. دوی باید پر دې هم توانا وي چې په اغیزمنه توگه د تصمیم نیولو پرمهال یا ستاسو د متخصص لپاره اړونده ارقام راټول کړی شي.

سیاسي امران ستاسو پیغام رسوونکي دي. دوی خلک ستاسو د غونډو، جرگو او بیانیو لپاره راټولوي او د هرې غونډې د لوچسټیکي اړتیاوو لپاره دوی هم گډون کوي. دوی باید د پوسټرو فعالیتونه د کمپاین له نورو اړونده توضیحاتو سره او ستاسو د پلویانو لپاره نور توضحیات همغږي کړي. دوی باید د ټاکنو په ورځ، د هغو مشرانو فعالیتونه همغږي کړي چې د رایه ورکولو مرکزونو ته رایه ورکوونکي راهنمایي کوي. د رایو د راټولولو په جریان کې، دوی ستاسو د حقوقو سوپروایزران دي چې د رایه ورکولو د مراکزو او سیمو له ساتونکو څخه تفتیش او پلټنه کوي. حقوقي کارپوهان کیدی شي چې حقوقپوهان یا د حقوقو د پوهنځیو هغه محصلین وي څو وکولی شي تاسو ته د کمپاین د تیاري، پیل او د کاندیدۍ د سند د خانه پورۍ په هره مرحله او د حساسو او حقوقي تصامیمو د پایلو او برداشتونو په اړه مشوره درکړي. دوی باید په هر هغه موضوع او د کمپاین په جریان او هره مرحله کې چې سلا مشورې ته اړتیا وي، باید ځانونه تیار کړي، خو په ټولیزه توگه د ټاکنو او د رایو د راټولولو په ورځ باید له تاسو سره یو ځای وي. د رایو د راټولولو او د رایو د ورکولو پرمهال د کوم فعالیت یا سوال د راپیداکیدو په اړه دوی کولی شي ستاسو ساتونکي وي او په انتخاباتي حوزو کې لارښوونه او ستاسو استازیتوب وکړي. د انتخاباتي حوزو د ساتونکو په څیر، باید د راپیاټو د صندوقونو د لیږد پرمهال حاضر وي او څو پرلپسې گړۍ باید د کار لپاره چمتوالی ولري، په ځانگړې توگه کله چې څو ساعته ان تر سهاره پوره رای شمیرنه دوام مومي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که یوه د اړتیا وړ موضوع رامطرح شي یا دا اړتیا وي چې تاسو خپل ځان په روښانه او د منلو وړ توګه خلکو ته شرح کړی، له حقوقپوهانو سره سلامشوره له تاسو سره مرسته کولی شي. کله چې تاسو د خپلو سیالانو د راټولو شویو بااعتباره اسنادو ارزونې ته د اړتیا، یا هغه چې ستاسو سیال ستاسو پر ضد څه ارایه کړي د هغه پر ضد اعتراض کوی، حقوقپوه باید ستاسو کلک مرستندوی وي.

کارپوه کسان د مختلفو ساحو له متخصصینو څخه راټول وي چې له تاسو سره د پالیسیو په جوړښت او د تګلارو په تنظیم کې مرسته کوي. له دوی څخه یو تن ښه اقتصادپوه ملګری هم کیدی شي، په دې سره تاسو کولی شی د عاید د ډیرولو لپاره د عمومي مارکیټ په بدلون کې ورسره مشوره وکړی. کیدای شي دغه کس ستاسو د لیسې د وخت ټولګیوال وي چې انجینر شوی دی چې یوې ځانګړې سیمې چې سیلاوونو وهلې ده ساختماني رخنو ته پاملرنه وکړي او په دې اړه له تاسو سره خپله مشوره شریکه کړي. یا د عامه ادارې یو پروفیسور وي چې کولی شي له تاسو سره په دې اړه مرسته وکړي چې د ښار بیروکراسي څرنګه مهندسي شي.

د پخلنځي الماري ستاسو د کورنۍ او خپلوانو له غړو څخه جوړه شوې ده چې کولی شي ستاسو د کاندیدۍ په اړه خپل صادقانه نظریات شریک کړي که څه هم لږ څه ترخه وي. ستاسو سیاسي کارپوه ښایي ډیر باحیا یا خجالتي انسان وي او دغه موضوعات درته مخامخ بیان نه کړلی شي.

۴،۲ ستاسو تګلاره(ستراتیژي):

ایا تاسو یوه تګلاره لری؟ په یو ټاکنیز فعالیت کې د نورو ډیری پخوانیو نوماندانو په شان داسې فکر ونه کړی چې ګڼې دا کافي ده چې یوازې د کمپاین تګلاره، یانې هغه پلان چې څرنګه تاسو د یوه رسمي کمپاین په ترڅ کې خپل ځان نندارې ته رایستلی، وړاندې کړی، بلکې تاسو د کمپاین د تګلارې ترڅنګ یوې سیاسي تګلارې ته هم اړتیا لری، یانې تاسو باید یو مشرح پلان ولری چې څرنګه له ټولو ټولنیزو، تاکتیکی او لوژیستیکی اړتیاوو سره سره یو سیاسي اقدام سره همغږی کړی.

سیاسي تګلاره یا کلي خط مشی له هغه چتر څخه عبارت ده چې اقتصادي پلان، د خلکو د تنظیم برنامه او د کمپاین (یا د اړیکو) طرح یې تر سیوري لاندې کار کوي. که څه هم ستاسو د موسسې په دننه کې به د ګڼو ډلو په لاس فرعي تګلارې هم پلې کیږي، مګر دا ډول تګلارې باید د یو او بل متمم او مرستندوی وي او له ټولیزې تګلارې سره مرسته کوي. دغه شان جوړښت تاسو په دې پوهوي چې له دې پرته بله یوه لاره هم نشته چې له فرعي تګلارو مو پیل کړې او د هغه په یو ځایوکیدو مو له هغه څخه یو سیاسي بستر جوړ کړی دی. دغه شان تاسو دا هم نه شی کولی چې د انتخاباتي فعالیتونو د

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځینو ځانګو کارونه سلاکارانو یا نورو ډلو ته وروسپاری او وروسته له هیڅ راز بدلون او توپیر پرته دغه پلانونه سره یو ځای کړی. دا خبره هم مهمه ده چې یو کلي خط مشی باید ولری یو کلي مسیر یا حرکت په لومړیو کې له تاسو سره مرسته کولی شي. هغه ډلې یا کسان چې ستاسو د انتخاباتي سیالیو د ګڼو ځانګو په جزیاتو کې په کار لګیا دي، هغوی به هم له دغه کلي حرکت څخه پیروي او پلویتوب کوي. دغه شان دا هم مهمه ده چې د کمپاین د حساسو ځانګو مسوول کسان لکه مالي، د سیاسي شبکو تنظیموونکي، او کمپاین کوونکي (د اړیکو په شمول) د فرعي تګلارو د یو ځای کیدو لپاره باید سره یو ځای کښیني.

ستاسو کلي هغه تګلاره چې د خپل ځان، فرصتونو او خپلو سیالانو په اړه مو مخکې ارزولې، هغه به مشخصه شي. په دغه وخت کې په خپله سیمه کې سیاسي وضعیت په مشخصه توګه تصور کړی. دې ته په کتو، د خپل سیال د کمزوریتوب ټکي راوپلټئ او وګوری چې له کومو دغه ټکیو څخه د ځان په ګټه کار اخستی شی. په عین وخت کې، دا هم وارزوی چې ستاسو د پیاوړتیا ټکی څه دي او د خپل سیال د کمزوریو ترڅنګ، له هغوی څخه د ځان په ګټه څرنګه استفاده کولی شی.

ستاسو ټیم باید د لاندو ځانګو له مسوولینو څخه جوړ شوی وي:

۱-عملیات

۲-مالي

۳-اړیکې یا ارتباطات

۴-ملاتړ: محققین، سیاسي ماهران، حقوقي ماهران، کارپوهان او سلاکاران

۱،۴،۲ تګلاره ولې دومره مهمه ده؟

ستاسو د کمپاین تګلاره ځکه دومره مهمه ده چې ستاسو د لارې د نقشې په شان په یوه پیچلي او سخت مسیر کې د یوه سیاسي ژوند لوري ته کار کوي. دغه تګلاره باید له جزیاتو سره په لیکلي ډول وي څو وکولی شي د واقعي کمپاین او سیاسي اماده ګۍ او پرمختګ اجرات د کمپاین پر وړاندې وارزوي. باتجربه او ازمویل شوي کارپوهان وایي چې د هر سیاسي کمپاین لپاره دا مهمه ده چې ان د اصلي سازمان په دننه کې، ځینې فعالیتونه باید وویشل شي. دغه موضوع په کمپاین کې د تخریبوونکو او زیات لګښت واله کمپاینونو مخه نیسي. د یوې قاعدې په توګه، باید یوازې درې کسان یانې د کمپاین مدیر یا د نږدې خپلوانو له ډلې یا سیاسي کارپوه او تاسو په خپله، په ټوله تګلاره پوه و اوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله داسې هم کیږي چې سیاسي کارپوه دې ستاسو د خپلوانو له ډلې څخه نه وي، خو ستاسو د تګلارې په اړه به ژور معلومات لري او د یو نامعلوم لامل له مخې، مخکې تر دې چې کمپاین مو بشپړ شي، ستاسو له کمپاین څخه وزي؟ په پیل کې باید له تاسو سره یو سیاسي متخصص سلاکار وي څو ستاسو د سیاسي اړیکو ځانګړنې درته په ګوته کړي. ستاسو او د سلاکار ترمنځ موافقه به په معمولي بڼه د لیکنیز تړون په بڼه وي چې په هغه کې به د سلاکار د خدماتو جزیات بیان شوي وي او تاسو به هغه منلي او تایید کړي وي. دغه ((تړون)) باید داسې شرایط هم مهیا کړي چې د هغه پر بنسټ، سلاکار وکولی شي یا استعفا ورکړي او یا تاسو هم هغه له خپلې دندې ګوښه کړی شی. دا موضوع به هم په تړون کې وړاندیز شوې وي چې سلاکار نه شي کولی په نوره پاتې موده کې ستاسو له سیال سره کار وکړي. هغه باید هغه شبکه چې د رایه ورکوونکو لپاره مو تنظیم کړې، ګډوډه نه کړي، څکه تر بل هر څه وړاندې، نوموړي ستاسو له منابعو څخه په استفادې دغه شبکه رامنځته کړې وه. نو له همدې امله، که څه هم دی له تاسو سره اوس کار نه کوي خو دغه شبکه به تر تاسو پورې اړوند وي. هغه کلي کړنلاره چې ستاسو سلاکار د کار په جریان کې له تاسو سره مطرح کړې وه، هغه به هم تر تاسو پورې اړوند وي.

۲،۴،۲ غواړی څنګه دغه ټاکنې وګټی؟

دا چې د افغانستان لپاره لا اوس هم ټاکنې یوه نوې خبره ده، او ډیری شمیر ځوانان له تیرو ټاکنو وروسته د رایه ورکولو قانوني سن ته رسیدلي، نو ښه به دا وي چې د تګلارې یوه برخه مو د رایه ورکولو د طرزالعمل د تشریح لپاره ځانګړی شوی وي. په داسې حال کې چې ددغه رایه ورکوونکو زده کړه د عامه خلکو د پاملرنې وړ ګرځي(له همدې امله په اساسي توګه دغه کار د مدني ټولنې د سازمانونو له خوا ترسره کیږي او ددغه کار د ترسره کولو لپاره دولت پیسې ورکوي)، خو ښایي کافي نه وي. دا به ستاسو په ګټه وي چې دغه شان فعالیتونو ته په خپل کمپاین کې ځای ورکړی او د خپل وخت او سرچینو یوه برخه نه یوازې د خلکو زده کړو ته ځانګړی کړی، بلکې په دې اړه چې څرنګه رایه وکاروئ، باید په دې اړه هم پانګونه وکړئ. تر هر څه وړاندې، دغه کار تاسو د یوه داسې نوماند په توګه معرفي کوي چې رایه ورکوونکو او حقوقو ته یې متوجه یی.

ستاسو د رایه ورکوونکو د شبکو تشخیص او بسیجولو د پیل نکته ستاسو کورنۍ، دوستانو او ګاونډیانو ته له نږدې کسانو څخه عبارت ده. له دغه داخلي دایرې لوړ، تاسو باید د سیمه ییزو بانفوذه کسانو لکه د کلي مشران(اربابان، خانان او نور) سیمه ییزه ملایان، د ښوونځیو ښوونکي، د ولسوالۍ کارکوونکي، د ولسوالۍ د شورا غړي او قبیلوي مشرانو د ملاتړ په راجلبولو باندې تمرکز وکړئ چې دغه کسان کولی شي د رایو بستې د خپلو قبیلوي او مذهبي مشترکاتو په اساس ستاسو لپاره راټولې کړي. پر دې سربیره، مسلکي شبکې هم د رایه ورکوونکو د ملاتړ د لاسته راوړلو لپاره، په ځانګړې توګه که ستاسو یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې مسلک وي چې خلک په منظمه توگه لکه داکټر يا استاد، له هغه سره سراو کار ولري، له تاسو سره مرسته کولی شي.

سره له دې چې ځينې مسلکي شبکې په ښاري سيمو کې ډيرې اغيزمنې پريوزي، په ځانگړې توگه پاس دوه ياد شوي مسلکونه، په ولسواليو کې ډير ارزښت لري.

د قبيلوي او مذهبي مشرانو ملاتړ، که څه هم دا تر دې پورې اړه لري چې تاسې چيرته اوسيگی او څپله تگلاره څرنگه مطرح کوی، مگر بيا هم د ملاتړ د لاسته راوړلو لپاره يو مهم اصل دی. خو په دې اړه ځينې گواښونه او خنډونه هم شته: ښايي ځينې مذهبي مشران له ټاکنو سره له سره په ټکر کې وي او هغه له اسلام سره په تناقض کې وبولي. پر دې سربيره، قبيله په يوازې ځان نه شي کولی چې د ټاکنو بريالیتوب تضمين کړي. په ځانگړې توگه کله چې په يو شمير نوماندانو باندې د قوم مشران سلا ته سره ونه رسيگي او د قبيلې خلک هم تر ډيره د قبيلې د رايو په اړه يو له بله د نورو غونډو لپاره سيالي وکړي. پر دې علاوه، هميشه او په ټولو حالاتو کې رايه ورکوونکي د قبيلې د مشرانو له خوښې او لارښوونې سره سمه څپله رايه نه کاروي، بلکې په څپل زړه يې چې خوښه وي، هغه ته رايه ورکوي.

سياسي گوندونه د نوماندانو لپاره د حمايتي شبکو په برابرولو کې مهم نقش او اغيز نه شي درلودلی. پر دې علاوه، سياسي گوندونه کولی شي د نوماند د استازي په توگه د گوند د يو کارکوونکي د استخدام له لارې او يا په ځينو حالاتو کې د پيسو په مټ د مرستو له لارې له مورد نظر نوماند څخه ملاتړ وکړي.

که چيرته تاسې د يوې غټې مذهبي يا قبيلوي ډلې يا يو گوند له خوا په ټاکنو کې نوماند وی، تاسو د نوماند په توگه او هغه چې د يو لوی کمپاين د پليتابه مسوولين دي، بايد د نوماندانو د عمومي شميرې ترمنځ توازن په ډير دقت سره مراعت کړي. د غيرقابل انتقال او واحدې هغه انتخاباتي رايې پر اساس چې په هغه کې يوازې د افرادو رايې شميرل کيږي، تاسو ته سلا او مشوره درکول کيږي چې بايد د رايو بستې سره منظمې کړی څو ستاسو له ډلې ډيری شمير نوماندان بريالیتوب ترلاسه کړي. له دې پرته، تاسو له ((ضايع شويو))رايو سره مخامخيږی، دارنگه چې که ستاسو ډيری ملاتړي ستاسو تر ټولو مشهوره نوماند ته رايه ورکړي، يوازې همدغه مشهوره کس به بريالی شوی وي، په داسې حال کې چې ددغه رايو ويش کولی شي ستاسو له ډلې دوه يا تر دوو زيات نوماندان بريالي کړي. له همدې امله چې څنگه نوماندانو نوم ليکنه وکړه، د يوې ډلې استازي(د ساري په ډول، په يوه ولايت کې د هر کلي مشران)بايد يو له بله سره وگوري او د نوماندانو يو ليست جوړ کړي او دا هم بايد وسنجوي چې دغه ډله به څومره رايې ترلاسه کړی شي. وروسته بايد تاسو څپله ډله وويشی او په دې تصميم ونيسی چې کوم لوری بايد کوم نوماند ته رايه ورکړي. لکه څنگه چې هيله ورته کيږي، دغه روش يو لړ صلاحيتونو او نظم او دسپلين ته د هغه نوماندانو او مشرانو له خوا اړتيا لري چې ځانونه يې نومولي نه دي. له دې پرته، په د ننه کې له نورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخاباتي ډلو سره د ډله ییزو شخړیو د سیالۍ د رامنځته کیدو احتمال تر خپل اغیز لاندې راولي او په پایله کې ښایي ډیر کم شمیر یا ښایي هیڅ څوکۍ ترلاسه نه کړی شی.

۳،۴،۲ تګلاره مو له څه شي څخه تشکیل شوې ده؟

ستاسو کلي تګلاره، پرته له دې چې تاسو د دغه تګلارې په کومو برخو د ټینګار هوډ لری یا کومې برخې ته یې لومړیتوب ورکوی، باید دریو اندیښنو ته ځواب ورکړی: د هغه اصلي رایو شمیره چې کولی شي تاسو بریالیتوب ته ورسوي، د همدغه رایو د ترلاسه کولو وسیله او هغه لارې چې د پایلو د اعلانیدو تر پایه، ستاسو رایې سنجش او وساتل شي. تاسې باید درې فرعي تګلوري ولری چې هغه ټول باید ستاسو د کلي طرح لپاره کار وکړي.

- ✓ مالي کړنلاره مو باید د اړتیا وړ مبلغ، په ځانګړې توګه د اعانو (مرستو)، او د تمویلوونکو د انواعو او نومونو او هغوی ته د رسیدلو لارې خپل هدف وټاکي. دغه ستراتیژي باید له ټولو جزیاتو سره دا ذکر کړي چې د اماده ګۍ په جریان، کمپاین او د رایو د راټولولو لپاره د هر فعالیت یا فرد یا ډلې لپاره څومره پیسې ورکړي. مالي پلان باید دا هم یاده کړي چې څومره مرستې باید نغدې او څومره مرستې باید په جنسي توګه وي.
- ✓ یوه ځواکمنه ستراتیژي باید په ټولو حوزو کې اصلي رایه ورکوونکي مشخص کړي، چې په هغه کې کورنۍ او د هغه مشران استخدام شي، څو هغه اصلي رایې لاسته راوړل شي. دغه پلان باید مشخصو مسایلو ته شامل وي چې تاسو باید په ټولو حوزو کې دغه پلان ته رسیده ګي وکړی شی. ستاسو د اړتیا وړ منابع او د ټاکنو په ورځ د هغه د بسیجولو لپاره هر ډول مشخصه اړتیا او دغه شان ستاسو د شروطو د سازمانولو ستراتیژي او د کمپاین په جریان کې د رضاکارانو استخدام، د رایه ورکولو د مراکزو د څارونکو زده کړه او د رایو راټولول او هغه سناریوګانې په بر کې رانغاړي چې تاسو ورسره سراو کار لری.
- ✓ د کمپاین ستراتیژي رایه ورکوونکو ته په یو اساسي داسې پیغام چې رایه ورکوونکو ته استول کیږي او یا یو داسې تصویر چې تاسو یې رامنځته کول غواړي، باید پیل شي. دغه پیغامونه باید د کمپاین په ټوله دوره کې او د رسمي کمپاین د دورې په اوږدو کې په ټولو نوښتونو او ابتکاراتو حمل شي. دغه ستراتیژي د هغه مسایلو په اړه چې تاسو یې ښایي په مشخصو وختونو کې مطرح کړی، باید د خلکو د شتون په زماني جدول کې مطرح کړی، او د هغه رسنیزو موسساتو په اړه چې ښایي د ننداري لپاره هغه هدف وګرځوی یا نور هغه ځایونه چې تاسو له هغه څخه ګټه پورته کولی شی، باید په تفصیل سره یې پکې ذکر کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هره تګلاره باید احتمالي پلانونو ته ورشامله وي، چې په دننه کې عین چوکاټ، د ((نویو درجه بندي)) هڅو سره چې مخکې په دې فصل کې ترې یادونه وشوه، له تاسو سره مرسته کولی شي. دا هم باید په ذهن کې ولرئ چې د الف، ب او ج پلانونه مختلفې پیښې دي چې کټ مټ یې له خط مشی څخه نشات کړی او په ټوله کې مختلفې تګلارې دي.

۴،۴،۲ دغه تګلاره باید څوک پلې کړي؟

لکه څنګه چې د دریو فرعي حل لارو تمرکز جوته کړه، هغه کسان چې دغه طرح پلې کوي، باید ستاسو مالي مدیر، سیاسي کارپوه او د اړیکو یا ارتباطاتو متخصص وي. دوی باید په روښانه توګه د خپلو ټیټ رتبه مامورینو(د کمپاین کارکوونکي، رضاکاران او ولسي مشران) مسوولیتونه شرح او روښانه کړي. دوی باید په دې اړه شفاف وي چې څرنګه او په څه ډول ټولو رایه ورکوونکو مخاطبانو ته داسې رسیده ګي کولی شي کومه چې په فرعي ستراتیژیو کې یې وړاندوینه شوې ده.

۵،۴،۲ کله دغه ستراتیژي خپلو مشخصو موخو ته رسیدلی شي؟

له دې امله چې په افغانستان کې لا اوس هم د ټاکنو زماني جدول تر یوه بریده د بدلون او تغییر وړ دی، نو هڅه وکړئ څو د خپلې سیمې د سیاسي فعالیتونو د مطالعې، د خپلې کلي خط مشی د اهدافو د ټاکلو او د فرعي کړنلارو او د استخدام د پیل او د هر انتخاباتي فعالیت د هرې برخې لپاره پوره او کافي وخت په مصرف ورسوي. د انتخاباتي فعالیتونو د اړونده عمده کارونو لپاره، لکه غونډې، د مرستو او اعانو د راټولیدلو محفلونه، او د نظر له خاوندانو سره اړیکې او تعامل، د پوسټرونو د برخې د فعالینو یا څارونکو د زده کړو لپاره یو زماني جدول جوړ کړی. له ټاکنو سره په کمه فاصله کې، تاسو باید خپل د ملاتړ مرکزونه پیاوړي کړی او د خپل کمپاین په بریالیتوب لاس پورې کړی.

په دغه ټولو فرعي ستراتیژیو کې که مالي دي، یا تشکیلاتي یا کمپاین- باید د فعالیتونو، ذیدخله کسانو او اړتیاوو لپاره یو تفصیلي د زمان بندی جدول ترتیب کړی. تاسو باید تر کمپاین شپږ میاشتې مخکې پوه شی چې څومره مرستې او اعانې راټولې کړی؟ د ټاکنو تر ورځې پنځه میاشتې وړاندې څومره شمیره کورنۍ باید ستاسو د رایه ورکوونکو په شبکو کې شاملې شي؟ د عمده او مهمو جادو او سړکونو په اوږدو کې باید د کمپاین په اواسطو کې څو دوره پوسټرې راځوړند شي؟

د رسمي کمپاین تر دورې مخکې، د اماده ګۍ په لومړیو کې، باید تاسو یوه میاشتنۍ کلیزه جوړه کړی. کله چې کمپاین په رسمي توګه پیلیږي، عملیات او موخې باید په اونیزه بڼه زمان بندي شي. د رایو د راټولولو او کمپاین په دوو حیاتي وروستیو

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونيو کې، ورځني جدولونه او د مرکزي سياسي ټيم له خوا پرلپسې ارزونې ډيرې ضروري دي. تاسو بايد انعطاف پذير وی او تل د کله ناکله اړتياوو د انعطاف ناپذيره جدولونو د ماتولو لپاره تيار اوسی. تاسو بايد د کمپاين ترپيل وړاندې د يو داوطلب ټيم د جوړولو لپاره يو ورکشاپ ترسره کړی. دغه کار د ټيم په د ننه کې يووالی او اتحاد پياوړی کوي او د کمپاين په پيغامونو او ميتودونو کې تسلسل ساتي. کله چې د انتخاباتي نوماندانو د غړو ليست د کمپاين فشارونه تاسو له ستونزو سره مخ کوي، دا به ښه او معقوله خبره وي چې توقف وکړی او خپلې هڅې سره شريکې کړی او خپل ټيم د دوهم ځل لپاره په يوه ښه يوه واحد لوري ته رهبري کړی.

٣-ستاسو د انتخاباتي سيالۍ بهير

هر نوماند چې د بريالیتوب هيله لري نو له ستونزو ډک کار ته بايد غاړه کيږدي.

کيدای شي يو شمير داسې بختور خلک هم پيدا شي چې د سياسي، شتمنو يا نورو مشهورو کورنيو غـړي وي او پرتـه لـه دې چې ډيرې منډې ترړې وکړي ګټونکي شي.

حقيقت دادی چې د ګټنې لپاره کوم ځانګړی طرزالعمل نشته. يو شمير خلک په دې باور دی چـې پيسـې د ګټلـو اصـلي لاره ده او يو شمير نور بيا د انتخاباتو د ګټلو راز په شهرت کې ويني، مګر زياتر باتجربه کمپاين کوونکي په دې عقيده دي چې که واقعاً عملي پلان ولری او د هغه دوه برابره مو کار کړی وي نو فکر وکړئ چې لوبه تاسو ګټلې ده.

د يوه جدي کمپاين تر سره کول د چانس د ګټلو لوبه نه ده، هر کانديد هيله لري چې په عامه دفتر کـې ځـان تـه ځـای پيـدا کړي تر څو په سياست کې تغير راولي، نو د دې لپاره بايد د يوه بامعنی ريفورم وړاندې کول د خپل کمپـاين د دورې مرکـزي نقطه وګرځوي.

دغه دوره د يوه داسې جدي تياري غوښتونکې ده چې هر ډول سازش، هڅونو او لارښوونو ته شامل وي.

د کمپاين دوره د ځان ښودنې او نمايش يوه ديرش ورځنۍ دوره ده، تاسو بايد په دغه وخـت کـې کوښـښ وکـړئ چـې زيـات خلک په ځان رامات کړئ او د هغوی رايه خپله کړئ. د دې معنا داده چې تاسو له رايه ورکوونکو سره په تماس کې اوسـئ او هغوی په دې متقاعد کړئ چې د ټاکنو په ورځ تاسو ته رايه درکړي.

تاسو بايد د ګڼو هغو کارونو سره چې بايد انجام يې کړئ د خپلو منډو ترړو لپاره هم يوه واحده او منظمه تګلاره ولرئ.

لکه په مخکني فصل کې مو هم ورڅخه يادوه وکړه چې په لومړنيو اقداماتو لاس پورې کړئ.

د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ www.ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکاره خبره ده چې د ټاکنو اصلي هدف یوازې بریالي کیدل دي، په مسابقه کې همیشه د ډیرو رایـو اخیسـتونکی بریـالی وي، انتخابات او ټاکنې هم داسې یوه لوبه ده چې یوازې د ډیرو رایو اخیستونکی پکې بریالی پیژندل کیږي.

یو شمیر دوکه شوي او مشکوک خلک شاید فکر وکړي چې په دې ورحو کې د خلکو اقتصادي او امنیتي وضعیت وخـیم دی نو د ګټلو راز په وسله او پیسه کې دی، خو داسې نه ده نن ورځ زیاتره خلک هغه کاندید ته رایه ورکـوي چـې د دوی لـومړنۍ اړتیاوې په پام کې ونیسي، دغه راز د حکومت د خط مشی اهمیت هم په ټاکنیزه حوزه کې ډیر لږ وي.

ځینې کسان داسې انګیري چې که په یو چا باندې تهمت او تور ولګوي او د هغه شـهرت تـه زیـان ورسـوي نـو انتخابـات بـه وګټلی شي.

مګر دا لاره ستاسو لپاره وژونکې ده او ستاسو کامیابي تر سوال لاندې راولي او تاسو غونـدې یـو نومانـد لـه خطـر سره مواجـه کوي، که د انتخاباتي ماحول له خواشیني کوونکو حقایقو څخه ډک او ناهیلی کوونکی هم وي بیا هم ټول بایلونکي نه دي.

له کورنیو جګړو وروسته د افغانستان لومړني انتخابات سرې ته د کامیابۍ امید ورکوي، که څه هم نا اندولي موجـوده وه او دا تجربې بیا هم ممکن تکرار شي.

کیدای شي پرته له دې چې خپل اصول قرباني کړئ، یا مو نیک شهرت لـه منځـه ولاړشي او یـا کومـه صـدمه درتـه رسـیږي ګټونکي شی، ډیرو همداسې کړي دي او هیڅ دلیل نشته چې تاسو هم داکار ونشی کړلی.

دغه فصل تاسو ته دا بیانوي چې څنګه یو اغیزمن او اخلاقي کمپاین وکړئ. د انتخاباتي سیالیو سیاسـت د خلکـو د رام کولـو علم او فن ته ورته دی، هغه نوماند چې خپل ځان رهبر بولي او د دیموکراسۍ په ټولو تمریناتو کې له موږ سره برخه اخلي:

ستاسو د [[کمپاین اجراء]] په دریو برخو ویشل شوې ده او هره یوه هغه جزئیات رانغاړي چې تاسو وته د یوه کاندید په توګـه ته اړتیا لرئ.

لومړۍ برخه [[تاسو د نوماند په توګه]] دا هغه عنوان دی چې د تاسو په اړه د ټولو موضوعاتو وړاندیز کوي، دا هغه طریقه ده چې تاسو باید خبرې وکړئ.

دوهمه برخه [[د لوژستیک او عملیاتو څرنګوالی]] دا هغه امتحان شوې ستراتیژي ده چې د (تبلیغاتي موادو تکمیل او توزیع او فعالیتونو د ترتیبولو) څخه بیا د کمپاین پـه وړانـدې د سـختو اندیښـنو (د تمویـل لارې چـارې لټـول، د بحرانـاتو ارزونـه او تنظیم) په اړه تاسو ته معلومات درکوي.

دریمه برخه [[ارتباطات او اړیکې]] دا برخه ستاسو په کمپاین کې د مطبوعاتو په اهمیت، او داچې لـه مطبوعـاتو سره څرنګـه معامله وکړئ بحث کوي.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارتباطات یا اړیکې به تاستو ته د دې ښودنه وکړي چې کومې لویې رسنۍ ستاسو د اشتهاراتو بودجې ته بیرته د یوې لویې برخې د راګرځیدو لاره هواره وي او څرنګه تاسو خپل ډیر ضروري مطبوعاتي نمایشات په وړیا توګه ترسره کولی شي.

څلورمه یا آخرنۍ برخه [[د انتخاباتو ورځ او بعدي تعقیبات]] دا برخه له تاسو سره په دې کې مرسته کوي چې د رایې ورکونې په ورځ او له هغې وروسته به څه واقع کیږي او تاسو باید څه وکړئ تر څو په سختۍ سره ستاسو تر لاسه کړی بریالیتوب ته ستاسو د رقیبانو لخوا د تقلب په صورت کې صدمه او زیان و نه رسیږي.

دغه فصل د کمپاین د بل هر پلان په څیر په انتخاباتي حوزو کې ستاسو د بریالیتوب ضمانت کوي، په هر حال دا د یوه اخلاقي او اغیزمن کمپاني په لور یو ګام دی او د اصلاح شوي سیاست په لور د امید یو قدم.

دلته د سیاسي جریاناتو او سیاستوالو په اړه د اتباعو په منځ کې ډیرې زیاتې نیوکې او ناخوښۍ موجودې دي، مګر له دې سره سره افغانان بیا هم غواړي خپل رهبران وټاکي، نو په داسې حال کې ولس شاید له تاسو څخه د یوه صادقانه کمپاین په ترسره کولو خوشاله شي.

۱٫۳ تاسو د کاندید په توګه

د کمپاین په دوره کې هر څه له تاسو سره پیلیږي او کلیدي فرد د هر کمپاین مرکز دی، د غه بحث ستاسو، ستاسو د کاري ټیم او ستاسو د کمپاین په اړه دی نه ستاسو د کورنۍ.

تاسو د خپل بریالیتوب لپاره په ډیر احتیاط سره له پلان جوړونې وروسته د کمپاین د تر سره کولو لپاره تیار یاستئ، چې تمه کیږي دغه کمپاین ډیر ستونزمن، ستومانه کوونکی، حتي بې خونده او سخت وي.

کلکه انتخاباتي مبارزه یقیناً چې ستاسو د سیاسي مانورو او مهارتونو له کبله ستایل کیږي او په دې برخه کې ستاسو فکري حضور ډیر مهم بلل کیږي.

انتخاباتي کمپاین د موضوعاتو، تصوراتو او شخصیتونو چوکاټ دی، تاسو باید دا ټول په یوه وخت تر پوښښ لاندې راولئ.

تاسو د ټولو موضوعاتو په مرکز کې یاستئ، په بل عبارت تاسو د یوه افسانوي شخص په څیر تر میکروسکوپ لاندې یاستئ مګر کاملاً لارښوونکي.

کمپاین ستاسو ځان ښودنه ده او دا چې به څه شکل یې تر سره کوئ ستاسو کار دی، د ټیم نور غړي د ملاتړ کوونکو رول لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتخابات د ادراک د قوي يوه سيالي ده، د دې لپاره چې رايه ورکوونکي څرنګه په ديرشو ورځو کې د ځپلې خوښې کانديـدان وپيژني؟ له همدې امله د کمپاين په بهير کې د لومړنيو تصوراتو وړاندې کول که څه هم چې غير واقعي يا ساده وي ډير مهم دي.

ځيرنې ښيي چې په لومړنيو اوو دقيقو کې خلک د اشخاصو په اړه فکر کوي او دغه عمليه له ظاهري پنې څخه پيليږی.

ريښتوني اوسئ

يو نوماند بايد لږ تر لږه د قبول وړ ظاهري څيره ولري، څو د رايه ورکوونکو توجه ځان ته جلب کړي.

تاسو د يوه نوماند په توګه کله چې له رايه ورکوونکو سره د ناستې ولاړې په حال کې وئ، يا له هغو سره قدم وهئ او له هغوی سره خبرې کوئ، رايه ورکوونکي تاسو ته پام کوي، که تاسو واقعاً له خپلو خلکو سره مينه لرئ، تاسو دا امتياز لرئ چې هغوی ستاسو د نورو صفاتو په اړه هم فکر وکړي.

هغه کسانو ته چې تاسو ملاقات ورسره کـوئ جالبـه ده چـې نـوم يـا تخلـص يـې پـه يـاد ولـرئ او مسـتقيماً هغـوی مخاطـب وګرځوئ.

زياتره باتجربه سياستوال د خلکو د نومونو او تخلصونو په ياد لرلو کې ښه دي، ځکه هغوی دا درک کړې ده چې هيڅ شی لـه دې ډير نه دی شخصي چې يو څوک په خپل نوم يا تخلص سره ياد کړې،مګر يو شمير نور بيا له ځانه سره داسې افـراد لـري چې د ملاقات پر مهال په غوږ کې پټ د هغه چا نوم يا تخلص ورته وايي چې خبرې ورسره کوي.

په غور سره د خپرو اوريدل، په زړه پورې والی او د خلکو له طپعې سره مطابق خپـرې کـول هغـه څـه دي چـې شـخص مهـم ښکاره کوي.

له دې سره سره د رايې اخيستلو لپاره تاسو بايد د خپل قول او عمل دواړو لپاره واقعي طرحه ولـرئ، ځکـه رايـه ورکـوونکي پـه دې قادر دي چې دروغ ثابت کړلی شي.

په عين حال کې د کمپاين به جريان کې له احساساتو څخه ځان وساتئ، ځکه يقيناً داسې ډير وختونه بـه راشـی چـې تاسـو خبل مزاج له لاسه ورکوئ.

د هغو خلکو له هر ډول ملاقاتونو څخه خوند واخلئ چې د ملاتړ هيله ترې لرئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(د انتخاباتي کمپاین د پرمخ بیولو لومړنی مقتضیات په لاندې ډول دي)

خپلو مورد نظر اوریدونکو ته د وینا لپاره لاندې لارښوونې په پام کې ونیسئ.

۱- اوریدونکي وپیژنئ.

۲- د وخت په اړه فکر وکړئ او موقع ته وګورئ.

۳- د وینا هدف مو معین کړئ.

٤- د وینا لپاره یوه داسې مرکزي موضوع وټاکئ چې په یوه جمله کې ولیکل، که د بیانیې مطلب یوه جمله کې وویل شي نو بیانیه به واضحه او عامه فهمه وي.

۵- د وینا لپاره مو وخت معین کړئ.

٦- د اوریدونکو د سوابقو په اړه مو څیړنه وکړئ.

۷- د انتخاب شوي مطلب په برخه کې د اوریدونکو خوښه په پام کې و نیسئ او حقائق ووایئ.

یوه ښه بیانیه کومه ده؟

ښه بیانیه هغه ده چې په ښه ډول وړاندې شي او داسې نظریات پکې راټول شوي وي چې په آسانه حافظې ته سپارل کیږي، یعنې منطقي قوت ولري، احساسات را جلب کړي، واضحه او جدي وي.

یوه ښه طرحه شوې بیانیه یوازې هغه وخت اغیزمنه ده چې په ښه ډول وړاندې شي.

تحقیقات ښیي چې خلک هغه څه چې اوري یې د هغو په پرته د هغه څه په مقابل کې ډیر عکس العمل ښیي چېویني یې.

له رایه ورکوونکو سره همغږي پیدا کړئ.

انتخابات که څه هم چې ستاسو په اړه دي، مګر جریان یوازې د رایه ورکوونکو د موضوعاتو په اړه دي، له همدې کبله د هر کمپاین کامیابي تر هغې انتخاباتي حوزې پورې مربوطه ده چې وروستنی تصمیم نیسي.

د رایې په تثبیت کې تاسو باید د رایه ورکوونکو سره همغږي وئ.

د ارتباطاتو متخصصین د وینا لپاره یوه ډیره ښه قاعده بیانوي او هغه داچې ٦٠ فیصده واورئ او ٤٠ فیصده خبرې وکړئ، اوږده وینا علاوه پر دې چې اوریدونکي ستومانه کوي، بلکې د کاندید پیغام هم بې خونده کوي،((د وینا ټکي وګورئ)).

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو په خپله انتخاباتي حوزه کې د خپل ځان د مطرح کولو لپاره دوې لارې لرئ، ویلو لپاره کلمات، او د حرکاتو لپاره نظریات.

څیړنې ثابتوي چې د وینا وال ۵۵ فیصده پیغام د حرکاتو، ۳۸ فیصده د لهجې او غږ په وسیله او یوازې ۷ فیصده نور د کلماتو او الفاظو په وسیله انتقالوي.

په کلي ډول اوریدونکي څو شیان په خپلو حافظو کې ساتي: د کاندید او ویناوال خط مشی یا تګلاره، څیره او قیافه، لهجه او غږ.

له رایه ورکوونکو سره اړیکې نیول.

که څه هم ستاسو سر په دې خلاص وي چې څرنګه له خلکو سره اړیکې وساتو، مثلاً تاسو کله معلمي یا ژورنالیستي کړې وي، خو بیا هم ډیر داسې تمرینات شته چې تاسو یې باید تر سره کړئ.

کوښښ وکړئ چې خپله په خپل ورځني کمپاین کې حضور ولرئ او شخصاً باید له خلکو سره په تماس کې و اوسئ، دغه راز هڅه وکړي د خپل انتخاباتي ټیم له غړو سره صمیمي چلند ولرئ څکه په انتخاباتي حوزه کې آمرانه وضعیت بې ګټې دی.

که د خپلو ملګرو یا خپل کمپاین د مسؤل سره، ۱۵ یا ۲۰ دقیقې د خپل ځان د معرفۍ، او خپلې تګلارې د تشریح او دلائلو لپاره وقف کړئ، نو وبه کولای شي له شویو قضاوتونو څخه ډیر نور څه هم زده کړئ.

که د نهائي ارزونې پرمهال په موقع سره د یوه ښه اوریدونکي په وړاندې د مهم شي په اړه خبرې وکړئ نو مطمئن شئ چې د رایه ورکوونکو فکرونو او زړونو ته مو د ننوتلو کلی پیدا کړې ده.

د هغه څه په اړه وینا وکړئ چې ستاسو په فکر اوریدونکي یې له تاسو څخه هیله لري، څکه خلک د بیلابیلو شیانو غوښتونکي وي نو له همدې کبله ده، چې تاسو باید له اوریدونکو سره نیږدې تماس ولرئ او د هغوی د تمې او هیلې مطابق خبرې وکړئ.

له خپلې وینا وروسته د هغوی خبرې واورئ، څکه ګډې اندیښنې او معمولي تجربې کولای شي تاسو او ستاستو مؤکلین نور هم سره نیږدې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که توانيدلی شئ چې د خپل انتخاباتي ټيم څارونکی د خپلې هرې وينا پر مهال له ځان سره ولرئ ترڅو ستاسو د وينا ثبت کړي او ستاسو د غونډو تصويرونه واخلي، ځکه دا کار د بيا نظر غوښتنې پر مهال له تاسو سره ډيره مرسته کولی شي، داکار دغه راز ستاسو انتخاباتي ټيم ته دا چانس ورکوي چې ستاسو د ضعف او قوت ټکي په نښه کړي، او د يوه پيغام رسوونکي په توګه ستاسو د پيغام رسولو په طريقه کې ښه والی راولي.

روغ او سالم اوسئ

زياتره کانديدان په خپله روغتيا پوره ډاډ لري خو کله چې په کمپاين باندې ډير مشغوليږي نو دا يې له ياده وځي چې دغه له ستونزو ډک سياسي تمرين کولی شي صحت ته يې زيان ورسوي.

ډيری کانديدان د مبارزې او زياتو چکچکو په روحيه ليرې ليرې ولسواليو ته له ستونزو ډک سفرونه کوي، چې د همدې اوږدو او ستومانه کوونکو مزلونو له امله ناروغه کيږي، انتخابات که څه هم چې د بريالیتوب لپاره دي، خو دومره ارزښت شايد ونلري چې له امله يې خپل صحت خراب او له خطرناکو عواقبو سره ځانونه مخامخ کړئ.

باتجربه سياستوال سپارښتنه کوي چې صحت له سياست څخه مه قرباني کوئ، د دې لپاره چې تاسو يو ښه کمپاين ترسره کړای شئ، لاندې ټکي په پام کې ونيسئ.

١- سګرټ په څکوئ ځکه دا ستاسو ځواک کموي.

٢- تمرين مو بايد له کمپاين سره مناسب وي خو له دې ټولو سره روحي فشارونه بايد له ځانه ليرې کړئ.

٣- د ورځې په اوږدو کې کافي اوبه وڅښئ تر څو مو له تندې او سټريا مخنيوی وشي.

٤- کافي استراحت وکړئ.

٥- که ممکنه وي ځينې وختونه مو له کورنۍ سره تير کړئ، که څه هم چې د عامه پوهاوي په اساس دا اسانه کار نه دی،مګر له دې ټولو سره ستونزمن کارونه بايد بې ثمره نه وي.

تاسو بايد له خپلې کاميابۍ څخه خوند واخلئ او د خدمت جوګه و اوسئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲,۳ انتقالات او عملیات

له ځان ښودنې او تبارز څخه په تمرکز باندې او له ملاتړ کوونکو سره تر یوې محکمې رابطې وروسته هغه څه چې په دې برخه کې ډیر ضروري دی، هغه دادی چې د انتخاباتي سیالۍ په دوران کې دخپلو سیستمونو له ځای پر ځای والي ځانونه مطمئن کړئ.

د پلان په جوړیدو او تیاري په نیولو سره یوازې نیم کار ترسره شوی دی، مگر نیمه نوره برخه د پلان عملي کول دي.

په مؤثر او ځیرکانه ډول سره د انساني او مالي سرچینو کارول هغه څه دي چې د هرې سیاسي مبارزې د ژوندانه د وینې حیثیت لري.

د مبارزې د ټیم د غړو د خواهشاتو او غوښتنو تنظیم او د هغوی د مهارتونو او وړتیاوو لوړول بل هغه څه دي چې په ټاکنیزو سیالیو کې کلیدي رول لري.

د انتخاباتي سیالیو د ټیم د اعضاؤ ترمنځ ټکر د تعجب خبره نه ده، ځکه غښتلی کاندید باید داسې باتجربه او متفکر افراد راټول او یو له بل سره وصل کړي چې خپل ځانونه او افکار دیته وقف کړي چې څرنگه کولای شي په احسنه وجه دغه لوبه وگټي.

لکه په مخکني فصل کې چې وویل شول، له دې کبله چې فعالیتونه په مطلوب ډول ویشل کیږي، نو د ټیم غړي کیدای شي له یو بل سره سیالي وکړي او یاهم له یو بل سره گډ کار. په هر صورت د دوی تر منځ فکري ټکر د تعجب خبره نه ده.

دا د تاسو او یا هم ستاسو د کمپاین د تنظیمونکي دنده ده تر څو د خپلو په لاس کې شته منابعو له مهارتونو څخه اعظمي استفاده وکړي.

د انتقالاتو او عملیاتو عمده عنصر د پلان او برنامې مطابق فعالیتونه دي، کله چې حقیقي فعالیتونه د ستراتیژۍ له تگلارو سره یو ځای پلي کیږي، نو د کمپاین تحریري پلان باید د کمپاین په دوره کې په بهتره توگه و آزمایل شي.

اکثره وخت د انتخاباتي ټیم د غړو ترمنځ د ضعیفې همغږۍ له امله هغه څه چې توقع یې کیږي لاس ته نشي۔ راوړل کیدلی، خو که د دغو غړو ترمنځ همغږي قوي وي، کمپاین به هم مؤثر وي اوهغه څه چې د لاس ته راوړلو هیله یې کیږي په ډیره ښه توگه ترلاسه کیدلی شي.

د انتخاباتي سیالیو د څو لومړنیو ورځو لپاره معیاري طرزالعمل داسې دی چې خپله سیالي د داسې یوه محفل په جوړولو پیل کړئ چې په رسنیو کې نشر شي، د دې لپاره مهمه داده چې وگرځئ، له اجتماعي ټولنو سره خبرې وکړئ او که د ائتلاف امکان وي، ائتلاف وکړئ او د خپلو پلویانو تصدیقي اسناد راټول کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوشمیر کاندیدان حتی مخکې له دې چې د خپل کمپاین رسمي دوره پیل کړي په ډېر احتیاط سره دا کارونه ترسره کوي.

که په ښار کې اوسی نو کوښښ وکړئ چې انټرنیټي پاڼه ولرئ، تاسو کولای شی په دغه ویبپاڼه کې بیلابیل شیان لکه خپلو فعالیتونه، تګلاره، بیوګرافي، د ورځنیو مسائلو په اړه خپل دریځ، له رسنیو سره اړیکې، د خپل کمپاین د مرکزونو په اړه معلومات او داسې ډېر نور څه ځای پر ځای کړئ چې ستاسو له انتخاباتي کمپاین سره مرسته کولی شي.

انټرنیټي جامعه که څه هم کوچنۍ ده او انټرنیټ ته د لاس رسي امکانات ډېر کم دي، مګر له هیواد څخه بهر د هغو افغانانو د ملاتړ لپاره چې کولای شي دلته په هیواد کې د ننه خپلو اقاربو ته توصیه او لارښوونه وکړي چې تاسو ته رایه درکړي.

لنډه داچې د داسې یوې ویبپاڼې درلودل ستاسو له کمپاین سره ډیره مرسته کولای شي.

د مالي لارو چارو برابرول هغه اندیښنه ده چې نه یوازې د کمپاین په پیل کې، بلکې د هغه تر پایه د یوې اندیښنې په توګه مطرح ده، ځکه تاسو د خپل کمپاین په بهیر کې په دوامداره توګه د خپلو عملیاتو او فعالیتونو د تمویل لپاره پیسو ته ضرورت لرئ، نو له همدې کبله د خپل کمپاین له بالقوه اعانه ورکوونکو سره اړیکه او ملاقاتونه باید د خپل انتخاباتي کمپاین د فعالیتونو یوه برخه وګرځوئ.

د کمپاین مالي مسؤل یا کارپوه مو باید د مالي لارو چارو د زیاتوالي له ضرورت څخه خبر درکړي.

په یاد ولرئ چې د مالي امکاناتو زیاتوالی ستاسو د کمپاین د موادو د توزیع لپاره هم یو ښه فرصت په لاس درکوي.

د انتخاباتي سیالیو سازمان مو باید ځواب ورکوونکی وي او د سازمان مشرتابه دې هغو کسانو ته د تګ لاره پرانیزي چې بیکاره دي او یا له توقع کم کار کوي.

د نوماند مهال ویش

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کمپاین په منځ کې	پای ته نیژدې	پای	د ټاکنو ورځ
له رایه ورکوونکو سره په عامه غونډو، ناستو او محفلونو کې خپل ګډون تنظیمول	ځان ښودنه او تظاهر پراخول	د هڅونو حفظ	رایې ورکولو ته د خپلو پلویانو هڅول
د مطبوعاتي اعلامیو نشرول او له رسنیو سره مرکې	د مطبوعاتي اعلامیو او پیغامونو دوامداره نشر	کور په کور ګرځېدل او زړه نازړه رایه ورکوونکي هڅول	د رایې ورکولو پر مهال ډاډ خرګندول
د ملاتړ کوونکو رابلل او مالي امکاناتو د زیاتوالي لپاره مکاتیب صادرول	تر وسه وسه د مال امکاناتو زیاتول	له ټولو ملاتړ کوونکو سره تماس نیول او په وخت سره رایې اچونې ته یې متوجه کول	د رایې اچونې مرکزونو ته د خپلو پلویانو د رسولو لپاره کسان تعینول
له زړه نازړه رایه ورکوونکو سره اړیکې نیول او د هغوی د پیژندنې لپاره په ګاونډ کې غونډې جوړول	د ملاتړو سمبالښت تر څو د انتخاباتو ورځ ښه په یاد ولري او د وختي رایې ورکولو امکانات ورته برابرول	د ټولو حملو لپاره ځواب ویل او بیانیې نشرول	د رایه ورکوونکو څارل
له نامه سره د آشنایۍ په هدف د علایمو او موادو توزیع کول			هغو ملاتړو ته بلنه ورکول چې رایې یې نه دي اچولې

ستاسو د ټاکنیزو سیالیو فعالیتونه

که پخوانی سیاستوال یاستی یا د انتخاباتو یو مینه وال، کمپاین مو په یوه مجلل محفل سره پیل کړئ.

په سیاست کې د یوه کاندید په توګه ستاسو ورګډېدل یوه لویه خبره ده، چې د یوه کنفرانس او غونډې په جوړولو سره یې باید اعلان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټاکنو په کميسيون کې د خپلې نوماندۍ د سند ثبت او له هغه وروسته په رسمي ډول ځان اعلانول يو له بل سره ډير تفاوت لري.

هغه ډله چې د انتخاباتو کميسيون ته ستاسو ملتيا کوي له تاسو څخه د يوه عمومي حمايت ښکارندويه ده، مګر هغه ډله چې ستاسو د نوماندۍ په مطبوعاتي غونډه کې برخه اخلي د هغه ځواک ښکارندويي کوي چې ستاسو تر شا دی.

د کمپاين په بهير کې د برياليتوب اغيزمنه لار خصوصاً په ليرې پرتو سيمو کې مخامخ خبرې اترې دي، ځکه دا د جذباتو او ملاياتو د اظهار غوره موقع ده، د سياسي خلکو پيژندنه او له هغو سره تعلقات په يوازې ډول د رايې اخيستو لاره نشي۔ بلل کيدلی، هميشه د ويلو لپاره نوي شی شته او کله مو چې د پيغام د انتقال لپاره زمينه برابريده له لاسه يې مه ورکوئ.

تاسو کولای شي خپل کمپاين د خپل کور او کلي له ماحول څخه پيل او په تدريج سره يې پراخ کړئ، ځکه ګاونډيان تاسو پيژني او په اسانه قناعت ورکولی شئ.

يوه محرکه قوه شته چې د هرکانديد د کمپاين د پيلولو لپاره مناسبه ده، تاسو کـه دغـه قـوه لـرئ نـو د رايـو غوښـتنو پرمهـال لاندې شيان له ځان سره ولرئ.

۱- له ويناوو سره مل د کمپاين يوه بسته، نښانونه او د ټاکنو متعلق نور ضروريات.

۲- په دروازو او ديوالونو باندې ځوړنديدونکې ليکنې او پوسټرونه چې په عامه او له ازدحام څخه ډکو ځايونو کې يې ولګوئ.

د کور په کور ليدو کتو په بهير کې تاسو بايد له بزګرانو، ځوانانو، مدني ټولنو، مـذهبي سـازمانونو او اشخاصـو، ښـځو او محـلي دولتي چارواکو سره ليده کاته وکړئ.

هغه ناستې چې په ټولنه کې د بيلابيلو اهدافو په خاطر جوړيږي دا ډول ناستې په ځانګړو انديښنو باندې د بحث او د هغو په وړاندې د موقف د غوره والي او کمپاين د موادو د توزيع لپاره ډير مناسب ځايونه دي.

تاسو کولای شئ د يوه منظم مهال ويش له لارې غونډې دائرې کړئ او له دې لارې د خپل ملاتړ ساحه پراخه کړئ.

د يوه پراخ پوښښ لپاره بايد يو داسې بااعتماده تيم ولرئ چې په هغو کې دا استعداد وي تر څو ستاسو د فعاليتونو تـاثير دوه برابره کړي او د ټاکنيزو سياليو دورې له تاسو سره يوځای او ياهم له تاسو پرته پرمخ بوځي.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیاسي غونډې

سیاسي غونډې په هره کچه چې وي د رایه ورکوونکو د جذب مرکز ګڼل کیږي، د کمپاین لپاره د یوه داسې تحریري پلان د درلودلو په صورت کې چې په هغه کې وختونه مشخص او د ټیمونو دندې واضحې شوې وي، د تصادفي او غیر پلان شویو غونډو د جوړیدو لپاره هیڅ ډول معذرت نه منل کیږي، تاسو باید د خپلو تثبیت شویو ګروپونو له شمیر سره سم د سیاسي غونډو د جوړیدو پلان طرح کړی او دغه غونډې له سوداګرو، ښځو، ځوانانو او مذهبي سازمانونو سره پرمخ یوسئ.

ډیری زړه نازړه او متردد رایه ورکوونکي لیوالتیا لري هغه کاندید ته رایه ورکړي چې د بریالیتوب چانس یې زیات وي، سیاسي غونډې علاوه پردې چې تاسو پیاوړي معرفي کوي ملاتړ کوونکو ته مو احساس ورکوي چې تاسو یو همدفمند شخص یاستی.

که غواړی چې خپل ظهور دوه برابره کړئ د ویناوو له ویډیو او سي ډي ګانو څخه استفاده وکړئ او د خلکو په منځ کې یې تکثیر کړئ، دا کیدای شي د هغو اشخاصو د جذب لپاره ډیره مؤثره لار وي چې معمولاً په غونډو کې برخه نشي اخیستی، لکه ښځې، بوډاګان او داسې نور.

په مکرر او مجدد ډول غونډې جوړول ډیر مصارف غواړي چې له هغو څخه باید ډه ډه وشي مګر په (جومات او یا د کوم ملاتړي په کور کې) په وړو غونډو کې ګډون تاسو ته د را څرګندیدلو هغه چانس درکوي چې تاسو ورته اړتیا لرئ، که د نویو غونډو د تنظیم او جوړولو امکانات لرئ نو د انتخاباتي کمپاین ډله مو باید له لاندېنیو ټکیو څخه اطمنان حاصل کړي:

۱- د غونډې د جوړیدو له اجازې، که غونډه په یوه عام محل او معین زمان کې وي.

۲- د کاندیدانو له حضور څخه.

۳- د غږ او سونډ له ښه سیستم څخه: که یوه ډیره له ځوږ او شور څخه ډکه وینا هم وي خو د سمعي سیستم د ضعف له امله شاید بې ګټې وي، او دغه راز هغه چانس چې د نظر د اظهار لپاره موجود دی ضایع کیږي او د ټاکنیز کمپاین د ټیم بې کفایتي ښیي.

٤- له یوه تور ښه راغلاست او هرکلي څخه: په احساساتو باندې را وستل، ځکه تاسو د هر فرد انتخاب یاستی نو کیدای شي د بیلابیلو سکتورونو استازي په کتارونو کې ودریږي او ستاسو هرکلی وکړي.

د داسې حالاتو لپاره اکثره وخت بانفوذه او محترم شخصیتونه را غوښتل کیږي ترڅو له کاندید سره د ستیژ په څنګ کې کیني.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- له یوه متوازن پروګرام څخه: د یوې ډلې د علاقې د ساتلو او یا هم د هغوی له حضور څخه د اطمنان حاصلولو په هدف هغوی ته د بوختوونکو معلوماتو ورکول، د یوه کاندید لپاره شاید تر ټولو دا ستومانه کوونکې وي چې له یوې ورې او خوبه ورې ډلې سر ه خبرې کوي، په هر حال له دې کبله چې تاسو د ننداري ستوری یاستی نور ویناوال او میلمانه باید د ستیژ په سر ستاسو د ملاتړ کوونکو رول ترسره کړي او د غونډې د برخه والو د ساتلو او د علاقې د ساتلو او په خلکو کې ستاسو لپاره د ځای پیداکولو لپاره کار وکړي.

۶- له انتقالاتو او غذا څخه: تاسو ښایي تمه وکړئ چې خلک راټول شي نو هغو ته ډوډۍ هم ورکړئ، دا هغه مصارف دي چې له کبله يې په غونډو ډیر لګښت راځي او هغه نوماندان چې ضروري مالي سرچینې نه لري له هغو څخه ډه ډه کوي، حتی د ټاکنو په وروستۍ ورځ د لوی شمیر رایه ورکوونکو انتقال هم یوه ستونزه ده چې که له عهدې یې وتلی شی دا کار وکړئ او ملاتړي مو د رایې اچونې مرکزونو ته ولیږدوئ.

سنتي فعالیتونه

تاسو شاید په غونډو سربیره له یو شمیر هغو سیاستوالو سره ناستو ولاړو ته هم توجه واړوئ چې د ټولنیزو تعهداتو په څیر دي، دا ډول فعالیتونه ممکن په کال کې یو ځل هغه هم په داسې وخت کې واقع شي چې د کمپاین دوره نه وي، مګر د تجربو خاوندان د دا ډول فعالیتونو او داسې فرصتونو موندل یو غیر رسمي کمپاین بولي او په اهمیت يې ټینګار کوي.

په دا ډول مجالسو کې ګډون تنها د انتخاباتو په کال ستاسو مؤکلینو ته د دې ښوودنه کوي چې تاسو د یوه سیاستوال د یاور په توګه ووینی.

پام مو وي چې داډول ملاقاتونه او لیده کاته اوږدې سیاسي پانګې اچونې دي چې ګټه یې تاسو ته وروسته په لاس درځي.

۱- په ودونو او محفلونو کې ګډون: تاسو باید په خصوصي ودونو او لمانځنو کې زیات وخت تیر نه کړی، ځکه دا کیدای شي ستاسو قیمتي وخت په داسې څه تیر کړي چې ضرورت يې نشته.

۲- په مهمو ځایونو کې تاسو ته د یوه میلمه یا ویناوال په توګه بلنه درکول: زیاتره کاندیدانو ته په بیلابیلو ځایونو او وختونو کې د میلمه یا ویناوال په توګه دعوت ورکول کیږي، دا هغه واقعي فرصتونه دي چې د عوامو په منځ کې تاسو مطرح کوي، نو تاسو باید له داسې موقع څخه استفاده وکړئ او د خپلو سیالانو په تورنولو وخت تیر نه کړئ.

۳- جنازو ته تګ: د تدفین مراسم د کمپاین ځای نه دی، بهتره داده چې د خپل ژوند له ملګرې سره متوفی ته دوعا وکړئ، له کورنۍ سره یې خواخوږي وښیئ او د سیمه ایز رواج له ترسره کولو وروسته محل ترک کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو کولای شئ د سترې مشې پر مهال د هغو کسانو لاس کیکاږئ چې تاسو پیژني، د تدفین په یو شمیر ورو مراسمو کې د جروبحث موضوعات پیدا کیږي، نو ښه خبره داده چې تاسو یوداسې څوک پیدا کړئ چې ستاسو ملاتړ وکړي.

د تدفین په مراسمو کې معمولاً ډیر څه نشي کیدلی نو کوښښ وکړئ ستاسو په اړه خپاره شوي ناقص معلومات اصلاح کړئ.

سیاسي نښې نښانې

په کمپاین کې ټول هغه څه چې د خلکو توجه راجلبوي مالي مصارف نه غواړي، تاسو باید د خپلو سیاسي نښو نښانو په جوړولوو کې له خپل نوښت څخه کار واخلئ او کمپاین تر سره کوونکي باید په دې مطمئن شي چې د کمپاین په ټولو وسائلو کې هماغه مشخصې نښې نښاني او رنګونه کارول شوي دي.

تاسو باید داسې سمبول یا نښه غوره کړئ چې ستاسو له کرکتر او تګلارې سره اړخ ولګوي او په ډیر لږ مصرف جوړ شي، خلاصه داچې دغه نښه یا سمبول د کمپاین یوه ډیره مؤثره وسیله کیدلی شي.

کله چې تاسو له خپلو مؤکلینوسره لیده کاته او خبرې اترې کوئ کیسه وکړئ، داسې کیسه چې ستاسو کرکتر او تګلاره په ځان کې را ونغاړي، دا کار له تاسو سره په دې کې مرسته کوي چې مؤکلین کله ستاسو سمبول او نښې نښانې ویني تاسو او ستاسو سیاسي پروګرام به یې ذهن ته لاره کوي، او دا خپله د ولسي جرګې د یو شمیر کاندیدانو لپاره کامیابي ده.

د نښانو او رنګونو د غوره والي په څیر، د یوه جذاب موزیک غوره والی هم تاسو او ستاسو سیاسي پروګرام د خلکو ذهنونو ته سپاري، کله چې د کمپاین وخت ختم شي، تاسو لاهم کولی شئ د هماغه موزیک د غږولو له لارې خپل کمپاین ته ادامه ورکړئ.

۲،۲،۳ ستاسو د انتخاباتي سیالۍ اسباب او لوازم

د اعلاناتو د ابتدایي وسائلو درلودل د رایه ورکوونکو لپاره د کاندیدانو ممد مواد بلل کیږي، پوسټرونه، کیسټې، سربښناک کاغذونه، زیر پیرانۍ او د کمپاین نور طباعتي مواد هغه څه دي چې تاسو کار ورڅخه اخستلای شئ، دغه وسائل د یوه کاندید د ځواک ښودنه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځينې حالاتو کې دغه مواد يوه اجمالي قضاوت ته لاره پرانيزي او د دې ښودنه کوي چې کانديد په خپل ځان باندې متکي دی.

د کمپاين مواد د انتخاباتو د بودجې يوه زياته برخه احتواء کوي، تاسو بايد ځان محدود کړئ او ځينې مواد په خپله تيار کړئ لکه (ستاسو سمبول او نښه).

که د لګښتونو په اړه کومه نظريه نه لرئ، نو څو معتبرې او د ډاډ وړ نشريې ولټوئ.

د ۲۰۰۵ کال په انتخاباتو کې کانديدانو راپور ورکړی چې د ۱۰۰۰ څخه تر ۲۰۰۰۰ پورې پوسترونو پـه شـاوخوا کـې يـې د تقريبـاً ۱۰۰۰ ډالرو په ارزښت سره په رنګه ډول چاپ کړي دي.

د زياتره کانديدانو يوه تيروتنه داوه چې د لږ او کوچنيو پوسترونو د چاپ فرمايش يې ورکړی وو، او وروسته کلـه چـې کمپـاين خپل اوج ته ورسيد دوی خپل پوسترونه زياتول، مګر دا هغه وخت وو چې د موادو چاپ ډير لګښت غوښتلو.

ښکاره ده چې تاسو په کم مصرفه پاڼو کې په تور اوسپين شکل سره هم خپل پوسترونه چاپولی شئ، ليکن تاسـو بايـد پـه دې پوه وئ چې دا کار د پيسو د کمښت له امله کوئ، په داسې حالاتو کې غوره داده چې دا ډول پوسترونه چاپ نه کړئ او پيسې يې د نورو مصارفو لپاره وساتئ، لکه د رسمي بلنو د کارتونو، معلوماتي پانو او خپلو نښو او سمبولونو د جوړولو لپاره.

پوسترونه

له پوسترونو پرته هيڅ کانديد کمپاين نشي کولی، پوسترونه ستاسو ښوودنه کوي او هر سياستوال دا هيله لري چې خلک يـې دې له نامه سره آشنا وي، خاصتاً هغه کسان چې بې سواده دي.

پوسترونه رايه ورکوونکي ستاسو له نامه، څيرې او انتخاباتي نښې سره آشنا کوي او دا دری هغه څـه دي چـې د انتخابـاتو پـه ورځ کله چې رايه ورکوونکي غواړي د رايې ورکولو په پاڼو کې د خپلـې خوښـې کانديـد پيـدا کـړي، ډيـر مهـم او اسـاسي ګڼـل کيږي.

سربيره پر دې، انتخاباتي پوسترونه ټولو ولسواليو ته ستاسو د ورپيژندنې مهمه لاره ده.

اغيزمن سياسي پوسترونه د معينو معيارونو ساتنه کوي نو بايد چې:

۱- ساده وي څو د رايه ورکوونکي په آسانۍ سره په پيغام پوه شي.

۲- ربط ولري څو رايه ورکوونکي د کانديد له پيغام سره روبړدي شي.

۳- جذاب وي څو د رايه ورکوونکو توجه جلب کړي، او پيغام هميشني پاتې شي.

٤- باوري کوونکی وي تر څو رايه ورکوونکي مطمئن شي او عملي کار وکړي.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مطلوبې نتيجې لپاره ځانونه باوري کړئ چې د کمپاين پوسټرونه مو له لاندينيو قواعدو سره سم ډيزاين شوي دي:

۱- په غټو توريو ليکل شوي وي په داسې شکل چې اووه کسان لاسونه سره ونيسي وروستنی نفر يې وليدلی شي.

۲- په داسې رنګ ليکل شوي وي ستاسو د کمپاين پيژندنه پري کيږي.

۳- ستاسو له عکسونو او نښانونو سره ډيزاين شوي وي.

٤- له پنځو څخه تر اوو کلمو پوري پکې کاريدلې وي.

۵- املايي او ګرامري غلطۍ ونلري.

د ښو ډيزاين شويو پوسټرونو توليد د ګټلو په لور لومړنی قدم دی، د پوسټرونو توزيع که ډيره مهمه نه ده مګر اهميت يې هم کم نه دی.

د پوسټرونو نښلولو ته د دوو ټيمونو په وسيله تر هغه ادامه ورکړئ چې له يو بل سره مخامخ شوي نه دي څو په دې توګه ستاسو له متداومې مشاهدي اطمنان حاصل شي.

پوسټرونه بايد د ښارونو په مرکزونو، اصلي واټونو، څلور لارو ته نيژدې او داسې ځايونو کې ولګول شي چې وار له مخه د خلکو سترګې پرې لګيږي او د خلکو د ګڼې ګوڼې ځايونه وي.

د خپل کمپاين ټيم ته دا ور وروښيئ چې په کومو ځايونو کې پوسټرونه ولګوي او له کومو ځايونو څخه ډه ډه وکړي تر څو له قانون څخه تخطي ونه کړي او د رايه ورکوونکو د خپګان لامل و نه ګرځي، مخصوصاً د رايې ورکونې د مرکز په ۱۰۰ متری کې بايد ستاسو هيڅ پوسټر نه وي لکه چې په دې اړه د ټاکنو د قانون ٤۳مه ماده هم ټينګار کوي.

يوه مهمه مسئله چې د انتخاباتو له پای ته رسيدو وروسته يې په ياد ولرئ داده چې:

د انتخاباتو له تيريدو وروسته د يوې اونۍ يا حد اکثر دوو اونيوپه بهير کې خپل ټول پوسټرونه راټول کړئ، علاوه پر دې ادبي کار دادی چې د پوسټرونو له ټولولو وروسته د هغه په ځای ((له تاسو څخه مننه)) وليکئ.

د دې کار په ترسره کولو سره به رايه ورکوونکي حتماً ستاسو ستاينه کوي او حتی هغه کسان چې تاسو ته يې رايه هم نه ده درکړې، تاسو به ديوه ښه کانديد په صفت په خپلو ذهنونو کې ساتي.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کمپاین ادبیات

د کمپاین ادبیات د سیاسي اعلاناتو یو خورا پخوانی او مؤثر شکل دی، د کمپاین ادبیات د یوه نوماند علاقه او تعهدات په ډاګه کوي او دهغه د افکارو او قدرت ښودنه کوي، په بل عبارت دا ستاسو پیغام دی چې کور په کور او په غونډو کې یې باید توزیع کړئ او لاندې سوالونو ته ځواب ووایي.

۱- زه ولې د دې چوکۍ د ترلاسه کولو کوښښ کوم؟

ځواب باید ستاسو له شخصیت، مسلک او ستاسو له سیاسي سوابقو سره ګډوي، ستاسو اهداف تاسو د خپلې وظیفې د بهترین فرد په حیث معرفي کوي.

۲- رایه اچوونکي باید ولې توجه وکړي؟

د دې پوښتنې ځواب مو هم باید له منطق او موقف سره داسې ارتباط ولري چې په انتتخابوونکي هیئت باندې اغیزه ولري.

۳- هغه اساسي موضوعات کوم دي چې انتخابوونکی هیئت ورسره مخامخ کیدونکی دی، او ولې هغه دوی ته مهم دی؟

د کمپاین د ادبیاتو ساده برخه هغه کوچنۍ معلوماتي پاڼې دي چې ستاسو د خط مشی اساسي ټکي پکې ځای شوي وي.

دغه وړې پاڼې کیدای شي د یوه داسې پسټ کارت په څیر وي چې په هغو کې د کمپاین دری کلیدي پیغامونو او تصویر ته ځای ورکړل شوی وي.

معلوماتي پاڼې د یوې معمولي پاڼې په اندازه وي چې دواړه مخونه یې چاپ شوي وي.

لنډه داچې هغه رسمي کارتونه چې ستاسو تصویر، نوم او نښان پکې وي له رایه ورکوونکو سره مرسته کوي تر څو تاسو د رایې اچونې په پاڼو کې د ټاکنو په ورځ پیدا کړي.

۳،۲،۳ د مالي امکاناتو پیدا کول

د ۲۰۰۵ کال په ټاکنو کې یو شمیر کاندیدانو د کمپاین د مصارفو لپاره د انتخاباتو د قانون لخوا له ټاکل شویو (۷۵۰۰۰۰) افغانیو چې د (۱۵۰۰۰) امریکایي ډالرو معادل وې زیاتې پیسې درلودې، خو په عین حال کې یو شمیر نورو د خپلو کمپاینونو لپاره ډیرې لږ پیسې لرلې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته ده چې د مالي امکاناتو د برابرولو خبره مطرح کیږي، د مالي لارو چارو برابرول په دې معنی نه دي چې ګواکي د چوکي د لاس ته راوړلو لپاره رشوت ورکي یا د چوکۍ حاکمیت پلوري، بلکې د انتخاباتو د دیموکراتیکې پروسې د حمایت او د بیلابیلو احزابو له مابین څخه د یوه حزب، یا بیلابیلو اشخاصو له منځ څخه د یوه شخص د انتخاب لپاره یوه قانوني لاره ده.

که تاسو ملي شورا ته د تلو تصمیم نو له تمویلوونکو څخه باید د بودجې او مالي امکاناتو د تر لاسه کولو په لټه کې وئ.

دلته دوې مسئلې مهمې دي:

۱- مالي وجوه: معنا داچې له میملستیا نیولې د پوسټرو تر تیارولو، د معلوماتي پاڼو د کاپي کولو، زیرپیرانیو د جوړولـو او آن د انتخاباتو په ورځ د انتقالاتو لپاره تاسو باید واقعي پیسې ولګوئ.

۲- له رشوت او بډو د هر ډول ادعاء څخه د لیرې والي لپاره باید په دې اړه چې ستاسـو ملاتـړ لـه کـوم لـوري دی، شفاف او روښانه وي.

که تاسو د بودجې د لاس ته راوړلو روښانه ریکارډ ولری نو له خلکو سره یې هم شریک کړئ او له خپلو سیالانو وغـواړئ چـې ستاسو په څیر عمل وکړي.

د قوي پایې په لرلو سره کولای شئ په اسانۍ سره د خپل کمپاین لپاره بودجه ترلاسه کړئ ځکه تاسو د رایو له شـمیر مخکـې ګټونکي بلل کیږئ، نو که غواړئ چې ګټونکي شئ په دې عمل وکړئ.

یو شمیر خلک په دې باور دي چې د کمپاین مالي لارې چارې د کمپاین د تمویل سبب کیږي.

له دې کبله چې پیسې مهمې او په سختۍ سره پیداکیدونکې منبع ده، هغه په سمه توګه ولګوئ، مهم موضوعات او فعالیتونه شته دي چې هغو ته د تیاري لپاره باید پیسې مصرف کړئ.

د کمپاین د تمویل لپاره دوه شیان (پیسې او وخت) ډیر مهم دي، پیسو ته باید د ضرورت پـه هـره لحظـه کې د لاس رسي وي او که داسې ونشي بې له شکه چې د کمپاین د دریدو او ټیم د روحیې د تخریب باعث کیږي.

د همدې دلیل په اساس د مالي وجوهو لپاره باید داسې پلان جوړ شي چې ګام په ګام د مالي منـابعو د زیـاتوالي لارې چـارې پکې په نښه شوې وي.

اضافي منابع که څه هم چې پیسې نه وي د کاندید د پیغام په رسولو کې مرسـته کـوي او د لازیـات ملاتـړ د انسـجام باعـث کیږي.

د مصارفو د پروژې جوړونې او واقعي بودجې ترتیب ته د مالي لارو پـه پیـدا کولـو کـې سـمه توجـه وکـړئ او لـه قرضـو ډه ډه وکړئ.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

همیشه له هغه څه زیات زیرمه کړئ چې شاید مصرف شي، د تجارانو له نظره د انتخاباتو پرمهال نرخونه جګیږي، بناءً تاسو اړ یاستئ چې د مصارفو د پروژې د جوړولو پرمهال لاندې ټکي په پام کې ونیسئ:

دکمپاین مرکز موباید هیڅکله له پیسو نه وي خالي، او مالي آمر مو په خپل پلان کې لاندې ټکي په پام کې ونیسي:

١- د دفتر کرایه، کلي مصارف، مواد او تجهیزات.

٢- د کارکوونکو معاشونه (که د تادیه وړ وي).

٣- د پوسترونو او نورو چاپي نشراتو لګښتونه.

٤- د بودجې د لاس ته راوړنې د فعالیتونو مصارف.

٥- د کمپاین د سفرونو مصارف.

٦- داوطبانه سفارشي ضروریات.

٧- مطبوعات.

٨- د ټاکنو په ورځ د رایه ورکوونکو انسجام او تنظیم.

د کمپاین بودجه که د کمپاین د ټولو لګښونو لپاره بسنه نه کوي نو مصارف مو په څو برخو وویشئ، مثلاً آیا د ځینو غونډو له جوړولو پرته کولای شئ کمپاین وکړئ؟

آیا زیات شمیر پوسترونه چاپولی شئ؟

د کومو حوزو له مشرانو سره باید لومړی ملاقاتونه وشي؟

د کمپاین مرستندویانو ته راپور باید د هغوی ترمشخصې اعانې پورې محدود وي، داکیدای شي په تاسو او ستاسو پـه تګـلاره باندې د ډاډ او منني یوه لاره وي، دغه راز دیته هم لاره هواره کړي چې تمویلونکي په تاسو باور وکړي او ستاسو بعدي کمپاین ته تیار شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٤,٢,٣ دفاعي نقش

سیاست خپله توره څیره زیاتره وخت په وروستیو لحظاتو کې ښکاره کوي، مایوسي او ناهیلي کاندیدان په داسې وختونو کې خصوصاً هغ وخت چې په خپله ماتې باندې باوري شي په منفي تبلیغاتو لاس پورې کوي او آن چې د ډېرو تاوتریخ وزمه او ناخوښه کوونکو کارونو لاس پورې کوي.

نو څنګه باید له هغوی سره مقابله وشي؟

له منفي کمپاینونو او ځانګړو عملیاتو سره معامله کول

منفي کمپاینونه د دوو مشخصو غبرګونونو پایله یا غوښتنه ده. دا د نوماند بایللو یا ګټلو ته ګټه نه رسوي. که د حقایقو او اساسي مسایلو په اساس وي، د شخصي متجاوز کړنو او ناسمو اعمالو په اړه د ټاکنو د کارکوونکو د خبرولو لپاره د مرستو یوه قانوني وسیله ده چې د سیاسی دفتر د لاسته راوړلو په فکر کې وي. دا نه یوازې د ګمراهۍ او د شهرت د له منځه تلو باعث ګرځي، بلکې ښایي ستاسو پلویان یا رایه ورکوونکي کړلاري یا احساساتي کړي. کله چې د یو منفي کمپاین له خوځښت سره مخ شوی، ښه به دا وي چې په دقیقو او ژورو معلوماتو ډډه ولګوی او کله چې مو ستراتیژي په ټپټه د تهمت په لور درومي، له کړی بهر اوسی. که دا کار بې بنسټه وي، د منفي اعلان موضوع ښایي د یو ماته خوړلي حیوان په توګه وي او د رایه ورکوونکو د همدردۍ د لاسته راوړلو لامل شي.

د بریدونو وروستي وختونه ډیری مهال په سروې ګانو کې د وروسته پاتې کاندیدانو له خوا، د مسیر د بیا راګرځولو په هیله ترسره کیږي. مطالعات ښیي چې دغه ډول ستراتیژۍ ډیرې کمې اغیزمنې او موثرې وي ځکه رایه ورکوونکي دغه کار د دوی د غولولو لپاره د یو سوقصد په شان بولي. که دغه پیښې واقعیت ولري، ولې دغه پیښې داسې وختو کې راڅرګندې شوې، چې د منفي کمپاین موخه په ډیره سختۍ سره ځوابګویه ده؟ لاتراوسه هم، د پیاوړي او مخکښ سیال د چپه کولو لپاره د یو نوماند په وروستي وخت کې د منفي کمپاین د حملو یا تورو تبلیغاتو د درولو لپاره څه په لاس کې نشته. نو له همدې امله، ښه به دا وي چې په کمپاین کې د درېیمې ډلې دغه شان حملو او بریدونو ته تیار او پیشبین و اوسو.

په وروستیو شیبو کې له حملو څخه د خوندي پاتې کیدو لپاره باید څه وشي؟

د دې لپاره لاندې څو توصیو ته پام وکړئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- ټول هغه منفي معلومات چې ستاسو حریفان ترې استفاده کوي نشر کړئ، دا شاید ستاسو هغو پخوانیو کړنو ته د تشریح او معذرت غوښتلو چانس په لاس درکړي چې پخوایې مرتکب شوي یاست.

رایه ورکوونکو زیاتره د هغو منفي حملو په اړه عکس العمل ښیي چې مخکې یې د هغو په برخه کې اطلاع حاصله کړې ده.

مطبوعات هغو معلوماتو ته ډیره لیوالتیا لري چې تکراري نه وي.

۲- هیڅکله د خپلو رقیبانو ادعاء بې ځوابه مه پرېږدئ، د رقیبانو په حملو باندې سترګې پټول ستاسو کمپاین ته زیان رسوي، د اتهاماتو په ځواب کې دومره معلومات وړاندې کړئ چې حمله دفعه کړي، تشریحات مو باید په آسانۍ سره قابل د فهم وي.

رټ انکار اغیزمن نه دی او کله خو د اتهاماتو د منلو یوه لاره هم بلل کیږي، جروبحث بیرته د کمپاین یا خپل پیغام موضوعاتو ته واړوئ.

۳- هیڅکله دروغ مه وایاست، د ضرورت په وخت کې خپله تیروتنه او نیمګړتیا ومنئ لیکن هغه ستونزه چې موجوده ده شرحه یې کړئ.

٤- ترحملې وروسته یوه سریعه ستراتیژي اجراء کړئ او مسئلې ته د ځواب ویلو په هدف عمومي ناستې او مطبوعاتي کنفرانس دایر کړئ.

٥- یو داسې ویاند وټاکئ چې په هماغه لحظه د اتهاماتو د ځواب ویلو لپاره تیار وي.

٦- ځان داسې عیار کړئ چې مطبوعات په هر وخت کې تاسو ته لاس رسئ ولري، که رقیبان مو حقائق په ناسمه توګه وړاندې کوي تاسو هغه مطبوعاتو ته افشاء کړئ.

۷- د یوې حملې ځواب هیڅکله په مهربانۍ مه ورکوئ، ځکه کیدای شي دوباره تازه او اصلي حملو ته د ځواب نه ویلو باعث شي، علاوه پردې ستاسو او ستاسو د کمپاین د تګ لوري د تغییر باعث کیدلی شي.

ټاکنیز تاوتریخوالی

امنیتي اندیښنې په جدي ډول محدودونکې دي، د نوي افغان حکومت له راتګ ډیره وخت نه وو تیر شوی چې په ۲۰۰٤ او ۲۰۰٥ کلونو کې په جنوب او جنوب غربي ولایتونو کې امنیتي اندیښنې د انتخاباتي کمپاینونو د فعالیتونو مانع شوې.

د رسمي سرچینو په قول د انتخاباتي پروسې په بهیر کې ۸ تنو کاندیدانو، د انتخاباتو کارکوونکو او کاتبانو خپل ژوندونه له لاسه ورکړل.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

علاوه پر دې دکاندیدانو تهدید بیلابیلو شکلونه پیدا کړل، تر ټولو مهمـه دا ده چـې د یـوه تهدیـد احساس هـم د یـوه واقعـي تهدید په څیر مخرب کیدلی شي.

له امنیتي اوضاع څخه باید احوال ولرئ، حتی که امنیتي ځواکونو په خپلو قاغوشونو کې تګ راتګ هم کوي مګر تاسو بایـد د یوه کاندید په توګه د لاندې لارو څخه په استفادې سره د خپل ځان حفاظت وکړئ:

۱- د خپلو دیموکراتیکو مقاصدو کې ربښتیني اوسئ او په کمپاني کې له سیالو ملیشو ځان لیرې وساتئ.

۲- له مدني سازمانونو او مذهبي اشخاصو څخه د ملاتړ او د انتخاباتي بهیر د تهدید او خشونت پـه برخـه کـې د خلکـو توجـه راجلب کړئ.

۳- مطبوعات خبرکړئ او له هغو څخه استفاده وکړئ، له قدرت څخه د ناوړه استفادې پـه واقعـوکي د مطبوعـاتو خـبرول ډیـر مؤثر دي او دا کار مجرمان له دې راګرځوي چې په جرم او فریب لاس پورې کړي.

٤- د ضرورت په وخت کې له هغو مقاماتو مرسته وغواړئ چې د اردو او پولیسو کنترول یې په لاس کې دی.

۵- له ملګرو ملتونو سره تماس ونیسئ ځکه د انتخاباتي تاوتریخوالي په صورت کې د نړیوالو څارونکو ټیمونه دا توان لري چې مسؤل مقامات خبر کړي او له هغوی سره دا موضوع شریکه کړي.

۵،۲،۳ د پرمختګ ارزونه

په هر کمپاین کې د دوهم ځلي نظر پوښتنې د نظریې میکانیزم د دې لپاره ډیر مهم دی چې خپـل ټـول فعالیتونـه او د خپـل ټیم مؤثریت و ارزول شي.

نظر پوښتنه د دې چانس درکوي چې آیا ستاسو ټیم په سم لوري روان دی او که نه هسې لوبه پرمخ وړي او د مبارزې شکل باید تغیر ومومي.

دوې لارې شته چې تاسو کولای شئ چې د هغو په وسیله د خپل کمپاین پراختیا وټاکئ.

په هماغه لحظه چک کول

د کمپاین آمرین همیشه د کمپاین د ټیم تر ټولو ډیر خوشبین اعضاء وي، د هغوی په څیړنو کې تاسو تقریبـاً همیشـه داسـې یو څوک یاستئ چې ضربه واردوئ، لیکن دا موضوع همیشه حقیقت نه لري، دا شاید ستاسو برى وي چې خپل شـیان چـک

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړئ، مخصوصاً په هغو ځایونو کې چې د تردید وړ وي، دا ثابته کړئ چې په کار اچـول شـوي منـابع کـافي دي او پـه مسـاوي توګه مصرفيږي.

د وسائلو چک کول د کمپاين مرکزي قرار ګاه ته له هغه شي د انحراف مفکوره ورکوي چې پلان شوي دي.

ساحوي ګزارشونه:

د ساحوي آمرينو ګزارشونه بايد ستاسو د کمپاين مرکز په خپلوسيمو کې د کمپاين له موثريت او پرمختګ څخه خبر کړي او ستراتيژي جوړوونکي ته بايد دا مفکوره ورکړي چې نور بايد څه وشي او کمپاين په څه ډول پرمخ ولاړ شي لکه آني چک کول، دغه فعاليت د بصري تفتيش په ګډون له رايه ورکوونکو، سيمه ايزو اوسيدونکو او کليدي مخبرانو سره خبرو ته کولو تـه هـم شامل دی.

داسې څارونکي استخدام کړئ چې خلکو د حملو، او هغو خلکو په مقابل کې چې خلک ستاسو په ضد تحريک کوي د اجنټانو په توګه کار، او له تاسو څخه دفاع وکړي.

دغه اجنټان به دغه راز له کوچنۍ سطحه هم ساحوي راپورونه او ارزونې برابروي.

د مشاهداتي مسابقې وضعيت د څارنې او ارزونې د بهير يوه برخه ده، او د همدغه فعاليت له مخې په مطبوعـاتو کې ستاسـو ورځنی حضور سنجول کيږي.

د لاس ته راغلو اهدافو ارزونه بايد لاندې ټکيو ته شامله وي:

١- په محلاتو کې د ورځني حضور لپاره: کيسټې، پوسټرونه، سرينبناکې پاڼې، معلوماتي پاڼې او نور ...

٢- په فضاء کې د ورځني حضور لپاره: په دوو يا زياتو راديويي سټيشنونو او خبري راديوګانو کې ظهور.

٣- په نشراتو کې د ورځني حضور لپاره: په مطبوعاتو کې په وخت سره د پيښو له عکسونو سره د ښو ليکل شويو مقالو نشر.

٤- د راپور ورکړل شويو رايو د ترلاسه کولو ابتکار، لکه د مخورو خلکو موافقه او د مذهبي ډلو په شمول لـه بيلابيلـو سـازمانونو سره ملا قاتونه.

په ياد مو وي چې د مطبوعاتي کمپاين ټول مؤثريت يوازې په ساحو کې د څارونکو د ارزونې په اساس نه دی، سروې ګـانو دا ښـودلې ده چـې لـه رقيبـانو څخـه ستاسـو وړانـدې والی د پروسـې د تکميـل لپـاره دی، ستاسـو طبقـه بنـدې هميشـه د دې تعيينوونکې ده چې آيا ستاسو پيغام د مخامخ خبرو اترو له لارې نقل شوی او که د مطبوعاتو، يا داچې له دې ټولـو سره هـيڅ تړاو نه لري.

د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ www.ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کمپاین کمیټه

ستاسو د سازمان پالیسي جوړونکې برخه یا د کمپاین کمیټه د زیاتره ستونزمنو دندو د اجراء او پروګرامونو ارزونه په غاړه لري.

په کمیټه کې باید تاسو خپله او ستاسو د ټولو، حقوقي، عملیاتي، مالي، تحقیقاتي برخو آمرین، یعني د کمپاین عمومي آمرین برخه ولري، او د کمپاین عمومي آمرین به د رئیس د معاون په توګه کارکوي.

کمیټه به د عملیاتو د ټولو لارښوونو، د فعالیتونو د پروګرامونو، د کمپاین د ستراتیژۍ، د پرمختګ د حرکاتو او تر انتخاباتو پورې د ټولو هغو اړونده شیانو مسؤلیت په غاړه لري چې د لارښوونې پالیسۍ ته ضرورت لري.

د کمپاین د ټولو فعالیتونو څخه د اطلاع په هدف تاسو باید په اونۍ کې یوځل د کمپاین د مرکزي قرار ګاه څخه د عملیاتو راپور تر لاسه کړي او لازم تصامیم ونیسئ.

شاید د یوه ډیر با مصرفه او ښه پلان سره سره بیاهم ساحوي نظر پوښتنې وښیې چې ستاسو سیال تر تاسو مخکې دی، نو د داسې یوې منفي نتیجې سره د مخامخ کیدو په صورت کې یو وار بیا د خپل ټیم له غړو سره د ترسیماتو تختې ته ولاړ شئ او د خپل پلان اجرائیوي لارې له نظر تیرې کړئ، او له نظر پوښتنې سره سم د خپل کمپاین په اجرائیوي لارو کې تعدیلات راولئ.

که تاسو په دې فکر کې یاست چې په انتخاباتو کې موکامیابي امکان نه لري، په دې صورت کې دسیالۍ پریښودل یوه له هغو لارو څخه ده چې عمل پرې وکړئ او خپل ضرر راکم کړئ، لیکن که تاسو خپل کمپاین سم ترسره کړی وي نو د سیالۍ پریښودل باید وروستی انتخاب وي.

که د کمپاین په بهیر کې ستونزې پیدا کیږي، کمیته مو باید د اشتباهاتو په پیداکولو کې فعاله وي او لازمي اصلاحات رامنځ ته کړي.

تاسو باید سختو سوالونو ته صادقانه ځواب ولرئ، د مثال په توګه:

تاسو د خلکو له ډلو سره په رابطه کې یاستئ؟

آیا واړه جوړجاړي ستونزه حل کولای شي؟

که ځواب منفي وي په دې حالت کې باید خپله تګلاره تغییر کړئ.

آیا د پیسو کمښت یوه ستونزه ده؟

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

که داسې وي تاسو باید زر ترزره هغه پیدا کړئ، د څار او ارزونې په صورت کې باید ستونزې په نښه شي او فوراً د حل لارې ورته ولټول شي، ځیني وخت کیدای شي ستونزه د کاري ټیم د غړو په تغییر او تبدیل او په مناسب ځای کې د هر شخص په ګومارنې سره حل شي.

مګر د کامیابۍ په وړاندې ځیني داسې ستونزې هم ممکن پیدا شي چې د یوه لوی او جدي تغییر غوښتونکې وي، مثلاً د بې کفایتۍ، خیانت او داسې نورو له امله د یو شمیر کلیدي کارکوونکو لیرې کول.

د ستونزو حل لارې باید پرته له دې چې څومره مشکلې دي زر تر زره تطبیق شي، باید له یاده ونه باسئ چې د کمپاین پرمهال تاسو له وخت سره سیالي کوئ.

۳,۳ اړیکې او ارتباطات

مطبوعاتو په دې وروستیو کلونو کې په افغانستان کې د پام وړ ځای نیولي، که ښه وي او که بد، اخبار او نورو معلومات په چاپي، غږیزو او تصویري رسنیو سربیره په دې انټر نیټ هم خپرېږي چې د رسنیو دغه پراخ فعالیت د خلکو په افکارو او اعمالو هم تاثیر کړی وي، خصوصاً په لویو ښارونو کې چې د هر ډول رسنیو د فعالیت سیمې دي.

کور په کور ګرځیدل او له خپلو پلانونو او پروګرامونو څخه د خلکو خبرول کافي نه دي په تیره بیا په هغه لنډ او تنګ وخت کې ستاسو انتخاباتي کمپاین لپاره ټاکل شوی دی، نو تاسو مطبوعاتو ته ضرورت لرئ او مطبوعات له تاسو سره هغو کسانو ته د پیغام په رسولو کې خورا لویه مرسته کوي چې د لاس ورکولو چانس مو نه دی ور سره پیدا کړی او یا هم نه یاستئ توانیدلي چې لنډه وینا ورته وکړئ.

له ورځپاڼو، تلویزیون او رادیو څخه استفاده وکړئ او له دې لارې د رایه ورکوونکو د جلبولو چانس لاس ته راوړئ.

له مطبوعاتو سره ښه روابط

اضافي وخت له مطبوعاتو سره د ښو روابطو په تامین کې مؤثر دی، په دې اساس لاندې څو ټکي په پام کې ونیسئ.

۱- د مطبوعاتو له کارکوونکو سره ښه روابطه پیدا کړئ او هغه وپالئ.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- منصفانه عمل وکړئ، معنا داچې له مطبوعاتو سره د معاملې په وخت کې یو ته په بل ترجیح مه ورکوئ.

۳- کله چې له تاسو نظر پوښتل کیږي دقیق ځواب ورکړئ ځکه دا وړیا تبلیغات دي چې له لاسه باید ورنه کړل شي.

٤- که په فوري ډول د مطبوعاتو لخوا مطرح شوي سوال ته ځواب نه لرئ او د حقایقو راټولولو ته ضرورت لرئ، د خبریال شماره واخلئ او د ځواب تر موندنې وروسته له هغه سره اړیکه ونیسئ، په هر صورت بې ځوابه یې مه پریږدئ.

٥- مطبوعات همیشه د اخبار په لټه کې وي نو خپلو فعالیتونو ته خبري ارزښت ورکړئ.

٦- رایه ورکوونکو ته د رسیدو په هدف له هر ډول مطبوعاتو څخه استفاده وکړئ.

له مطبوعاتو سره ښه روابط درلودل اوږده مهال پانګه اچونه ده، خبریالان هغه کاندیدان ذهن ته سپاري چې دوی یې له پوهنې او درک څخه متاثر شوي وي او له دوی سره شوی عمل له خپلو نورو همکارانو سره شریکوي.

په بحراني حالاتو کې ستاستو مطبوعاتي دوستان کولای شي ژورنالیستانو ته د مناسبو مشورو په ورکولو سره هغوی ستاسو لور ته رامات کړي او په وړیا ډول ستاسو مرستندوی وګرځي.

سیاسي اعلانات

د انتخاباتو قانون ټولو کاندیدانو ته مساویانه زماني او مهلتي لاس رسي ته لاره هواره وي (په عادالانه ډول او بې طرفۍ سره د نظریاتو د نشرولو په برخه کې ٥٠مه ماده).

ټولیزې رسنۍ لکه (رادیو، تلویزیون او چاپي نشرات) باید د کاندیدانو تګلارې، لیدلوري او اهداف په منصفانه او بې غرضه توګه نشر کړي.

په تیرو انتخاباتو کې له دغې مادې څخه په پیروۍ د کمپاین د دورې په څلورو اونیو کې د ولسي جرګې ټولو کاندیدانو ته د پنځو دقیقو رادیویي او دوو دقیقو تلویزیوني خبرو چې دوه ځله نشریدلې وړاندیز شوی وو، د ولایتي شوراګانو لپاره د څلورو دقیقو رادیویي او دوو دقیقو تلویزیوني خبرو چې د یوځل نشر وړاندیز شوی وو.

د انتخاباتو خپلواک کمیسیون باید د انتخاباتو له تاریخ څخه لږ تر لږه شپیته ورځې مخکې د رسنیو د څارنې یو کمیسیون جوړ کړي تر څو د انخاباتي کمپاین له دورې څخه د مطبوعاتو د مساویانه پوښښ څارنه او په دې برخه کې شکایتونو ته رسیدګي وکړي.

سره له دې چې زیاتره خلک د وړیا نشراتو لپاره وړاندیز شوې دقیقې مؤثرې نه ګڼي، لیکن دا تاسو ته د دې فرصت درکوي چې رایه ورکوونکو ته خپل ځان او اساسنامه ور وپیژنئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کار دغه راز له تاسو سره د هغو اشخاصو په جلب کې هم مؤثره ونډه دلودلی شي چې د ويناوو په عام محل کې ګډون نشي کولی.

غوره ده چې په دې برخه کې لاندې ټکي په پام کې ونيسئ:

- ♣ په موزون او کرار آواز سره خبرې وکړئ (ډيرې تيزې نه).
- ♣ د تکيه کلام له تکرار څخه ځان وساتئ.
- ♣ د کمپاين تر دريو موضوعاتو پورې ځان محدود کړئ.

ستاسو د رسنۍ انتخاب

له کومو رسنيو څخه، څه وخت او څه ډول استفاده بايد ستاسو د کمپاين د عمومي پلان يوه برخه وي، د هيواد په اکثره سيمو کې چې بريښنا پکې نه شته، راديو ته د ټولو مطبوعاتو په پرتله د اوريدو او پيغام رسولو د ملي او معمولي وسيلې په سترګه کتل کيږي.

راديو

د راديو شهرت خورا پخوانی او د جامعې د ټولو برخو له اقتصادي وضعيت سره مناسبت لري.

راديو د ټولو رسنيو په پرتله د انتخاباتي کمپاين او رايه ورکوونکو د جلب لپاره مهمه رسنۍ ده، راديو دغه راز تر انتخاباتو پورې د مربوطه موضوعاتو د نشر قابليت هم لري او په يوه وخت کې ګڼ شمير رايه ورکوونکو ته د پيغام رسولو امکانات لري.

د خپلې کانديدۍ اعلان مو بايد راډيو ستيشنونو ته ورکړئ څکه له يوې ځانګړې رسنې سره معامله او د نورو پريښبودل به نا مناسب عمل وي.

د اعلاناتو او انتشاراتو په څنګ کې هڅه وکړئ چې له راډيو ګانو سره مرکې وکړي او د کمپاين درى پيغامونه مو خلکو ته ورسوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په رسنيو کې له ځنډ پرته حضور ستاسو له نامه سره د خلکو د آشنايي ډېره غوره لار ده، دغه راز له دې لارې تاسو کولای شئ اوريدونکي د خپل کمپاين له فعاليتونو څخه خبر کړي.

تلويزيون

د انخاباتي اعلاناتو لپاره له تلويزيون څخه استفاده ډېره قيمته تماميږي، مگر نورې لارې هم شته چې له تاسو سره په تلويزيون کې د ښکاره کيدو لپاره مرسته کوي.

په تلويزيونونو کې په وړيا ډول د ښکاره کيدو يوه لار د رسنيو اړايستل دي تر څو له تاسو سره مرکې وکړي او ستاسو فعاليتونه يا د موضوعاتو په اړه ستاسو دريځ د هغو خبرونو په شان وانگيري چې خلکو ته د اوريدلو ارزښت لري.

هيڅ شی دومره جالب نه دې لکه د مرکه کيدونکي ښکلی اواز، کوښښ وکړئ هغه مرکه کيدونکی تاسو و اوسئ، تاسو له همدې امله ممکن پروگرامونو ته دعوت شی، مگر د دغه موقف او په تلويزيون کې د وړيا ښکاره کيدو د مؤفقيت د لاس ته راوړلو وروسته په ياد ولرئ چې د مرکې لپاره تياری ونيسئ او په دې فکر وکړئ چې د اوريدونکو له يوې ځانگړې ډلې غوړونو ته څرنگه د خپل کمپاين دری عمده ټکي ور ورسوئ.

هيره مو هنه وي چې په تلويزيون کې د هيڅ خبرې لپاره دوهم چانس نشته، خصوصاً په هغو مرکو کې چې په ژوندۍ توگه خپريږي.

په دې ځای کې ستاسو ټول ځوابونه وروستني دي.

چاپي مطبوعات

هغه دليل چې په راديو او تلويزيون کې د را څرگنديدو لپاره وړاندې کيږي په چاپي مطبوعاتو کې هم د تطبيق وړ دی، تلويزيون او راديو خپل زياتره موضوعات له ورځپاڼو او مجلو څخه تر لاسه کوي، که تاسو په ورځپاڼه کې ځان ته ځای پيدا کړلی شی، نو تلويزيوني او راديويي مصاحبې ته د لارې پيدا کولو چانس مو زيات دی.

له خپل مطبوعاتي مسؤل څخه وغواړئ چې د نشر لپاره ښکلې او موزونې مقالې وليکي، په عين حال کې ايډيټور هم مسؤليت لري چې ضعيفه مقالې نشر نه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځپاڼو او مجلو کې دغه راز د خپل عکس له چاپ څخه هم ځان مطمئن کړئ، د هغو محافلو لیست وغواړئ چې مطبوعات او عکاسان یې کوَر کوي، وروسته تاسو کولای شئ په محافلو کې د خپل ګډون لاره تعین کړئ.

انټرنیټ او متني پیغام

په معلوماتي ټکنالوجۍ کې سریع انکشاف د کاندیدانو پرمخ د یوې بلې رسنۍ لاه هم پرانیستې ده چې هغوی یې تسخیرولی شي، په ښار او د ځوانانو په منځ کې ډیر خلک شته چې انټرنیټ کاروي، تاسو له دې لارې کولای شئ له هغوی سره تماس ونیسئ.

په دې برخه کې مو لومړی کار باید د یوې انټرنیتي پاڼې پرانیستل وي او په دغه پاڼه کې د بیلابیلو موضوعاتو په خپرولو سربیره د لیدونکو نظر هم پوښتلی او د هغو مطابق ځواب ورکولی شي، دغه راز کولای شئ رایه ورکوونکي د ایمیل له لارې دعوت کړئ.

هغه انټرنیټي پاڼې ولټوئ چې ځوانان پکې جروبحث کوي، لکه فیسبوک (face book) او داسې نورې پاڼې.

د مبایل له لارې د مسیج یا S.M.S په لیږلو کولای شي رایه ورکوونکي له خپلو برنامو او پلانونو خبر کړئ دا خصوصاً ځوانانو د رسیدو ډیره ښه لاره ده، په هر صورت دا کار ډیر لګښت غواړي نو له دې کبله ځانونه مطمئن کړئ چې ستاسو دغه کار د پیسو ارزښت لري او کنه؟

اضافي مشورې

له هر ډول رسنۍ څخه چې استفاده کوئ تاسو باید له هغو خلکو سره معامله وکړئ چې په پای کې هغوی ستاسو په اړه د نظر د اظهار تصمیم نیولی شي، د هغوی کیدای شي تاسو خوښ نه شی، طبعاً ستاسو هم نه خوښیږي مګر ستاسو په انتخاباتي کمپاین کې شخصي تمایلات باید ځای ونلري.

له مطبوعاتي کارکوونکو سره همیشه په په غوره اقداماتو ځانونه مخامخ کړئ او هغوی تر خپل تاثیر لاندې راولئ.

د لومړي ملاقات پرمهال له خپلې مطبوعاتي بستې سره چې لاندې شیان پکې وي تیار اوسئ:

۱- بیوګرافي مو باید له دوو صفحو نه وي زیاته او ستاسو په اړه ټول ضروري معلومات پکې ځای شوي وي.

۲- ستاسو هر ډول رنګه او ساده مګر ښکلي عکسونه پکې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د موضوعاتو په اړه لنډې جملې.

٤- سرښناکې پاڼې او د کمپاین نښانې.

۵- ستاسو د کمپاین د هغو غونډو تصویرونه چې مطبوعاتو کوَر کړي وي.

ټول مطبوعاتي مراکز کوَر کړئ او د مطبوعاتي کارکوونکو د اړکیو شمیرې چې له تاسو سره ملاقات کوي یاداشت کړئ، ځکه تاسو د اړیکو دغو شمیرو ته په مختلفو وختونو کې ضرورت لرئ خصوصاً کله چې ستاسو کمپاین له بحران سره مخ شي.

٤،۳ د انتخاباتو ورځ او وروستۍ څارنې

انتخاباتي کمپاین د انتخاباتو له ورځې سره نه ختمیږي، بالعکس کله چې د رایې ورکولو مرکزونه ترل کیږي دا هغه وخت دی چې د بایللو او گټلو تصمیم پکې نیول کیږي.

دغه شیبې نه په دې لحاظ چې د اوږده مهال کار د حقیقي پایلو د معلومیدو وخت دی، له دې امله هم ډیره مهم دی چې هسې نه یو شمیر خلک له فرصت څخه استفاده وکړي او د خپل بري لپاره په حقائقو سترگې پټې کړي.

له دې کبله د یوه ښه کمپاین لپاره باید له دې هم سړی خبر وي چې د انتخاباتو له ورځې وروسته به څه کیږي او له همدې اوضاع سره سم خپل ملاتړي تیار کړي.

د انتخاباتو په ورځ بالقوه اختلالات

د ۲۰۰۵ کال په پارلماني انتخاباتو کې د تقلب مکررې ادعاوې وشوې چې یو شمیر په لاندې ډول وي:

- د مسلحو ډلو لخوا تهدید، مثلاً د وسله والو لخوا د رایې ورکولو د مرکزونو اشغالیدلز

- د محلي حکومت د طرفدارو مامورینو موجودیت، لکه د ولسوال لخوا د رایې ورکول د یوه مرکز بند ساتل، له دې کبله چې یو کاندید یې د خپلوانو له جملې څخه وو او هغه سیالان درلودل.

- د هغو کارکوونکو موجودیت چې د انتخاباتو د مشترک نظارتي ټیم غړي خو په عین حال کې رشوت خواره وو.

- د رایې اچونې نا مناسب مراکز، مثلاً د یوه کاندید په کور کې.

- د نوماندانو له لوري د رایې ورکولو د مرکزونو اشغال، هغه کاندیدان چې له وسله والو ډلو سره یې تړاو درلود.

- د کاندیدانو د استازو لخوا رایه ورکوونکو ته د رایو په بدل کې پیسې ورکول.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د رایې د ګڼ شمیر کارتونو موجودیت، او ځوځلي رایه ورکول لکه دهغو کسانو اخستل چې شخصي کاندید ته رایه ورکړي یا دا چې رایه ورنه کړي.

- د ښځو له کارتونو څخه په استفادې سره د هغو په نماینـده ګـۍ رایـه ورکـول، لکـه چـې پـه ځینـو لـیرې پرتـو سـیمو کـې د احصائیو په اساس ښځو رایې ورکړې دي لیکن په رایه اچونه کې نه دې لیدل شوې.

- په کورونو یا نورو ترړل شویو ځایونو کې د رایو د صندوقونو ډکول.

د رایو شمیرلو په بهیر کې نهایي اختلالات

د ټاکنو د ورځې په نورو معضلاتو سربیره تر ټولو مؤثر تقلب او د انتخاباتو اعتبار تـه تـاوان اړول، د رایـو اچـونې پـه بهـیر کـې رامنځ ته کیږي.

د مخکنیو ټاکنو ځینې عیني مشاهدات په لاندې توګه خلاصه کوو:

- د ولایتي انتخاباتو په کمیسیون کې د رشـوت خـورو او طرفـدارو کـارکوونکو موجودیـت، لکـه هغـه کـارکوونکي چـې د رایـو شمیرلو په وخت کې د خپلې خوښې د کاندید رایې زیاتوي. یا یې په بدل کې پیسـې تـرې اخـلي، یـا هـم د یـوه کاندیـد رایـې کموي.

- د رایه ورکولو سپینو پاڼو په نښه کول. د مثال په ډول، د انتخاباتو کارکوونکي او د نظارت غـړي د خپـل مـورد نظـر کاندیـد، لپاره د رایه ورکولو سپینې پاڼې نښاني کوي.

- د شمیر په پاڼه کې، د کاندید د رایو مجموعې ته تغییر ورکول، مثلا هغه کارکوونکي چې ارقـام لیکـي، تهدیـد شـوي وي یـا رشوت ورکړل شوی وي. ستاسو لپاره مهمه ده چې خپل کارکوونکي په یو لړ مواردو کې، وازمویې، خصوصـا رسـمي څـارونکي، څو هغوی ښه متوجه وي او په هماغه لومړیو شیبو کې، د تقلب مخنیوی وکړی.

ایا ستاسو پلویانو د رایه ورکولو بهیر تر پایه څارلی دی؟

حتا د انتخاباتو تر ورځې وړاندې کوښښ وکړی پوه شی چې د رایه ورکولو د مرکزونو موظفین څوک دي؟ او څوک به د رایو د شمیرلو مسوولین وي؟ د هغوی د ګومارنې معیار څه دی؟

ایا هغوی د خپلې دندې په برخه کې سمه روزنه ترلاسه کړې ده؟

ایا د هغوی کوم یو له مشخص کاندید سره تړاو لري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

که کاندید د کوم تقلب هڅه کوي، تاسو کاملا د هغوی مخه نه شی نیولی، په هر حال، د رایه ورکولو په مراکزو کې، د ماهرو او ازمویل شوو کارمندانو درلودل ستاسو لپاره ډیر مهم دي. تاسې کولی شي چې لږ ترلږه، د تقلب په اړه پرلپسې راپور ورکړی او یا هغه خلکو ته افشا کړی. له دې کبله باید تاسو دوه تنه څارونکي ولری، چې د رایه ورکولو په مرکزونو کې د انتخاباتي بهیر لارښوونه وکړي او د هر ډول اختلال په اړه تاسو ته راپور درکړي.

که تاسو وغواړی چې شکایت وکړی، هغوی باید شاهدان و اوسي. کله چې د رایه ورکولو مرکزونه وتړل شي، هغوی باید د رایه ورکولو، د سپینو پاڼو په ساتنه تاکید وکړي. که ممکنه وي، یو له دوی څخه دې د رایو صندوقونه د ولایت تر مرکز پورې بدرگه کړي.

د شمیرلو په مرکز کې د یوه زیات شمیر هغو څارونکو د موجودیت تمه ولری چې د رایه ورکولو پاڼې شمیري او ددغه پروسې څارنه کوي.

واضحه ده چې تاسو باید داسې افراد ولرئ چې څلورویشت ساعته د شمیرلو د پروسې څارنه وکړي(تر دې چې صندقونه په یو بې طرفه ځای کې قلف شي) ځکه په سپینو پاڼو باندې د صندقونو د ډوکولو او د صندوقونو د ورکیدو لپاره یوه دقیقه هم کافي گڼل کیدای شي. تاسو باید پوه شی چې څوک محوطې ته لاسرسی لري او په کومه اندازه یوازې هماغه اشخاص منل شوي دي.

د مدني ټولنو له خوا د هغو څارونکو سره ښه روابط ستاسو لپاره ډیر مهم دي چې د چا پلویان نه دي، مخصوصا هغه وخت چې تاسو نه شی کولی دایمي ناظرین ولری.

کله چې ستاسو په ولایاتو کې نړیوال څارونکي موجود وي، تاسو کولی شی هغوی ته له هر ډول اختلالاتو څخه اطلاع ورکړی. که تر اوسه هم تاسو تقلب وینی، پرته له ویرې، د انتخاباتي شکایتونو د کمیسیون مقاماتو یا نړیوالو څارونکو خپل شکایت ته ورسوی. د انتخاباتي شکایتونو کمیسیون کولی شی هغه کاندیدان سلب صلاحیت کړي، چې له وسله والو ډلو سره تړاو لري.

د انتخاباتي شکایتونو کمیسیون د تقلب په ارتکاب باندې د باوري کیدو په صورت کې، کولی شي چې د رایو د دوهم ځلي شمیرلو یا حتی دوهم وار رایه اچونې اعلان وکړي.

مه پریږدی چې په مشکل سره ترلاسه کړی بریالیتوب مو په وروستیو شیبو کې غلا کړل شي.

۴ ضمیمې

۱،۴ اساسي قانون(انتخاب شوې مادې)

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل: د اتباعو اساسي حقوق او وجایب

پنځه دیرشمه ماده:

د افغانستان اتباع حق لري د خپلو مادي یا معنوي غوښتنو د تامین لپاره د قانون له حکمونو سره سم، ټولنې جوړې کړي. د افغانستان اتباع حق لري د قانون له حکمونو سره سم، سیاسي گوندونه جوړ کړي، په دې شرط چې:

۱- د گوند مرامنامه او اساسنامه د اسلام د سپیڅلي دین له احکامو او په دې اساسي قانون کې د راغلو نصوصو او ارزښتونو مخالف نه وي،

۲-د گوند تشکیلات او مالي منابع څرگند وي،

۳-نظامي او نظامي ډوله تشکیلات او هدفونه ونه لري،

۴-له بهرنیو سیاسي گوندونو یا نورو بهرنیو منابعو سره تړلي نه وي،

۵-د قوم، سیمې، ژبې او فقهي مذهب پر بنسټ د گوند جوړول او فعالیت کول، جواز نه لري.

هغه جمیعت او گوند چې د قانون له حکمونو سره سم جوړیږي، د قانوني موجباتو او باصلاحیته محکمې له حکمه پرته نه منحل کیږي.

دریيم فصل:جمهور رییس

دوشپیتمه ماده:

څوک چې جمهوري ریاست ته کاندیدیږي، باید د لاندینیو شرطونو لرونکی وي:

۱-د افغانستان تبعه، له افغان مور او پلار څخه زیږدلی وي او د بل هیواد تابعیت ونه لري،

۲-د کاندیدو په ورځ یې عمر تر څلویښتو کلونو کم نه وي،

۳-د محکمې له خوا د بشري ضد جرمونو، او جنایاتو په ارتکاب او یا له مدني حقوقو څخه په محرومۍ محکوم شوی نه وي،

۴-هیڅ شخص نه شي کولی له دوو دورو زیات د جمهور رییس په حیث وټاکل شي. په دې ماده کې راغلی حکم د جمهور رییس د مرستیالانو په برخه کې هم تطبیقیږي.

پنځم فصل: ملي شورا

یواتیایمه ماده:

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت ملي شورى، د ستر تقنيني اورگان په توگه د افغانستان د خلكو د ارادو ښكارندويه ده او د ټول ملت نماينده گي كوى. د شورا هر غړى د رايې د څرگندونې په وخت كې، د افغانستان د خلكو عمومي مصلحتونه او سترې گټې د خپل قضاوت محور ټاكي.

پنځه اتيايمه ماده:

هغه څوک چې د ملي شورا غړيتوب ته كانديد يا ټاكل كيږي، د ټاكونكو په شرطونو سربيره، دا لاندې صفتونه هم بايد ولري:

۱-د افغانستان تبعه وي يا لږ ترلږه د كانديديدو يا تعيين تر نيټې لس كاله پخوا يې د افغانستان ددولت تابعيت ترلاسه كړى وي،

۲-د محكمې له خوا د بشري ضد جرمونو، او جناياتو په ارتكاب او يا له مدني حقوقو څخه په محرومۍ محكوم شوى نه وى،

۳-د ولسي جرگې غړيو د كانديديد په ورځ د عمر پنځه ويشت كاله او د مشرانو جرگې غړيو د كانديديدو يا ټاكنې په ورځ د عمر پنځه ديرش كاله بشپړ كړي وي.

نوي يمه ماده:

ملي شورا لاندې واكونه لري:

۱-د قوانينيو او تقنيني فرمانونو تصويب، تعديل يا لغوه كول،

۲-د ټولنيزو، فرهنگي، اقتصادي او تكنالوجيكي پرمختيايي پروگرامونو تصويب،

۳-د دولتي بوديجى تصويب او د پور اخستو يا وركولو اجازه،

۴-د اداري واحدونو منځته راوړل، تعديل او يا لغوه كول،

۵-د دولتونو ترمنځ د تړونونو او بين المللي ميثاقونو تصديق او يا له هغو څخه د افغانستان بيلول،

په دې اساسي قانون كې نور مندرج واكونه.

څلورنوي يمه ماده:

قانون هغه مصوبه ده چې د ملي شورا د دواړو جرگو له خوا تصويب او د جمهور رييس له خوا توشيح شوې وي. مگر دا چې په دې اساسي قانون كې بل ډول څرگندونه شوې وي. كه جمهوررييس د ملي شورا د مصوبې سره موافقه ونه لري، كولى شي چې د وړاندې كيدو تر نيټې وروسته يى په پنځلسو ورځو كې د دلايلو له ښولو سره، ملي شورا ته مسترده كړي.

ددې وخت په تيريدو او يا دا چې ولسي جرگه يو ځل بيا هغه د ټولو غړو له دريو برخو څخه په دوو برخو رايو تصويب كړي، مصوبه توشيح شوې گنله كيږي او نافذيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوولسم فصل: متفرقه حکمونه

يوسل شپږپنځوسمه ماده:

د هر ډول انتخاباتو د څارنې او ادارې او په هيواد کې د خلکو عمومي رايو ته د مراجعې لپاره د انتخاباتو مستقل کميسيون د قانون له حکمونو سره سم جوړيږي.

۲،۴ د انتخاباتو قانون(انتخاب شوې مادې)

څلورم فصل: رايه ورکوونکي او کانديدان

ديارلسمه ماده د رايه ورکوونکو شرطونه:

د لاندنيو شرايطو لرونکي کسان د انتخاباتو په ورځ د رايه ورکولو حق لري:

A لږ تر لږه د انتخاباتو په ورځ د (۱۸) کلنۍ د عمر بشپړول.

B د رايه ورکوونکي په توګه د نوم ليکنې پرمهال د افغاني تابعيت درلودل.

C د باصلاحيته محکمې په حکم له سياسي او مدني حقوقو څخه نه محروميت

D د کميسيون له لارې د رايه ورکوونکي په توګه نوم ليکنه.

څوارلسمه ماده د کانديدانو اوصاف:

هغه شخص چې د اساسي قانون د دوه شپيتمې مادې مندرجه اوصاف ولري، کولی شي ځان جمهوري رياست او هغه شخص چې د اساسي قانون د پنځه اتيايمې مادې مندرج شرايط ولري، کولی شي ځان ملي شورا، ولايتي يا د ولسوالۍ شوراګانو ته کانديد کړي.

پنځه لسمه ماده: د کانديديدو شرايط:

۱ لاندني کسان نه شي کولی چې تر استعفا وړاندې خپل ځان جمهوري رياست، ملي شورا، او ولايتي او د ولسواليو شوراګانو ته کانديد کړي، مګر هغه وخت کولی شي چې د نوماندۍ د اوراقو د تسليمۍ پر مهال يې له خپلې دندې استعفا کړې وي:

A د سترې محکمې رييس، غړي او قاضيان.

B لوی څارنوال او څارنوالان.

C وزيران، معينان، واليان او مرستيالان يې او ولسوالان.

D د ناحيو رييسان او ښاروالان.

E د ملي دفاع، کورنيو چارو وزارت او ملي امنيت د عمومي رياست منسوبين.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

F په مرکز او ولایاتو کې د دولتي اداراتو او د وزارت د څانګو مشران او عمومي رییسان.

G د انتخاباتو کارکوونکي.

۲- کله چې د دغه مادې د (۱) فقرې مندرجه اشخاص اشغال ونه کړی شي، مګر هغه وخت چې نوي بیا مقرر کړل شی.

۳-هغه کسان چې د غیررسمي نظامي قواوو یا وسله والو ډلو قومانده یې عملا په لاس کې وي او یا یې غړی وي، نه شي کولی په انتخاباتو کې ځان کاندید یا په عین کې وخت کې تر یوه انتخاباتي حوزه په زیاتو حوزو کې ځان کاندید کړي.

۴-هیڅ شخص نه شي کولی په یو وخت کې تر یوې انتخاباتي حوزې زیات په نورو حوزو کې ځان کاندید کړي.

اتم فصل د انتخاباتو تدویر:

پنځوسمه ماده، د افکارو او نظریاتو منصفانه خپریدا او پخش:

۱-د انتخاباتي سیالیو په بهیر کې د عامه افکارو د اګاهۍ په منظور، ټولیزې رسنۍ(ټلویزیون، راډیو او اخبار) د کمیسیون له خوا له وضع شویو اصولو سره سم، د کاندیدانو اهداف، نظریات او مرامنامې په منصفانه او بې طرفه توګه خپروي.

۲-د عامه اګاهۍ رسنیو ته لاسرسي لپاره کاندیدان تر خپله وسه، د انتخاباتي مبارزو په بهیر کې، او دولتي ټولیزې رسنۍ مکلفې دي له کمیسیون سره په موافقه د کاندیدانو اهداف، مرامنامې او نظریات په منصفانه او بې طرفانه توګه خپاره او پخش کړي.

۳-دولتي جمعي رسنۍ مکلفې دي د ضرورت په اساس، د انتخاباتو د منصفانه نشراتو د پلیتابه لپاره اهداف، پالیسۍ او طرزالعملونه او د دغه مادې د (۱ او ۲) فقرو حکمونه تدوین کړي.

یو پنځوسمه ماده د رسنیو کمیسیون:

۱-ترلږه د انتخاباتو له نیټې (٦٠) ورځې وړاندې کمیسیون، د خبري رسنیو کمیسیون تاسیسوي.

دغه کمیسیون د انتخاباتي مبارزو او سیالیو منصفانه نشر او رپوټ ورکول څاري او د انتخاباتي سیالیو له منصفانه رپوټ ورکولو او نشر څخه د هر ډول سرغړونې او یا نورو سرغړونو چې د خبري رسنیو د ا صولو تر احکامو پورې اړوند وي، رسیده ګي کوي. د اعتراض پرمهال، معترض کولی شي خپل اعتراض کمیسیون ته وسپاري.

۲-د خبري رسنیو د کمیسیون واکونه، دندې او ترکیب د کمیسیون له لارې وضع او تنظیمیږي.

نهم فصل انتخاباتي سرغړونې او شکایتونه:

د انتخاباتي شکایتونو د کمیسیون دوپنځوسمه ماده:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- انتخاباتي سرغړونو، شکاياتو او اعتراضاتو ته د رسيده ګۍ په موخه، د انتخاباتي شکايتونو کميسيون په لاندې ترکيب رامنځته کيږي

۳-په لاندې مواردو کې د انتخاباتي شکايتونو کميسيون د رسيده ګۍ او تصميم نيولو صلاحيت او واک لري:

A د انتخاباتو د ترسره کولو په پروسه کې د قانون ماتونې په شمول تر انتخاباتي سرغړونو اړونده شکايتونه، په دې شرط چې شکايت به د انتخاباتو د نتايجو تر تصديق وړاندې رسيدلی وي.

B د هغو کانديدانو په ليست او اوصافو او شرايطو باندې د اعتراض موارد چې د انتخاباتو په پروسه کې مطرح کيږي.

[....]

۸- د انتخاباتي شکايتونو کميسيون، انتخاباتي شکايتونو ته د رسيده ګۍ په موخه د ولايتونو په کچه کميسيونونو ته واک ورکوي ځو د خپل صلاحيت په د ننه کې د انتخاباتي شکايتونو د کميسيون له خوا له تصويب شوي طرزالعمل سره سم، شکايتونو ته رسيده ګي وکړي.

۳،۴ په ولسي جرګه او ولايتي شوراګانو کې د څوکيو ويش:

ولايت	نفوس	د ولسي جرګې څوکۍ		د ولايتي شورا ګانو څوکۍ	
		ټولې	ښځينه و ته	ټولې	ښځينه و ته
ټولې	۲۱،٦۷۷،۷۰۰	۲۴۹	٦۵	۴۲۰	۱۲۴
بدخشان	۷۹۰،۲۰۰	۹	۲	۱۵	۴
بادغيس	۴۱۲،۴۰۰	۴	۱	۹	۳
بغلان	۷۴۸،۰۰۰	۸	۲	۱۵	۴
بلخ	۱،۰۵۲،۵۰۰	۱۱	۳	۱۹	۵
باميان	۳۷۱،۹۰۰	۴	۱	۹	۳
دايکندي	۳۸۳،٦۰۰	۴	۱	۹	۳
فراه	۴۲۰،٦۰۰	۵	۱	۹	۳

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر ليکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاریاب	۸۲۴،۵۰۰	۹	۳	۱۵	۴
غزنی	۱،۰۲۰،۴۰۰	۱۱	۳	۱۹	۵
غور	۵۷۴،۸۰۰	٦	۲	۱۵	۴
هلمند	۷٦۷،۳۰۰	۸	۲	۱۵	۴
هرات	۱،۵۱۵،۴۰۰	۱۷	۵	۱۹	۵
جوزجان	۴۴۳،۳۰۰	۵	۱	۹	۳
کابل	۳،۱۳،۲۰۰	۳۳	۹	۲۹	۸
کندهار	۰۷۱،۴۰۰	۱۱	۳	۱۵	۴
کاپیسا	۳٦۷،۴۰۰	۴	۱	۹	۳
خوست	۴۷۸،۱۰۰	۵	۱	۹	۳
کنړ	۳۷۴،۷۰۰	۴	۱	۹	۳
کندوز	۸۱۷،۴۰۰	۹	۲	۱۵	۴
لغمان	۳۷۱،۰۰۰	۴	۱	۹	۳
لوگر	۳۲٦،۱۰۰	۴	۱	۹	۱
ننگرهار	۱،۲۳۷،۸۰۰	۱۴	۴	۱۹	۵
نیمروز	۱۳۵،۹۰۰	۲	۱	۹	۳
نورستان	۱۲۳،۳۰۰	۲	۱	۹	۳
پکتیا	۴۵۸،۵۰۰	۵	۱	۹	۳
پکتیکا	۳٦۲،۱۰۰	۴	۱	۹	۳
پنجشیر	۱۲۷،۹۰۰	۲	۱	۹	۳
پروان	۵۵۰،۲۰۰	٦	۲	۱۵	۴
سمنگان	۳۲۱،۵۰۰	۴	۱	۹	۳
سرپل	۴٦۳،۷۰۰	۵	۱	۹	۳

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

تخار	۸۱۱،۷۰۰	۹	۲	۱۵	۴
اروزگان	۲۹۱،۵۰۰	۳	۱	۹	۳
وردگ	۴۹٦،۷۰۰	۵	۲	۹	۳
زابل	۲۵۲،۷۰۰	۳	۱	۹	۳
د کوچیانو لپاره په نظر کې نیول شوې		۱۰	۳	-	-

۴،۴ ثبت شوي سیاسي گوندونه:

گڼه	د گوند نوم	د گوند رییس
۱	د افغانستان د جمهوري غوښتونکو گوند	صبغت الله سنجر
۲	د افغانستان د ملي وحدت تحریک	سلطان محمود غازي
۳	د افغانستان د استقلال گوند	غلام فاروق نجرابي
۴	د افغانستان د ځوانانو د ملي پیوستون گوند(همجا)	محمدجمیل کرزی
۵	د افغانستان د ملي وحدت گوند	عبدالرشیدجلیلي
٦	د افغانستان د اسلامي اقوامو د ملي وحدت گوند	محمدشاه خوگیانۍ
۷	د افغانستان د کار او پراختیا گوند	ذوالفقار امید
۸	د افغانستان د ملي پیوستون نهضت	پیرسیداسحاق گیلاني
۹	د افغانستان ملي محاذ	سیداحمد گیلاني
۱۰	د افغانستان د ازادی او ولسواکۍ نهضت	عبدالرقیب کوهستاني
۱۱	افغان سوسیال دیموکراټ(افغان ملت)	انورالحق احدي

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲	د افغانستان د خلکو د سعادت گوند	محمدزبیر پیروز
۱۳	د واحد افغانستان گوند	محمدواصل رحیمي
۱۴	د افغانستان اسلامي حرکت	محمدعلي جاوید
۱۵	د افغانستان د ملي وحدت دحرکت گوند	محمدنادر اتش
۱٦	د افغانستان د پراختیا او د بشر د حقوقو د ساتنې گوند	بریالی نصرتي
۱۷	د افغانستان ملي گوند	عبدالرشید ارین
۱۸	د افغانستان د ملي کنگرې گوند	عبدالطیف پدرام
۱۹	د افغانستان د سولې غورځنگ گوند	شهنواز تنی
۲۰	د افغانستان دخلکو د اسلامي حرکت گوند	الحاج سیدحسین انوري
۲۱	د افغانستان د اسلامي عدالت گوند	محمدکبیر مرزبان
۲۲	د افغانستان دخلکو د رسالت گوند	نوراقا رویيني
۲۳	د افغانستان د خلکو د هوساینې گوند	میاگل وثیق
۲۴	د سولې او ملي وحدت گوند	عبدالقادر امامي
۲۵	د افغانستان د تفاهم او ولسواکۍ گوند	احمدشاهین
۲٦	د ځوان افغانستان اسلامي سازمان	سیدجواد حسیني
۲۷	د افغانستان د اسلامي اقوامو د ملي سولې گوند	عبدالقاهر شریعتي
۲۸	د افغانستان د اسلامي وحدت گوند	محمدکریم خلیلي
۲۹	د افغانستان د خلکو د اسلامي وحدت گوند	حاجي محمدمحقق
۳۰	د افغانستان ازادي غوښتونکی لیبرال گوند	اجمل سهیل
۳۱	د افغانستان د خلاصون گوند	استاد محمدظریف
۳۲	د افغانستان د پیوستون گوند	عبدالخالق نعمت
۳۳	جماعته الدعوه الی القران و السنه افغانستان	مولوي سمیع الله نجیبي
۳۴	د افغانستان ملي نهضت	احمدولي مسعود

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۵	د افغانستان د ملي سولې ګوند	شاه محمود پوپلزی
۳٦	د افغانستان د خلکو د ارمانونو ګوند	الحاج سراج الدین ظفري
۳۷	د افغانستان د ملي پیوند ګوند	سیدمنصور نادري
۳۸	د افغانستان د ملي او اسلامي سعادت ګوند	محمدعثمان سالکزاده
۳۹	د افغانستان د ازادۍ ګوند	الحاج عبدالملک
۴۰	د افغانستان د خلکو د پاڅون ګوند	سیدظاهر قايید ام البلادي
۴۱	د افغانستان د سولې د فعالینو ټولنه	شمس الحق نورشمس
۴۲	د افغان وطن اسلامي ګوند	محمدحسن فیروزخیل
۴۳	د افغانستان دخلکو ازادي غوښتونګی ګوند	فدامحمداحساس
۴۴	د افغانستان د وحدت المسلمین تحریک ګوند	وزیرمحمد وحدت
۴۵	د افغانستان د اقوامو د ملي پیوستون ګوند	محمدظریف ناصري
۴٦	د افغانستان د ملي اسلامي اعتدال ګوند	قره بیک ایزدیار
۴۷	د افغانستان د ملي ترقۍ ګوند	دوکتور اصف بکتاش
۴۸	د افغانستان د ملي خپلواکۍ ګوند	تاج محمد وردګ
۴۹	د افغانستان د ملي نجات جبهه تنظیم	صبغت الله مجددي
۵۰	د افغانستان د اسلامي ملي وحدت ګوند	محمداکبري
۵۱	د افغانستان د خلکو د حاکمیت د نهضت ګوند	حیات الله سبحاني
۵۲	د افغانستان د ملي اسلامي جنبش ګوند	سیدنورالله
۵۳	د افغانستان د ملت د اسلامي وحدت ګوند	قربانعلي عرفاني
۵۴	د افغانستان د خلکو د نخبه ګانو ګوند	عبدالحمیدجواد
۵۵	د هیواد ملي ګوند	غلام محمد
۵٦	د وطن د ازادي غوښتونکو ګوند	عبدالهادي دبیر
۵۷	د افغانستان د وطني پیوند ګوند	سیدکمال سادات

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵۸	د افغانستان د اسلامي جمعیت گوند	استاد رباني
۵۹	د افغانستان د اسلامي دعوت گوند	عبدالرب رسول سیاف
٦۰	د افغانستان ملي متحد گوند	نورالحق علومي
٦۱	د افغانستان د خلکو گوند	احمدشاه اثر
٦۲	د افغانستان د ملي اسلامي ثبات گوند	محمدسمیع خروټی
٦۳	د افغانستان د ملي مبارزینو گوند	امانت ننگرهاری
٦۴	د افغانستان دیموکرات گوند	عبدالکبیر رنجبر
٦۵	د افغانستان د ملي وحدت ولسي تحریک	عبدالحکیم نورزی
٦٦	د ملي اقتدار گوند	سیدمصطفی کاظمي
٦۷	د نوي افغانستان گوند	محمدیونس قانوني
٦۸	د ملي رفاه گوند	محمدحسن جعفري
٦۹	د ملي دریځ گوند	حبیب الله جانبداد
۷۰	د افغانستان د رفاه گوند	میرمحمداصف ضعیفي
۷۱	د افغانستان د اسلامي امت گوند	تورن نوراقا احمدزی
۷۲	د افغانستان ملي اسلامي گوند	روح الله لودین
۷۳	د افغانستان د خلکو د دیموکراسۍ د جنبش گوند	محمدشریف نظري
۷۴	د افغانستان مترقي دیموکرات گوند	محمدولي اریا
۷۵	د افغانستان د دیموکراسۍ گوند	الحاج محمدطاووس عرب
۷٦	د افغانستان د مسلمانو خلکو گوند	بسم الله جویان
۷۷	د افغانستان حزب الله	قاري احمدعلي
۷۸	د افغانستان اسلامي گوند	عبدالهادي ارغندیوال
۷۹	د افغانستان د پراخې دیموکراسۍ او ترقۍ گوند	شیرمحمدبزگر
۸۰	د افغانستان د ولسي تړون گوند	سیدامیر تحسین

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸۱	د افغانستان اسلامي متحد گوند	وحیدالله سباوون
۸۲	د افغانستان د اسلامي نهضت گوند	محمدمختار مفلح
۸۳	د افغانستان د ملي اسلامي اقتدار گوند	انجینر احمدشاه احمدزی
۸۴	د افغانستان مجاهد ولس یووالي اسلامي تحریک	سعیدالله سعید

د ۲۰۰۸کال د ډسمبر په ۸مه نیټه د عدلیه وزارت له ویبپاڼې څخه رااخستل شوی دی: www.moj.gov.af

په عمومي توگه ددغه کتاب مطالب، د ((انتخابات څنگه گټلی شو؟ د کارپوهانو تجربې)) نشریې څخه اخستل شوي دي.

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره له دې چې دغه رسالې د دوهمې او درېيمې برخې زياتره مواد له همدغه پاس ياد شوې نشريې څخه اخستل شوي، ليکن له کارپوهانو سره د مرکو او رسمي راپورونو په شمول، چې لاندې ترې يادونه کيږي، د افغانستان د اوضاع او احوال سره تطابق ورکړل شوی دی.

مخ...

.عنوان

سريزه.. 1

او د راتلونکې لپاره مبارزه رايه اچونه... 6

۱- ولسواکي په افغانستان کې 7

۱،۱ اوسنی نظام.. 7

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱،۱،۱ اجرایه څواک 7

۱،۱، ۲ مقننه څواک... 8

۱،۱، ۳ ولایتي شوراګانې... 10

۱، ۱، ۴ ټاکنیز نظام... 11

۱. ۱. ۵ اساسي مجریان... 12

۱، ۱، ٦ د رایه ورکوونکو نوم لیکنه 14

۱، ۲ تاریخي اساسات او وروستي پرمختګونه 14

۱، ۲، ۱پارلمان او سیاسي ګوندونه... 15

۲،۱، ۲، نور اساسي عناصر 17

۲، اماده ګي(تیاری)... 18

۲، ۱ ځان ارزونه 19

۱،۱،۲ ستاسو موخې 19

۲،۱،۲،په شرایطو باندې ستاسو برابروالی... 20

۳،۱،، ستاسو ارزښتونه 20

۴،۱،۲ ستاسو شخصیت... 20

۵،۱،۲ ستاسو شهرت 21

٦،۱،۲ ستاسو د ملاتړ میکانیزم... 21

۷،۱،۲ ستاسو مالي لارې چارې 22

۸،۱،۲ ستاسو وړتیا یا برجسته ګي... 22

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹،۱،۲ ستاسو د ګټلو چانس 22

۱،۱،۲ هغه اسباب چې رایه ورکونکي یې د پوښتلو قصد لري 23

تاسو څوک یاست؟ 24

څه مو تر اوسه کړي دي؟ 24

تاسو نور څه کولی شی؟ 24

۲،۲ په سیاسي حوزه کې 25

۱،۲،۲ د خپل چاپیریال ارزونه 25

۲،۲،۲د خپلو سیالانو پیژندنه 27

۳،۲،۲ د موکلینو د موقعیتونو ټاکل 27

خپلې محفوظې انتخاباتي حوزې پیاوړې کړی 28

۳،۲ستاسو ډله یا ټیم 29

۱،۳،۲چلوونکي یا پلي کوونکي 29

۲،۳،۲مالي چارې 31

۳،۳،۲ اړیکې یا ارتباطات 32

۴،۳،۲ ملاتړ او پښتیوانه 33

۴،۲ ستاسو تګلاره(ستراتیژي) 34

۱،۴،۲ تګلاره ولې دومره مهمه ده؟ 35

۲،۲،۴ غواړی څنګه دغه ټاکنې وګټی؟ 36

۳،۴،۲ تګلاره مو له څه شي څخه تشکیل شوې ده؟ 38

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲،۴،۴ دغه تګلاره باید څوک پلې کړي؟ 39

۵،۴،۲ کله دغه ستراتیژي خپلو مشخصو موخو ته رسیدلی شي؟ 39

۳-ستاسو د انتخاباتي سیالۍ بهیر 40

۱،۳ تاسو د کاندید په توګه 42

ریښتوني اوسئ 43

(د انتخاباتي کمپاین د پرمخ بیولو لومړنی مقتضیات په لاندې ډول دي) 44

یوه ښه بیانیه کومه ده؟ 44

له رایه ورکوونکو سره اړیکې نیول 45

روغ او سالم اوسئ 46

۲،۳ انتقالات او عملیات 47

ستاسو د ټاکنیزو سیالیو فعالیتونه 49

سیاسي غونډې 51

سنتي فعالیتونه 52

سیاسي نښې نښانې 53

۲،۲،۳ ستاسو د انتخاباتي سیالۍ اسباب او لوازم 53

پوسټرونه 54

د کمپاین ادبیات 56

۳،۲،۳ د مالي امکاناتو پیدا کول 56

٤،۲،۳ دفاعي نقش 59

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له منفي کمپاینونو او ځانګړو عملیاتو سره معامله کول 59
ټاکنیز تاوتریخوالی 60
۵،۲،۳ د پرمختګ ارزونه 61
په هماغه لحظه چک کول 61
ساحوي ګزارشونه.. 62
د کمپاین کمیټه 63
۳،۳ اړیکې او ارتباطات 64
له مطبوعاتو سره ښه روابط 64
سیاسي اعلانات 65
ستاسو د رسنۍ انتخاب 66
رادیو.. 66
تلویزیون 67
چاپي مطبوعات 67
انټرنیټ او متني پیغام 68
اضافي مشورې.. 68
٤،۳ د انتخاباتو ورځ او وروستۍ څارنې.. 69
د انتخاباتو په ورځ بالقوه اختلالات 69
د رایو شمیرلو په بهیر کې نهایي اختلالات 70
۴ ضمیمې... 71

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳،۴ په ولسي جرګه او ولایتي شوراګانو کې د ځوکیو ویش.. 76

۴،۴ ثبت شوي سیاسي ګوندونه.. 78

www.ketabton.com د پښتو کتابونو پر لیکه نړۍ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library